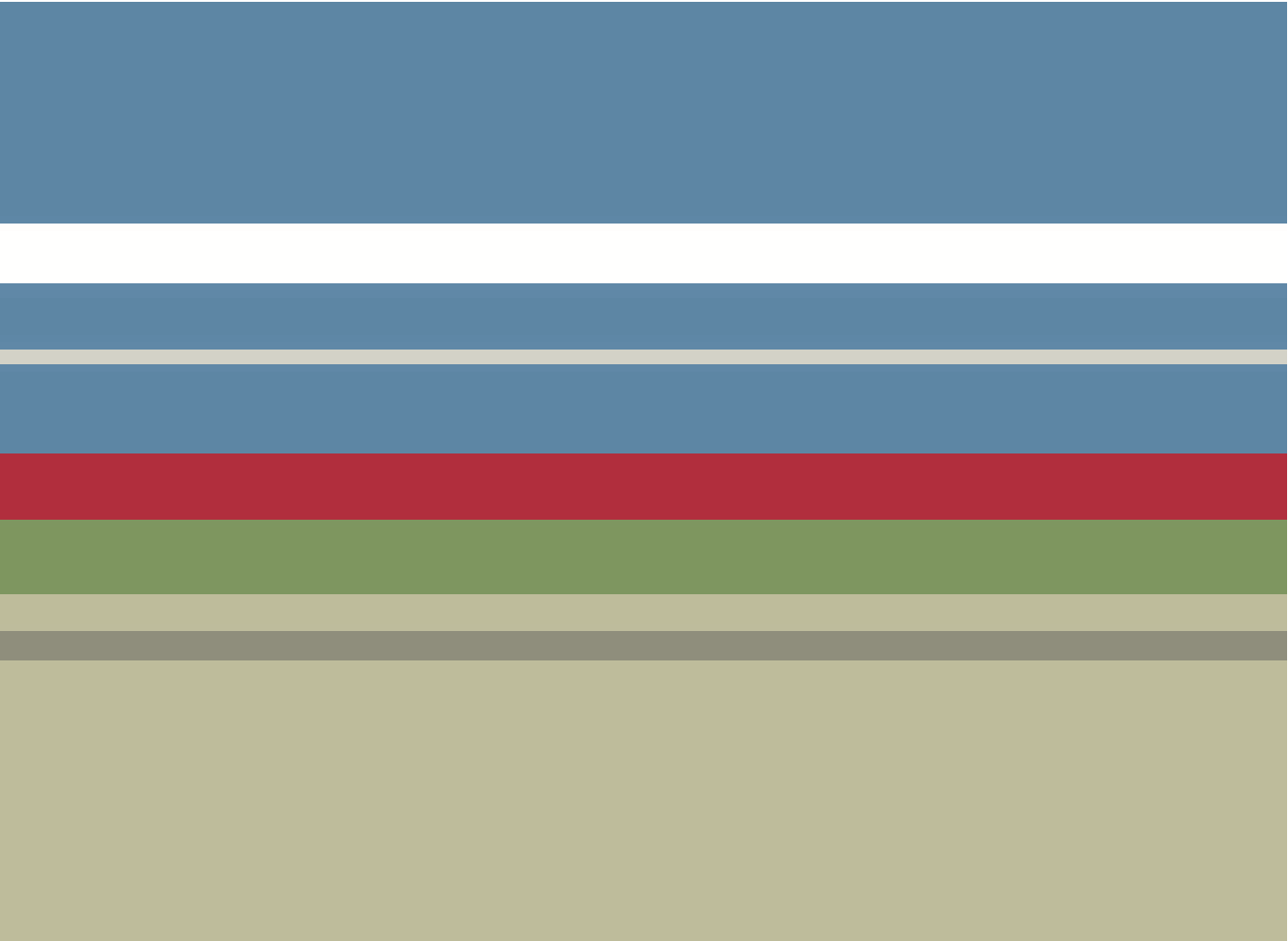

Programmabegroting 2017

- **Fase 1: Ontwikkelingen schetsen en kaders stellen**
- Fase 2: Begroting vaststellen

Inhoudsopgave

Inleiding: het jaar van uitvoering	5
Leeswijzer programmabegroting 2017	7
Hoofdstuk 1 - Kerngegevens	9
Hoofdstuk 2 - Begroting	11
2A - Programma's	11
Programma 1 Voor en door bewoners	11
Programma 2 Zorg voor elkaar, veiligheid op orde	17
Programma 3 Mooi en gastvrij Texel	23
Programma 4 Texel werkt!	29
Programma 5 Toekomst voor de jeugd	33
Programma 6 Samen beleven en bewegen	37
Programma 7 Duurzaam, schoon en innovatief	41
Programma 8 Goed wonen, goede bereikbaarheid	45
2B - Financiële vertaling voorstellen 2017	50
Hoofdstuk 3 - Financiële tussenstand	53
Hoofdstuk 4 - Paragrafen	55
Paragraaf A - Verbonden partijen	57
Paragraaf B - Sociaal Domein	71
Paragraaf C - Onderhoud openbare ruimte en gebouwen	75
Paragraaf D - Bedrijfsvoering	79
Paragraaf E - Grondbeleid	87
Paragraaf F - Financiering	93
Paragraaf G - Lokale lasten	97
Paragraaf H - Weerstandsvermogen	103
Hoofdstuk 5 - Investeringsplan 2017-2020	107
5A - Nieuwe investeringen	107
5B - Vervangingsinvesteringen	115
Hoofdstuk 6 - Vragen en antwoorden	121
Hoofdstuk 7 - Begrippenlijst Programmabegroting	131
Hoofdstuk 8 - Schema behandeling Programmabegroting 2017	133
Hoofdstuk 9 - Besluit	135

Inleiding: het jaar van uitvoering

Voor u ligt de Programmabegroting 2017 Fase 1: Ontwikkelingen schetsen en kaders stellen.

In deze fase worden de trends en ontwikkelingen geschetst en worden kaders gesteld op basis van de voorstellen bij de diverse programma's. Vorig jaar waren dit 2 aparte momenten, in overleg met de werkgroep P&C van de raad zijn deze nu samengevoegd in fase 1.

Van de raad wordt gevraagd of

- ze zich kan herkennen in de geschetste ontwikkelingen
- ze aangeeft welke van de ingediende voorstellen mee moeten naar de definitieve programmabegroting voor een integrale afweging.

In de vorige programmabegroting is het aantal voorstellen voor nieuw beleid beperkt gehouden omdat in het begrotingsjaar 2016 de nadruk lag op het uitvoeren van eerder ingezet beleid. In 2017 zetten we deze lijn voort. De zaken die nu spelen en waar al afspraken over zijn gemaakt, moeten op een goede manier afgerond worden.

De belangrijkste trends en ontwikkelingen zijn:

- Nederland en dus ook Texel vergrijsst, ontgroent, individualiseert en wordt cultureel meer divers.
- We zijn steeds meer afhankelijk van de wereldwijde ontwikkelingen, dit uit zich onder andere in de vluchtelingenproblematiek die ook dichtbij huis komt. Texel heeft gedurende korte tijd al crisis noodopvang verleend. Steeds meer gemeenten krijgen ook in de toekomst te maken met kortere of langere opvang van vluchtelingen of statushouders. Deze opvang zal voor Texel ook financiële consequenties hebben. Waar mogelijk zal in regionaal verband worden samengewerkt.
- De economie is grillig, er is nog geen grote toename van banengroei zichtbaar en de behoefte aan flexibiliteit op de arbeidsmarkt groeit.
- Verblijfstoerisme op zich is een groeiende markt. Op Texel is in deze sector nog steeds sprake van economische groei, welke zichtbaar wordt in een verhoging van de bezettingsgraad van accommodaties. Ook de daaraan gerelateerde onderwerpen als retail kunnen in deze groei meegaan.
- De ontwikkelingen in de zorg staan niet stil. De zorg en ondersteuning wordt dichterbij huis en meer op maat georganiseerd. Naast de ontwikkelingen van kleinschalige zorgondernemingen en coöperaties, is schaalvergroting een middel voor zorgorganisaties om overeind te blijven.
- Burgers weten elkaar te vinden via sociale media en online communicatie, de digitale dienstverlening wordt belangrijker.
- De verantwoordelijkheden in het politieke landschap verschuiven: meer Europa, meer decentraal en regionaal, meer markt, meer burger, meer samenwerking en minder lokale overheid. Het wordt voor gemeenten steeds belangrijker om de besluiten die in groter verband worden genomen, goed uit te kunnen leggen aan de eigen inwoners.
- Er is een toenemend bewustzijn op het gebied van duurzaamheid en aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving. Een aansprekende openbare ruimte voor burger en toerist wordt meer en meer als 'basisvoorziening' gezien.

In de begrotingsvergadering van 22 juni 2016 kunt u de voorstellen integraal afwegen en de kaders voor de begroting vaststellen. De Programmabegroting 2017 fase 1 biedt daartoe een goede basis voor een succesvolle samenwerking met de raad.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Texel,
de secretaris,   de burgemeester,

R.P. van Menen

M.C. Uitdehaag

Leeswijzer programmabegroting 2017

- Fase 1: Ontwikkelingen schetsen en kader stellen
- Fase 2: Begroting vaststellen

De programmabegroting 2017 komt gefaseerd tot stand

In 2015 is de gemeente van start gegaan met een aangepaste vorm en werkwijze voor de programmabegroting met als doel:

- dunnere documenten
- niet twee keer hetzelfde lezen
- infographics
- integratie lange termijnplanning
- doelen zo volledig mogelijk beschrijven
- paragrafen opnemen

Doelenboom

Dit jaar is de doelenboom niet als bijlage maar als onderdeel van de programma's opgenomen.

De mogelijkheid bestaat om de doelenboom twee keer per jaar te updaten bij de halfjaarrapportage en de jaarrekening.

De programmabegroting komt in 2 fasen tot stand:

• Fase 1: Ontwikkelingen schetsen en kaders stellen

In deze fase worden de gesignaleerde trends en ontwikkelingen van de verschillende programma's beschreven. Op basis van deze ontwikkelingen en met inachtneming van het coalitieprogramma worden voorstellen voor acties gedaan om goed op de ontwikkelingen te kunnen anticiperen. Om ervoor te zorgen dat geen voorstellen gedaan worden die we al uitvoeren, wordt ook een overzicht van de LTP (Lange Termijn Planning) opgenomen.

Van de raad wordt in deze fase gevraagd de geschetste trends en ontwikkelingen te bespreken en aan te geven welke voorstellen mee moeten naar de definitieve Programmabegroting voor een integrale afweging. Ook worden de raadsfracties uitgenodigd om (andere) voorstellen toe te voegen. Hierbij kan de raad aangeven of zij op een bepaald onderwerp meer of minder inspanning wenst.

Het college biedt de raad een programmabegroting aan waarin alle nieuwe voorstellen, met indien voorhanden, de financiële gevolgen. Daarnaast zijn in deze fase ook de voorstellen meegenomen die volgen uit bestaand beleid of die wettelijk verplicht zijn. De meicirculaire wordt geïntegreerd in het financieel meerjarenoverzicht.

• Fase 2: Begroting vaststellen

Op basis van de resultaten uit fase 2 levert het college in oktober de concept programmabegroting 2017 aan. Hierin zijn de financiële gevolgen van de voorstellen, de septembercirculaire van het gemeentefonds en de begrotingsbrief integraal opgenomen waardoor er één document ontstaat op basis waarvan in november besluitvorming plaatsvindt.

Van de raad wordt in deze fase gevraagd om de definitieve Programmabegroting vast te stellen.

Per programma wordt het volgende stramien gebruikt:

- Een korte omschrijving van het programma
- Highlights per programma met pictogrammen
- Ontwikkelingen en beleidskader
- De doelenboom
- Beleidsnota's en verordeningen
- Wat doen we al? (Lange Termijn Planning)
- Voorstellen

De volgende onderdelen worden in fase 2 toegevoegd:

- Samenvatting Begroting
- Begroting programma 1 t/m 8
- Meerjarenraming 2017-2020 inclusief septembercirculaire
- Reserves en Voorzieningen
- Overheveling projectbudgetten
- Subsidies

Teksten die **geel** gemarkeerd zijn worden in fase 2 geactualiseerd.

De paragrafen

Paragraaf A: Verbonden partijen;

Paragraaf B: Sociaal Domein;

Paragraaf C: Onderhoud openbare ruimte en gebouwen;

Paragraaf D: Bedrijfsvoering;

Paragraaf E: Grondbeleid;

Paragraaf F: Financiering;

Paragraaf G: Lokale lasten;

Paragraaf H: Weerstandsvermogen.

Hoofdstuk 1 - Kerngegevens

De kerngegevens zijn te vinden via: www.waarstaatjegemeente.nl en via www.texel.incijfers.nl.

Visuele weergave van informatie: infographics geven beeld op hoofdlijnen

Een wens vanuit de raad was om de (financiële) informatie ook visueel weer te geven. De volgende gegevens zullen door middel van een infographic opgenomen worden:

- Een samenvattende overall infographic van de begroting op hoofdlijnen;
- Een infographic met kerngegevens van de gemeente;
- Per programma en per paragraaf een pictogram van de belangrijkste punten.

De infographics zijn nog in ontwikkeling en worden in de toekomst verder verfijnd.

De gepresenteerde gegevens zijn de nu bekende cijfers. Deze zullen in **fase 2** worden geactualiseerd.

A SOCIALE STRUCTUUR

Totaal aantal
inwoners
13.582

0-20 jaar
2.852

20-65 jaar
7.727

65 jaar-ouder
3.002

Aantal
huishoudens
6.189

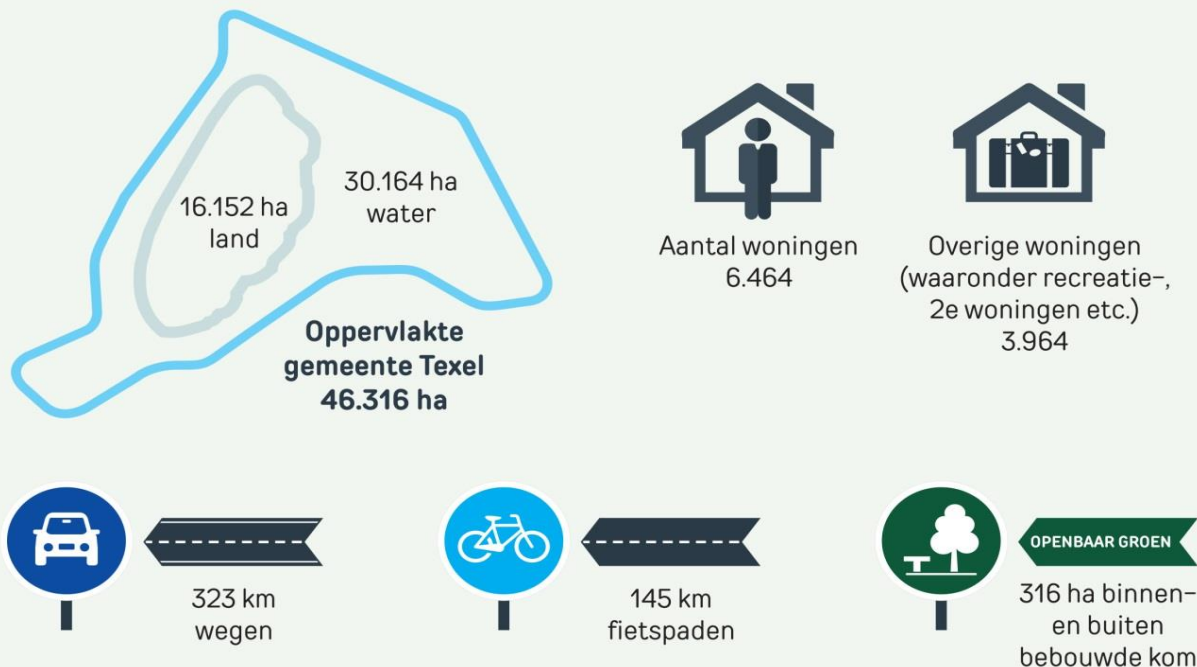
Aantal bijstandsgerechtigden 126

Aantal begeleid werkzaam WSW 125

Aantal begeleiding participatiewet 16

Peildatum aantal inwoners: januari 2016

B FYSIEKE STRUCTUUR

De financiële structuur wordt in **fase 2** verder bijgewerkt

C FINANCIËLE STRUCTUUR

Hoofdstuk 2 - Begroting

2A - Programma's

PROGRAMMA 1

VOOR EN DOOR BEWONERS

1. Tijd- en plaats onafhankelijke dienstverlening
2. Eigen kracht bewoners
3. Burgerparticipatie niet alleen burger-gemeente maar ook burger-burger

De gemeente is er voor haar inwoners. De inwoner staat centraal in het handelen van de gemeentelijke organisatie. Bewoners zijn in staat zelf verantwoordelijkheid te dragen voor hun directe omgeving. De kwaliteit van Texelaars kan nog beter benut worden. Kortom: inzetten op eigen kracht en mensen met ervaring, ambitie, kennis en ideeën bij elkaar brengen.

A. Ontwikkelingen en beleidskader

Burgerparticipatie

Burgers willen en kunnen meer. De overheid verwacht ook steeds meer van burgers. Zelfredzaamheid, verantwoordelijkheid nemen, zorg voor elkaar. Daar staat tegenover dat burgers ook mee willen praten en beslissen, hun ideeën aandragen, geïnformeerd willen worden en willen weten wat er met hun bijdrage gebeurt. Bij projecten die een grote impact hebben op de samenleving, betrekken we inwoners en ondernemers al vanaf het begin van het project.

Samenwerken

Voor de gemeente is bestuurlijke zelfstandigheid het uitgangspunt. Om de dienstverlening voor de inwoners en gasten van ons eiland optimaal in te vullen, is samenwerking tussen gemeenten en zelfs regio's onontkoombaar. Het rijksbeleid zet daar ook op in. Strategische kennis-allianties, waarbij de bestaande ambtelijke expertise bij andere gemeenten wordt benut, zal de inzet zijn in de komende jaren. Hierbij worden de bestaande samenwerkingsverbanden zoals de Waddeneilanden en de regio Kop van Noord-Holland benut.

Er dient niet alleen bij het college maar ook bij de raad tijdig inzicht te zijn op de samenwerkingsverbanden waarin de gemeente participeert. De informatievoorziening over verbonden partijen is een continu aandachtspunt. Sturing en controle van de verbonden partijen is onderdeel van het beleid zoals verwoordt in de [Nota verbonden partijen](#) (2015).

De gemeenteraden in de Kop van Noord-Holland werken samen in enkele regionale projecten, zoals 'de Kop werkt', 'Regionale Raadscommissie Noordkop' en 'de inkoop van de zorg'.

'Zorg voor elkaar' (zie ook programma 2) betekent dat samen met de regio Kop van Noord-Holland wordt opgetrokken voor de taken in het sociaal domein (Wmo, Jeugdwet, participatiewet, gezondheid). Onderdelen van de samenwerking zijn onder meer contractmanagement voor op dit moment 80 leveranciers van zorg, professionele inkoop, afstemmen van beleidsvragen. Op onderdelen wordt ook bovenregionaal samengewerkt.

Dienstverlening

Er wordt meer digitaal met inwoners en bedrijven gecommuniceerd. De digitale agenda van de landelijke overheid (Digitale Agenda 2020) geeft richtlijnen voor het digitaal zaken doen tussen overheid en inwoners. De vraag van burgers, bedrijven en andere organisaties staat centraal, net als toegankelijkheid en begrijpelijkheid van informatie voor alle doelgroepen (jong/oud, gezond/met beperking).

De gemeente heeft de ambitie om de kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners en gasten te verbeteren. Hierbij hoort goede automatiserings- en communicatieapparatuur om bijvoorbeeld aanvragen en meldingen via de website te kunnen indienen (tijd- en plaats onafhankelijke Dienstverlening) en deze doelmatiger en sneller te kunnen afhandelen.

Sinds 1 juli 2015 kunnen kiesgerechtigden over nieuw aangenomen wetten en verdragen een referendum aanvragen. Het referendum geeft kiezers de mogelijkheid zich voor of tegen een wet of verdrag uit te spreken, maar de uitslag is niet bindend. De organisatie van een referendum is bij de gemeentes belegd en is vergelijkbaar met de organisatie van een reguliere verkiezingsronde.

Gemeentes worden bij referenda niet volledig gecompenseerd in de kosten. In 2016 is het eerste referendum gehouden; mocht dit aantal significant toenemen dan zal hier beleid op ontwikkeld worden.

Financiën

De gemeentelijke begroting is sluitend. In de huidige situatie lukt het niet altijd om een sluitende meerjarenbegroting te presenteren. Voor de jaren na 2017 wordt in grote lijnen aangegeven welke maatregelen worden genomen om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen.

Tarieven en leges zijn in principe kostendekkend. Voor belastingverhogingen geldt 'Nee...tenzij...'. Dat betekent dat belastingen alleen worden verhoogd als basisvoorzieningen zoals onderwijs, zorg en/of onze zelfstandigheid in de knel komen.

Doelenboom

1.1 Dienstverlening optimaliseren

- 1.1.1 Gemeente Texel bestuurlijk zelfstandig houden
  - 1.1.1.1. Texel naar een regie gemeente transformeren
- 1.1.2 Integer, transparant en daadkrachtig besturen
  - 1.1.2.6 Actueel gemeentelijk beleid beter vindbaar maken
  - 1.1.2.12 Gemeentewinkel inrichten
  - 1.1.2.13 Kennisbank inrichten
  - 1.1.2.14 Ruimte geven aan initiatieven van inwoners
  - 1.1.2.15 Bestaande regelgeving dereguleren
  - 1.1.2.16 Bezwaarschriften zorgvuldig binnen de termijn afdoen
- 1.1.3 Op taakvelden met andere instellingen samenwerken
  - 1.1.3.1 Met Waddeneilanden samenwerken
  - 1.1.3.2. In regioverband samenwerken
  - 1.1.3.3 Structureel waarborgen regionale samenwerking Inkoop en Aanbesteding
- 1.1.4 Representatieve werkzaamheden
  - 1.1.4.1 Herdenkingen in het kader van 4 en 5 mei organiseren
  - 1.1.4.3 Onderscheidingen faciliteren
  - 1.1.4.4 De gemeente representeren
- 1.1.5 Interne bedrijfsprocessen beheersen
  - 1.1.5.3 Interne bedrijfsprocessen verbeteren
- 1.1.7 Voldoende begraafplaatsen op het eiland beschikbaar stellen
  - 1.1.7.1 Onderzoek naar mogelijkheden aanleg begraafplaats De Koog

1.2 Een gezonde financiële positie behouden

- 1.2.1 Een structureel sluitende begroting behouden
- 1.2.2 Financieel risicomanagement inventariseren
- 1.2.4 Bedrijfsmiddelen op peil houden
  - 1.2.4.1 Installatieverantwoordelijkheid gemeentelijke gebouwen implementeren

Beleidsnota's en verordeningen

- [Structuurvisie Texel op koers 2020](#) (2009)
- [Algemene Plaatselijke Verordening \(APV\)](#)
- [Plan van aanpak samenwerkingstrajecten](#) (2012)
- [Nota Verbonden Partijen](#) (2015)
- [Kwaliteitshandvest](#)

B. Wat doen we al? (Lange Termijn Planning)

- Interactieve beleidsvorming / burgerparticipatie evaluatie
- Bestaande regelgeving dereguleren
- Automatiseringsplan opstellen
- Kennisbank inrichten
- Installatieverantwoordelijkheid implementeren voor alle gemeentelijke eigendommen
- Onderzoeken naar mogelijkheden aanleg begraafplaats De Koog
- Beleid: actueel en vindbaar
- Gemeentewinkel inrichten
- Waddensamenwerking herijken

C. Voorstellen

Voorstel 2017-101	Ruimte geven aan initiatieven van inwoners		
Doelenboom	1.1.2.14 Ruimte geven aan initiatieven van inwoners		
Motivat	De gemeente Texel zet in op het versterken van de leefomgeving en sociale netwerken van inwoners. Veel inwoners willen hier ook zelf invloed op uitoefenen. Inwoners hebben zelf goede ideeën over wat bijdraagt aan een prettige leefomgeving. Er wordt ruimte gegeven aan deze initiatieven van inwoners en ondersteund waar mogelijk.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	pm	Structureel	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De financiën volgen in fase 2.		

Voorstel 2017-102	Bezwaarschriften zorgvuldig binnen de termijn afdoen		
Doelenboom	1.1.2.16 Bezwaarschriften zorgvuldig binnen de termijn afdoen		
Motivat	Op 17 februari 2016 is de raad akkoord gegaan met (een pilot voor) samenwerking met Hollands Kroon (HK) bij de behandeling van bezwaarschriften. Dit samenwerkingsverband vindt haar oorsprong in de reorganisatie van 2014 waarbij twee fte (€ 140.000) ten behoeve van behandeling bezwaarschriften (coördinatie en secretariaat) zijn vervallen. Vanaf dat moment is gewerkt aan de constructie van samenwerking waarvoor uiteraard financiële middelen nodig zijn. Het samenwerkingsverband levert een verwachte besparing op van 50%. De nu te maken kosten zijn na onderhandeling met gemeente Hollands Kroon, na het besluit tot samenwerken door beide raden, begroot op € 70.000 per jaar. Dit in aanloop naar definitieve kostenverdeling jaarlijks achteraf op basis van aantal behandelde zaken. Bovenstaande blijkt onvoldoende uit de tekst van het genomen besluit van 17 februari jl. Daarnaast is ten behoeve van kosten vanuit beroepsprocedures (griffierecht/ proceskosten) een bedrag van € 25.000 opgenomen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 95.000	Incidenteel	Begroting 2017
Toelichting financieel	De ervaringen over 2015 (beroepskosten) alsmede de afspraken in het samenwerkingsverband geven aanleiding om een bedrag van € 95.000 te ramen voor de inzet en inhuur van dienstverlening. Medio 2017 komt er een evaluatie van de samenwerking met Hollands Kroon op basis waarvan een definitief voorstel zal worden gemaakt.		

Voorstel 2017-103	Interne bedrijfsprocessen verbeteren		
Doelenboom	1.1.5.3 Interne bedrijfsprocessen verbeteren		
Motivat	Om de interne bedrijfsprocessen te verbeteren worden in de paragraaf Bedrijfsvoering een aantal voorstellen opgenomen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 16.250	Structureel	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De voorstellen kosten structureel € 16.250 per jaar.		

Voorstel 2017-104	Installatieverantwoordelijkheid gemeentelijke gebouwen implementeren		
Doelenboom	1.2.4.1 Installatieverantwoordelijkheid gemeentelijke gebouwen implementeren		
Motivatie	<p>De gemeente Texel beheert onder andere riolering, openbare verlichting, diverse gebouwen (met WKO), de markt, een zwembad, parkeermeters en de haven van Oudeschild met bijbehorende technische (elektrische) installaties. De gemeente heeft de plicht dat deze (elektrische) installaties aan de wettelijke inspecties/eisen en normeringen voldoen (NEN1010 en NEN 3140). Om hieraan te voldoen, dient er een installatieverantwoordelijke aangewezen te worden, meterkasten te worden vervangen en dient het beheer ervan opgezet te worden.</p> <p>In 2015 is een aanvang met installatieverantwoordelijkheid gemaakt. Het is echter een continue proces. In 2016 is incidenteel € 34.000 beschikbaar gesteld.</p> <p>In 2016 ontvangt de raad een nader voorstel voor de vervanging van een aantal elektriciteitskasten.</p>		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	pm	Structureel	Begroting 2017
	€ 34.000	Structureel	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	<p>De structurele lasten voor het IV-schap bedragen ca.€ 34.000.</p> <p>De kosten van de vervanging van marktkasten zijn nog niet bekend.</p>		

PROGRAMMA 2

ZORG VOOR ELKAAR, VEILIGHEID OP ORDE

1. Herzien gemeentelijke nota gezondheidsbeleid
2. Inzetten op de inclusieve samenleving:
geen belemmeringen om mee te doen
3. Brandweer en rampenbestrijding
4. Integrale veiligheid

Dit programma gaat over het Sociaal Domein: de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet (inclusief De Bolder) en de thema's minima en gezondheid. Binnen het Sociaal Domein wordt samengewerkt aan een Texel waar de jeugd gezond en veilig opgroeit, ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en iedereen kan deelnemen aan de samenleving.

Ook gaat dit programma over openbare orde en veiligheid: het normale en rustige verloop van het lokale gemeenschapsleven en het beschermen van mensen tegen persoonlijk leed. Onder meer de Gemeentewet en de Wet Veiligheidsregio's geven regels over openbare orde en veiligheid. Onderwerpen die op dit gebied spelen, zijn onder meer crisisbeheersing, havenveiligheid, aanpak drugs en alcohol, criminaliteit en huiselijk geweld. De samenwerkende partners zijn onder andere de politie, het OM, de Veiligheidsregio's en gemeenten in Noord-Holland Noord.

A. Ontwikkelingen en beleidskader

Zorg voor elkaar

Binnen het Sociaal Domein staat in 2017 de verdere uitwerking van de zogenaamde verandering van de zorg centraal. Hiermee wordt verder gebouwd aan de ontwikkeling waar in 2015 mee is gestart. Deze transformatie gaat over de cultuuromslag bij inwoners, gemeente, maatschappelijk middenveld en gecontracteerde aanbieders. De gemeente heeft een rol gekregen bij de herstructurering van de zorg. Hierdoor wordt zorg en ondersteuning sneller, integraler en dichterbij de inwoner georganiseerd. Er wordt aangesloten bij de eigen mogelijkheden van de inwoner en zijn netwerk, zodat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie houden over hun leven.

Ondersteuning vindt plaats op drie terreinen: Maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Jeugdhulp en Participatie (werk en inkomen). De gemeente hanteert hierbij een integrale aanpak: de verschillende levensdomeinen van inwoners worden in samenhang en samen met de inwoner in kaart gebracht. Dit betekent ook dat de gemeente, maatschappelijke organisaties en gecontracteerde aanbieders samenwerken bij het organiseren van ondersteuning van inwoners. Hierbij wordt er ook op gelet dat de zorg zoveel mogelijk op Texel plaats vindt en door Texelse aanbieders wordt uitgevoerd.

Er wordt ingezet op het versterken van de leefomgeving en sociale netwerken van inwoners. Hierbij wordt ruimte geboden aan initiatieven vanuit inwoners.

Vergrijzing en ontgroening blijven een actueel thema voor Texel: mensen worden ouder, het percentage oudere inwoners neemt toe en het aantal geboorten neemt af. Er wordt gewerkt vanuit de visie dat inwoners zolang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Wanneer dit mogelijk is, gebeurt dit zelfstandig, eventueel met ondersteuning via de gemeente. Wanneer dit niet kan, is het streven dat mensen zo lang mogelijk op het eiland kunnen blijven.

Dit vraagt om meer zorg en ondersteuning dichtbij of aan huis die op maat wordt geleverd. De gemeente Texel draagt met haar beleid bij aan de inclusieve samenleving: een samenleving waarin voor niemand belemmeringen of obstakels zijn om volwaardig mee te doen.

Met de ratificatie van het VN-verdrag *Rechten voor mensen met een beperking* wordt toegankelijkheid van gebouwen, voorzieningen en de openbare ruimte een steeds belangrijkere taak van de gemeente.

Toegankelijkheid is een belangrijke voorwaarde voor de inclusieve samenleving. De ratificatie van het VN verdrag kan in 2017 gevolgen hebben voor de inrichting van de openbare ruimte (zie programma 8), het onderhoud van gebouwen en hiermee gepaard gaande investeringen.

Ook worden belemmeringen om te participeren op de arbeidsmarkt zoveel mogelijk weggenomen. Hierbij werkt de gemeente Texel actief samen met het bedrijfsleven.

Binnen het gezondheidsbeleid ligt de nadruk steeds meer op preventie. Door inzet van preventieve zorg kunnen op een later moment hoge zorgkosten worden voorkomen. Hierbij zien we een nauwe samenhang met onder andere sport, milieu en een gezonde leefstijl. Gezond en veilig opgroeien blijft een actueel thema.

De Bolder

De gemeente draagt eraan bij dat zoveel mogelijk inwoners zelfstandig mee kunnen doen op Texel. De Bolder speelt hierin een belangrijke rol. In 2016 is onderzocht hoe het sociaal werkbedrijf De Bolder toekomstbestendig kan worden gemaakt. In 2017 wordt dit uitgevoerd. Door de beperking van de instroom in de WSW, wordt de Sociale Werkplaats-component van De Bolder afgebouwd en krijgt De Bolder een andere rol en positie in de uitvoering van de Participatiewet. Met de Participatiewet hebben de gemeente Texel en De Bolder de kans om samen met het bedrijfsleven mensen die om wat voor reden dan ook langs de zijlijn staan, weer te laten participeren. Dit kan bijvoorbeeld door te werken met detacheringen van medewerkers van De Bolder bij reguliere werkgevers. De Bolder is daarmee, samen met het Sociaal Team, een belangrijke maatschappelijke partner en werkgever op Texel. De ontwikkeling van De Bolder naar een brede uitvoeringsorganisatie voor het Sociaal Domein op Texel, waarbij de werkzaamheden van De Bolder en het Sociaal Team geïntegreerd worden, draagt hieraan bij.

{Informatie over de inkoopstrategie 2017 wordt in fase 2 toegevoegd}

Veiligheid op orde

Naar aanleiding van het in 2016 opgestelde Integraal Veiligheidsplan gaan we in 2017 een uitvoeringsprogramma maken en uitvoeren.

Doelenboom

2.1 Een veilige gemeente behouden

- 2.1.1 Openbare orde en veiligheid garanderen
  - 2.1.1.1 Met de partners in de veiligheidsketen samenwerken
  - 2.1.1.2 Strandvonderij Texel organiseren en uitvoeren
  - 2.1.1.4 Huidig niveau van sociale veiligheid behouden
  - 2.1.1.5 Dorpswacht inzetten
  - 2.1.1.7 Buurtpreventieteams onderzoeken
- 2.1.3 Een efficiënte brandweerorganisatie bewerkstelligen

2.2 Deelname aan de samenleving stimuleren

- 2.2.1 Arbeidsparticipatie bevorderen
  - 2.2.1.1 Integratie van inburgeraars bevorderen
  - 2.2.1.2 Re-integratietrajecten inkopen
  - 2.2.1.4 Met Wmo-adviesraad onderzoeken of 'Lets Texel' in het kader van participatiebevordering een meerwaarde in Wmo beleid kan krijgen
  - 2.2.1.6 Werkervaringsplaatsen voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt creëren
- 2.2.2 Gesubsidieerde arbeid in de Wet Sociale Werkvoorziening uitvoeren
  - 2.2.2.1 Beschut werken WSW mogelijk maken
  - 2.2.2.2 Detacheren en begeleid werken vanuit de WSW mogelijk maken
  - 2.2.2.3 Beschut werken vanuit de Participatiewet mogelijk maken
  - 2.2.2.4 Begeleiding met loonkostensubsidie vanuit de Participatiewet mogelijk maken
  - 2.2.2.5 Wettelijke taken voor de WSW en de Participatiewet uitvoeren
  - 2.2.2.6 Nieuwe productiemiddelen aanschaffen
- 2.2.3 Zorgzaamheid van de Texelse samenleving versterken
  - 2.2.3.2 Wmo adviesraad faciliteren
  - 2.2.3.4 Wmo Algemene Welzijnstaken uitbesteden
  - 2.2.3.5 Antidiscriminatie bevorderen
- 2.2.4 Algemene voorzieningen bieden (Wmo)
  - 2.2.4.2 Algemeen maatschappelijk werk faciliteren
  - 2.2.4.3 Voedselbank ondersteunen
  - 2.2.4.4 Steunpunt huiselijk geweld adviseren
  - 2.2.4.5 Dorpshuizen en dorpscommissies faciliteren
- 2.2.5 Individuele Wmo-voorzieningen bepalen en bieden
  - 2.2.5.2 Hulp bij het huishouden faciliteren
- 2.2.8 Voor alle zorg- en welzijnsvragen toegankelijk
  - 2.2.8.1 Het Sociaal Team Texel optimaal inrichten en laten functioneren

2.3 Iedereen op Texel een financieel bestaansminimum bieden

- 2.3.1 Structurele inkomensondersteuning bieden
- 2.3.2 Incidentele ondersteuning bieden
  - 2.3.2.1 Bijzondere bijstand verstrekken

2.4 Een goede volksgezondheid en een gezond milieu bevorderen

- 2.4.1 Gezonde leefstijl bevorderen
  - 2.4.1.1 Nieuw gezondheidsbeleid uitvoeren
  - 2.4.1.4 Verslavingszorg uitvoeren
  - 2.4.1.5 Bewegen stimuleren
  - 2.4.1.6 Gemeentelijke nota gezondheidsbeleid herzien

2.5 Texelse jeugd veilig en gezond op laten groeien

- 2.5.1 Jeugd ontwikkelkansen bieden
  - 2.5.1.2 Kwaliteit kinderopvang instellingen controleren
  - 2.5.1.4 Jeugd op Texel behouden
- 2.5.2 Jongeren bij opgroeien ondersteunen
  - 2.5.2.3 Voorlichting over problemen bij opgroeien geven
  - 2.5.2.4 Preventief jeugdbeleid uitbreiden
  - 2.5.2.7 Nieuwe taken jeugdzorg uitvoeren
  - 2.5.2.8 Alcoholmatiging bij jongeren bevorderen en terugdringen drugsgebruik

Beleidsnota's en verordeningen

{wordt later in fase 1 verder aangevuld en geactualiseerd}

- [Structuurvisie 2020 "Texel op Koers"](#) (2009)
- [Strategische visie op de 3 transities en de transformatie binnen het Sociaal Domein Kop van Noord Holland](#) (2013)
- [Uitvoeringsdocument 3 Transities Sociaal Domein "Met Kop en schouders"](#) (2013)
- [3D Beleidsplan - Op weg naar een zorgzame samenleving](#) (2014)
- [Maatschappelijk beleidskader "Samen leven op Texel" \(2013-2017\)](#) (2012)
- Verordening Adviesraad Sociaal Domein (2015)
- Algemene subsidieverordening (2011) {wordt ingetrokken}
- ASV Texel 2016 {in wording}
- [Samen gezond op Texel](#) (2013)
- [Zorg voor de jeugd op Texel](#) (2013)
- Mantelzorg- en vrijwilligersbeleid (2016) {in wording}
- [Beleidsregels handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen](#) (2013)
- [Verordening tegemoetkoming kosten voorschoolse voorzieningen](#) (2014)
- Schuldhelpverlening Texel 2012-2015 (2012) {wordt ingetrokken}
- Beleidsplan Schuldhelpverlening 2016-2019 (2016) {in wording}
- [Minimabeleid](#) (2015)
- Verordening Jeugdhulp (2015) {wordt ingetrokken}
- Verordening Jeugdhulp (2016) {in wording}
- Verordening Wmo 2015 {wordt ingetrokken}
- Verordening Wmo (2016) {in wording}
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp (2014) {wordt ingetrokken}
- Beleidsregels Wmo en Jeugdhulp (2016) {in wording}
- [Verordening Individuele Studietoelage en Individuele Inkomensvoorziening](#) (2015)
- [Afstemmingsverordening Participatiewet Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijke Arbeidsongeschikte werkloze Werknemers \(IOAW\) en Inkomensvoorziening Oudere of gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandige \(IOAZ\)](#) (2015)
- [Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive](#) (2015)
- [Verordening Tegenprestatie Participatiewet](#) (2015)
- [Verordening Participatiewet re-integratie en gesubsidieerde arbeid](#) (2015)
- [Instrumentarium Participatiewet](#)
- Diverse Beleidsregels Sociaal Domein (2016) {in wording}
- [Beleidsvisie Externe Veiligheid](#) (2014)
- Damoclesbeleid 2016
- Algemene plaatselijke verordening Texel (2009)
- Integraal Veiligheidsplan (opgesteld in 2016)

B. Wat doen we al? (Lange Termijn Planning)

Onderwerp:

- Uitwerken van de visie regionaal actieprogramma 'Veilig Thuis'
- Herijking Schuldhulpverleningsbeleid
- Herijken mantelzorg- en vrijwilligersbeleid
- Doorontwikkelen van het Sociaal Team
- Doorontwikkelen van de Adviesraad Sociaal Domein
- Monitoren integratie peuterspeelzaalwerk en kinderopvang
- Uitvoeren van project voor innovatie van de Jeugdhulp
- Uitwerken van het initiatiefvoorstel Texelse Zomerkampen
- Actualiseren van het Dorpshuizenbeleid
- Opstellen inkoopstrategie zorg 2017 en verder
- Uitwerken van het toekomstscenario van De Bolder
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor het in stand houden van het Pleegzorgfonds Noord-Holland
- Verder uitwerken van de Transformatie Agenda Sociaal Domein

C. Voorstellen

Voorstel 2017-201	Werkervaringsplaatsen voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt creëren		
Doelenboom	2.2.1.6 Werkervaringsplaatsen voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt creëren		
Motivatie	Vanuit de Participatiewet stimuleert De Bolder dat mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt weer werkervaring opdoen. Gemeentewerken zal daarvoor 2 fte-plekken (8 mensen met een uitkering) plus werkbegeleiding kunnen bieden.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	pm	Structureel	Inkomensdeel Participatiewet
Toelichting financieel	Het salaris werkervaringsplaatsen (te betalen uit het inkomensdeel van het participatiebudget) en de begeleidingskosten voor 8 medewerkers zijn nog niet bekend.		

Voorstel 2017-202	Gemeentelijke nota gezondheidsbeleid herzien		
Doelenboom	2.4.1.6 Gemeentelijke nota gezondheidsbeleid herzien		
Motivatie	De gemeente stelt, op grond van de Wet publieke gezondheid, iedere vier jaar een gemeentelijk gezondheidsbeleid op. De huidige nota loopt tot en met 2016. Daarom moet er in 2017 een nieuw gezondheidsbeleid worden vastgesteld. In 2016 zijn hiervoor al de voorbereidingen getroffen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	pm	Incidenteel	Begroting 2017
Toelichting financieel	De financiën volgen in fase 2.		

PROGRAMMA 3

MOOI EN GASTVRIJ TEXEL

1. Zorgtoerisme biedt kansen voor verblijfsrecreatie
2. Herijking en uitbreiding Nationaal Park
3. Onderzoek bekostiging behoud landschapselementen en infrastructuur in natuurgebieden
4. Planet De Koog

Dit programma gaat over het Texelse landschap, Planet Texel, recreatie en toerisme, ruimtelijke ordening, toezicht en handhaving, strandzaken en de dijkversterking.

Het unieke landschap zorgt er voor dat toeristen graag naar Texel komen. Een mooi landschap streelt de ogen van zowel inwoner als bezoeker en is daarmee een belangrijke pijler van ons leef- en verblijfgenot. Planet Texel en de daaruit voortvloeiende Texel Principes geven inspiratie voor ontwikkeling met behoud van de Texelse kernwaarden. Op het gebied van recreatie en toerisme zijn 'sport' en 'zorg' speerpunten.

A. Ontwikkelingen en beleidskader

Recreatie en toerisme

De balans tussen toerisme en economie enerzijds en ecologie en landschap anderzijds staat onder druk. Investerings in het toerisme en haar voorzieningen zijn noodzakelijk voor behoud van toeristisch Texel.

De zorgmarkt verandert. Poliklinische zorg verhuist van centrale ziekenhuizen naar satellieten in de nabije omgeving. Hiervoor kunnen maatschappelijke zorgslaapplaatsen ingezet worden.

Toerisme met zorg biedt ook kansen voor de verblijfsrecreatie: enerzijds voor logies voor mensen die zorg behoeven en anderzijds de dagelijkse zorgvoorzieningen voor deze toeristen. Logiesverstrekkers spelen hierop in en vergroten tegelijkertijd de service.

Sporten en sportevenementen in een natuurlijke en rustige omgeving zijn sterk in opmars. Texel beschikt over natuurlijke karakteristieken die voor de (buiten)sporttoerist interessant zijn. Dit geeft kansen om meer sporttoeristen te verleiden naar het eiland toe te komen.

De manier waarop mensen informatie over Texel vergaren en het tijdstip waarop mensen besluiten naar het eiland te komen, wijzigt. Er is een toename van het gebruik van sociale media en lastminute boekingen.

Het Texelse landschap

Het aantal agrarische bedrijven neemt af door de schaalvergroting. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor het kleinschalige Texelse landschap. In het kader van 'Natuurontwikkeling Texel' worden de laatste maatregelen uitgevoerd waarna de inrichting van het Natuurnetwerk Nederland (EHS) op Texel klaar is.

De subsidies op het gebied van landschaps(elementen) nemen de komende jaren af waardoor schapenboeten, kolken en tuinwallen onvoldoende onderhouden kunnen worden en de kans bestaat dat ze vervallen of verdwijnen. Daarnaast staan de inkomsten uit schapenhouderij onder druk. Om een duurzame bedrijfsvoering te waarborgen, wordt er gezocht naar aanvullende vormen van inkomsten bijvoorbeeld uit (agro)toerisme.

Er vindt een landelijke herijking plaats van de Nationale Parken. Op dit moment ook vindt een discussie plaats over de uitbreiding van het Texelse Nationaal Park met de Razende Bol en gebieden van Natuurmonumenten. In 2017 wordt bepaald of deze gebieden onderdeel van het Nationaal Park op Texel gaan uitmaken of niet en op welke wijze de financiering plaats vindt. Onderdeel bij deze discussie is hoe Texel zich met het Nationaal Park nog beter kan profileren.

Bij de terrein behorende organisaties Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten is steeds minder budget beschikbaar. Dit uit zich met name in het verminderde onderhoud van de aanwezige infrastructuur. Gezamenlijk worden oplossingen gezocht om beheer en onderhoud te kunnen blijven bekostigen.

In 2016 wordt het landschapsbeleid inclusief de bijbehorende financiering tegen het licht gehouden. Vanaf 2017 vindt de uitvoering hiervan plaats. De focus bij het op te stellen landschapsbeleid ligt in het behouden van het voor Texel zo unieke landschap met zijn kenmerkende elementen als tuinwallen, kolken en schapenboeten.

Goed onderhouden en fraai uitziend openbaar groen is belangrijk voor Texel. In het door de gemeenteraad in 2016 vastgestelde IBOR-Plan is dit verder (financieel) uitgewerkt. Vanaf 2017 vindt de uitvoering van dit plan plaats.

Ruimtelijke Ordening

De Ruimtelijke Ordening in Nederland gaat steeds meer uit van een integrale, gebiedsgerichte benadering. Dit is vertaald in een wetsvoorstel voor een nieuwe omgevingswet. Deze gaat naar verwachting in 2019 in werking. De nieuwe werk- en denkwijze die in deze wet staat, wordt nu al steeds meer toegepast. Het gaat daarbij om het beschouwen van ruimtelijke vraagstukken vanuit de samenhang van de verschillende onderwerpen, zoals natuur, milieu, landschap en veiligheid. Op Texel komt dit tot uiting door een integrale benadering van de Ruimtelijke Kwaliteit van plannen en projecten. De kernwaarden functioneren hierbij als toetsingskader via het vastgestelde bestemmingsplan Buitengebied en de Texelprincipes zijn steeds meer een bron van inspiratie bij het maken en beoordelen van plannen.

De Ruimtelijke Ordening is daarbij faciliterend voor de beleidsmatig wenselijke ontwikkelingen.

Toezicht en Handhaving

Het overgrote deel van de gemeenten in Nederland kan niet voldoen aan de geformuleerde Kwaliteitseisen op het gebied van toezicht en handhaving. Deze eisen, die opgenomen zijn in het 'landelijke Kwaliteitsprotocol vergunning, toezicht & handhaving', staan echter nog ter discussie. Verschillende partijen waaronder IPO en VNG vinden de eisen te zwaar. Het proces is in die zin vertraagd. In de loop van 2016 wordt duidelijk in hoeverre de eerder gestelde eisen aangepast worden en wat de gevolgen hiervan zijn voor Texel. Er worden al wel initiatieven ontwikkeld om samen met de Kopgemeenten op basis van de concept-eisen te onderzoeken in hoeverre er gezamenlijk kan worden voldaan aan deze eisen.

Dijkversterking

17 van de 27 kilometer Waddenzeedijk van Texel voldoet niet aan de normen. Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) heeft een Dijkversterkingsplan opgesteld. De uitvoering hiervan vindt plaats van 2016-2020. Samen met het project Prins Hendrikzanddijk wordt ervoor gezorgd dat in 2020 de Texelse dijken weer aan de norm voldoen.

In Oudeschild wordt ingezet op herstel van de coupure in de dijk in het verlengde van de Heemskerckstraat. In 2015 en 2016 is onderzoek gedaan, in 2017 (of later, afhankelijk van de planning van de dijkversterking) kan de uitvoering ter hand genomen worden. Daartoe is een nieuw voorstel opgenomen.

Het NIOZ bekijkt of het mogelijk is om de voorlandkering zodanig te laten versterken dat die als primaire waterkering gaat dienen, waardoor het NIOZ binnendijks komt te liggen. De gemeente steunt het NIOZ in die poging. HHNK is bereid het dijkversterkingsplan overeenkomstig aan te passen als NIOZ binnen beperkte tijd technisch, financieel en vergunningstechnisch aantoont dat het alternatief haalbaar is.

Planet De Koog

Zoals beschreven in het samenwerkingsakkoord 'Samen zelfstandig' heeft het dorpscentrum van De Koog voorrang gekregen bij de uitwerkingen van Planet Texel. 'Werk aan De Koog' is in september 2015 door de raad aangenomen en er is geld beschikbaar gesteld voor de uitvoering.

Deze is direct gestart met de deelprojecten 'Dorpsstraat', 'Kop van Zuid', 'Rondje De Koog', 'Schoon en Heel' en enkele onderzoeks- en uitwerkingsprojecten. Dit eerste deel van Planet De Koog loopt tot maart 2018.

Het budget voor Planet De Koog is opgevoerd voor het investeringsfonds van De Kop Werkt! waarover de Regionale Raadscommissie Noordkop medio 2016 een voorstel aan de afzonderlijke gemeenten geeft om budget in hun begrotingen voor 2017 voor De Kop vast te leggen.

Doelenboom

3.1 Natuur op Texel in stand houden

- 3.1.1 Natuurbeheer op andere maatschappelijke functies afstemmen
  - 3.1.1.1 Beheeroverleggroep Natura 2000 faciliteren
  - 3.1.1.3 Aan het Overleg Nationaal Park deelnemen

3.2 Het Texelse landschap behouden en ontwikkelen

- 3.2.1 Landschapsbeleidsplan uitvoeren
  - 3.2.1.1 Landschapselementen aanleggen en onderhouden
  - 3.2.1.2 Tuinwallen en kolken aanleggen en onderhouden
  - 3.2.1.4 Provinciaal Natuurbeheerplan monitoren
  - 3.2.1.5 Toegankelijkheid natuurgebieden waarborgen
  - 3.2.1.8 Ecologische hoofdstructuur inclusief Waalenburg, Hanenplas, Dorpszicht en Zeeburg afronden
  - 3.2.1.9 Werkbare beheerplannen Natura 2000 en Nationaal Park bewerkstelligen
- 3.2.2 Dijkversterking zoveel mogelijk buitendijks uitgevoerd
  - 3.2.2.1 Zandige variant Prins Hendrikdijk uitvoeren
  - 3.2.2.2 Bij dijkversterking binnendijks ruimtegebruik beperken
  - 3.2.2.3 Verbinding dorp Oudeschild met haven herstellen
- 3.2.4 Het unieke Texelse landschap behouden

3.3 Openbaar groen beheren en verbeteren

- 3.3.1 Openbaar groen beheren
  - 3.3.1.1 Openbaar groen onderhouden
  - 3.3.1.2 Openbaar groen verbeteren
  - 3.3.1.6 Veiligheid bomen in windsingels controleren
  - 3.3.1.7 Vervolgacties na wettelijke verplichte boomcontrole uitvoeren
- 3.3.2 Speelplaatsen beheren
  - 3.3.2.1 Voldoende openbare speelplaatsen verzorgen

3.4 Recreatie faciliteren

- 3.4.1 Strand schoon en bereikbaar houden
  - 3.4.1.1 Strandnota uitvoeren
- 3.4.2 Toerisme kwalitatief en kwantitatief stimuleren
  - 3.4.2.4 Activiteiten in en rondom de Waddenzee stimuleren
  - 3.4.2.5 Zorgtoerisme stimuleren
  - 3.4.2.6 Regionale toeristische samenwerking stimuleren

3.5 Zorgdragen voor een goede ruimtelijke ordening met behoud van Texelse kernwaarden

- 3.5.1 Voor een goede ruimtelijke ordening zorgdragen
  - 3.5.1.1 Bestemmingsplannen actualiseren
  - 3.5.1.2 Grond bij ontwikkeling van gebieden strategisch inzetten
  - 3.5.1.3 Dichtslibben van het landschap voorkomen
  - 3.5.1.4 Reparatieplan Bestemmingsplan Buitengebied maken
  - 3.5.1.5 Regeling Logies met Ontbijt uitvoeren
  - 3.5.1.6 Beeldkwaliteitsplan laten drukken en verspreiden
  - 3.5.1.7 Aan het kwaliteitscriteriaprotoocol VTH-taken voldoen
  - 3.5.1.8 Reparatieplan Bestemmingsplan Oudeschild maken
  - 3.5.1.9 Bestemmingsplan Uitbreiding bedrijventerrein Oudeschild maken
  - 3.5.1.10 Anticiperen op nieuwe Omgevingswet
- 3.5.2 Texelse kernwaarden behouden
  - 3.5.2.1 Commissie ruimtelijke kwaliteit een vergoeding verstrekken

Beleidsnota's en verordeningen

- Nota Verblijfsrecreatie (2016)
- [Structuurvisie Texel op koers 2020](#) (2009)
- [Aanwijzingsbesluit Natura 2000 Duinen en Lage Land van Texel](#) (2011)
- Beheerplannen N2000: Waddenzee, Noordzeekustzone en Texel (2016)
- [Beleidsnota Monumentenzorg Texel 2009](#)
- [Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland](#) (2006)
- [Natuurbeheerplan provincie NH](#) (jaarlijks)
- [Natuur- en landschapsbeleidsplan 2003](#)
- Natuur en Landschapsbeleidsplan 2016 (nog te maken)
- [Raadsbesluit structurele financiering landschapsbeleidsplan Texel](#) (2007)
- [Strandnota](#) (december 2007, juni 2009)
- [Beeldkwaliteitplan Bestemmingsplan Buitengebied](#) (2013)
- [Welstandsnota Texel \(2008\)](#)
- [Nota van uitgangspunten bestemmingsplan kernen](#) (2011)
- [Planet Texel](#) (2014)
- Dijkversterkingsplan Waddenzeedijk Texel (HHNK, 2015)

B. Wat doen we al? (Lange Termijn Planning)

Onderwerp:

- Bestemmingsplan De Cocksdorp actualiseren
- Onderdelen van Planet Texel nader uitwerken
- Opstellen Landschapsbeleidsplan
- Bestemmingsplan 't Horntje actualiseren
- Bestemmingsplan Den Hoorn actualiseren
- Bestemmingsplan Den Burg actualiseren
- Strandnota actualiseren
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud openbare ruimte, inclusief fietspaden (in wording 2016)
- In De Koog worden de effecten van de revitalisering zichtbaar.
- Bestemmingsplan uitbreiding bedrijventerrein Oudeschild vaststellen
- Reparatieplan Bestemmingsplan Oudeschild maken
- Regionale toeristische samenwerking stimuleren
- Zandige variant Prins Hendrikdijk mogelijk maken
- Werelderfgoedstatus Waddenzee economisch benutten
- Coupure Oudeschild
- Reparatieplan Bestemmingsplan Buitengebied opstellen en vaststellen
- Bestemmingsplan De Waal actualiseren
- Aan het kwaliteitscriteriaprotoocol Vergunningen, Toezicht- en handhavingstaken (VTH) voldoen.

C. Voorstellen

Voorstel 2017-301	Anticiperen op nieuwe Omgevingswet		
Doelenboom	3.5.1.10 Anticiperen op nieuwe Omgevingswet		
Motivatie	In 2019 gaat de nieuwe Omgevingswet in werking. Dit geeft een grote wijziging in het werkveld van ruimtelijke ontwikkelingen, voor zowel beleid, uitvoering en toezicht. Centraal doel van de nieuwe wet is de integrale aanpak bij ontwikkelingen en het aan de voorkant meedenken met de klant. De invoering bij gemeentes wordt vergeleken met de transities in het Sociaal Domein.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 50.000	Incidenteel	Begroting 2017 en 2018
Toelichting financieel	De uitgaven zijn voor projectkosten.		

PROGRAMMA 4 TEXEL WERKT!

1. Daadwerkelijke ontwikkeling haven Oudeschild
2. Regionale samenwerking De Kop Werkt
3. Versterken werkgelegenheid.

Dit programma gaat over de Texelse economie. De toeristische economie groeit nog steeds. Aandachtspunt is echter dat onze economie niet eenzijdig op deze pijler is gericht. Er moet aandacht zijn voor verbreding van economische sectoren.

Ingegaan wordt op de **werkgelegenheid** met als doel om de werkgelegenheid in alle Texelse economische sectoren te behouden en waar mogelijk te versterken.

Hier hoort een constante verbinding met de digitale wereld bij, wat we hier noemen **digitaal Texel**.

Belangrijk is dat de **dorpscentra** aantrekkelijk zijn om te verblijven voor inwoners en gasten.

A. Ontwikkelingen en beleidskader

Denktank

Om meer integraal te werken wordt intensiever samengewerkt op allerlei terreinen met zowel het maatschappelijk middenveld als andere overheden. Dit gebeurt in de vorm van denktanks (werkgroepen).

Dorpscentra zijn visitekaartjes

In tegenstelling tot veel plaatsen in Nederland is er op Texel nauwelijks sprake van leegstand.

Het is nog steeds mogelijk in vrijwel alle dorpen voorzieningen zoals een supermarkt in stand te houden, hetgeen bijdraagt aan de leefbaarheid in de dorpscentra.

Nederland komt uit een economische dip en gaat een periode van economische groei en koopkrachtstijging tegemoet. Dat betekent ook iets voor de aanbodzijde: er moet ruimte komen voor kwalitatief goede plannen.

Werkgelegenheid is van belang, arbeidsplaatsen en beroepsbevolking

De arbeidsmarkt is aan het veranderen. Er is steeds meer sprake van globalisering, robotisering en nieuwe technologieën. Dit vergt van ondernemers investeringskracht en innovatief vermogen.

Daarnaast is er sprake van een afnemende bevolking en vergrijzing en ontgroening met als gevolg een afnemende beroepsbevolking. Deze zaken gezamenlijk vergen van de overheid een faciliterend kader om de werkgelegenheid te behouden en te versterken.

Er is ook een trend naar lokale en kleinschalige bedrijven en voorzieningen en producten. Omdat dit ook kansen voor de werkgelegenheid biedt, moet hiervoor expliciet ruimte worden geboden.

Door schaalvergroting neemt het aantal bedrijven en daarmee de werkgelegenheid in de landbouw en visserij af. In algemene zin is op te merken dat de werkgelegenheid in de zorgsector en toeristische sector nog wel toekomstperspectief biedt; kijkende naar de afnemende beroepsbevolking in aantallen ontstaat in de zorgsector mogelijk zelfs een tekort aan medewerkers in relatie tot een stijgende zorgvraag. Het aantal ZZP-ers - in alle economische sectoren - neemt op Texel toe.

Bedrijventerreinen

Het is belangrijk nieuwe bedrijvigheid aan te trekken. Die kunnen zich vestigen op bestaande of nieuwe bedrijventerreinen, mits daarvoor ruimte is. Vanuit provinciaal beleid is het noodzakelijk lokaal een strategische visie op bedrijventerreinenlocaties te hebben om goedkeuring te krijgen voor uitbreidings- en herstructureringsplannen.

Haven Oudeschild

Noodzakelijk is de haven toekomstbestendig te maken. Dat gebeurt door de haven meer duurzaam te ontwikkelen. Een meerjarenonderhoudsplan is daarvoor een eerste vereiste.

In 2018 moeten de havens worden gebaggerd. In 2017 vindt een verkenning plaats of dit samen met de NIOZ-haven en de havens van Delfzijl, Harlingen en Den Helder aanbesteed kan worden.

De wens van een multifunctionele steiger om de vraag in de pleziervaart te kunnen beantwoorden, past tevens binnen een duurzame haven.

Texel digitaal

De digitale snelweg op Texel is niet dekkend en daarmee niet optimaal. Voor een goede werkgelegenheid en dienstverlening is een snellere verbinding ook in het buitengebied noodzakelijk. De ontwikkeling op Texel loopt achter bij de behoeften die er zijn. Samen met Stichting Glasvezel Texel worden de dekkingsmogelijkheden onderzocht.

Doelenboom

4.1 Een gezonde en brede economie stimuleren

- 4.1.1 Werkgelegenheid behouden en waar mogelijk bevorderen
  - 4.1.1.1 De werkgelegenheid vergroten in de diverse economische sectoren
  - 4.1.1.2 De werkgelegenheid in de sector kenniseconomie stimuleren
- 4.1.2 Economische activiteiten die voor Texel van belang zijn stimuleren
  - 4.1.2.1 Actiepunten uit “Richting voor economie” uitvoeren
  - 4.1.2.2 Regionale uitvoeringsagenda “De Kop werkt!” uitvoeren
  - 4.1.2.3 Toeristische arrangementen aan het Texelvignet koppelen
  - 4.1.2.4 Leegstand en strijdig gebruik van bedrijventerreinen tegengaan
  - 4.1.2.7 Uitvoering geven aan de afspraken uit de Kop Werkt
  - 4.1.2.8 Deelname Leaderprogramma 2015-2020
  - 4.1.2.9 Aan Sail 2017 deelnemen
- 4.1.3 Ondernemerschap in eigen omgeving stimuleren
  - 4.1.3.2 Inwoners en ondernemers hun omgeving in laten richten
  - 4.1.3.3 Onderzoek om te stimuleren dat jonge technisch opgeleide VMBO-ers en MBO-ers zich op Texel gaan vestigen verricht
  - 4.1.3.4 Uitvoering resultaten onderzoeksrapportage verbreding huidige onderwijs aanbod met mbo- en hbo-onderwijs en stageplaatsen toegevoegd
  - 4.1.3.5 Inzetten op het aantrekken van nieuwe bedrijven naar Texel, die als bedrijfsdoel hebben: verduurzaming van de samenleving
  - 4.1.3.7 Stimulering economische projecten
- 4.1.4 Visserij behouden en Havenactiviteiten stimuleren
  - 4.1.4.1 Het maritiem beleidsplan vaststellen
  - 4.1.4.2 Haven Oudeschild exploiteren
  - 4.1.4.3 NIOZ-haven upgraden
  - 4.1.4.4 Externe inhuur voor meerjarenonderhoudsplan haven Oudeschild
  - 4.1.4.5 Havenafvalbeleidsplan maken
- 4.1.5 Voldoende ruimte voor bedrijfsvestigingen verzorgen
  - 4.1.5.1 Ruimte voor bedrijven behouden en creëren
- 4.1.6 Texel Digitaal
  - 4.1.6.1 Constante digitale verbindingen

Beleidsnota's en verordeningen

- [Structuurvisie Texel op Koers 2020](#) (2009)
- [Regionale visie Bedrijfsterreinen](#) (2006)
- [Richting voor Economie, geef ruimte](#) (2011)
- [Verkenning haven Oudeschild](#) (2014)
- [Regionale Detailhandelsvisie](#) (2012)
- Nota Verblijfsrecreatie (2016)
- Retailvisie (2016)

B. Wat doen we al? (Lange Termijn Planning)

Onderwerp:

- Werkgelegenheid handhaven en waar mogelijk verbeteren
- Actualisatie toekomstvisie voorzieningenstructuur Texel: Retailvisie
- Texel propageren als 'proeftuin' voor natuur, water, duurzame energie en kennis.
- Inzetten op het aantrekken van nieuwe bedrijven naar Texel
- Regionale samenwerking 'De Kop Werkt!'
- Ruimte voor bedrijven behouden en creëren door herstructurering bedrijventerreinen Oosterend, De Cocksdorp en uitbreiding bedrijventerrein Oudeschild (starten met een startnotitie voor een lokale strategische aanpak voor uitbreiding en herstructurering van bedrijventerreinen)

C. Voorstellen

Voorstel 2017-401	Externe inhuur voor meerjarenonderhoudsplan haven Oudeschild		
Doelenboom	4.1.4.4 Externe inhuur voor meerjarenonderhoudsplan haven Oudeschild		
Motivat	Voor het speerpunt uit de havenvisie om een duurzame haven te zijn, is het belangrijk een meerjarenonderhoudsplan (40 jaar) te hebben. Daarin wordt voor de komende jaren aangegeven welke aanpassingen noodzakelijk zijn voor behoud van de haven, hoeveel kade geëxploiteerd kan worden en hoe de haven naar een meer duurzame haven te ontwikkelen. Tevens gaan we onderzoek doen naar de haalbaarheid van een drijvende steiger met betrekking tot aanschafkosten, exploitatielasten en effecten voor de exploitatie van dat deel van de kade waar de steiger is gepland en mogelijkheden van co-financiering.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 55.000	Incidenteel	Begroting 2017 en 2018
Toelichting financieel	Voor het opstellen van zo'n lang meerjarenonderhoudsplan is externe deskundigheid nodig. Voor externe inhuur is € 45.000 benodigd. De kosten voor het onderzoek naar de haalbaarheid van een drijvende steiger worden geraamd op € 10.000. De totale kosten worden dan € 55.000.		

Voorstel 2017-402	Havenafvalbeleidsplan maken		
Doelenboom	4.1.4.5 Havenafvalbeleidsplan maken		
Motivat	Het is wettelijk verplicht een havenafvalbeleidsplan te hebben. Aansluitend op het aanleggen van de walstroomvoorzieningen (2016-2017) is het wenselijk hiermee te starten. Vandaar dat er krediet wordt gevraagd dit afvalplan te maken.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 25.000	Incidenteel	Begroting 2017 en 2018
Toelichting financieel	Voor uitbesteding is € 25.000 nodig.		

PROGRAMMA 5

TOEKOMST VOOR DE JEUGD

1. Uitvoeren Nota Toekomstvisie OSG De Hogeberg
2. Ontwikkeling Onderwijs Centrum Texel
3. Verbreding (beroeps)onderwijs Texel
4. Matchpunt TX werkt

Dit programma gaat over het onderwijs op Texel. Een zo breed mogelijk aanbod van kwalitatief goed onderwijs is belangrijk voor kinderen. Onderwijs verruimt de sociale omgeving en vergroot de kansen op de arbeidsmarkt. En het draagt bij aan de aantrekkelijkheid van Texel als woon- en werkeiland. Schoolbesturen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs zorgen samen voor goed primair en voortgezet onderwijs. De gemeente faciliteert waar mogelijk initiatieven om dit doel te ondersteunen.

De gemeente heeft wettelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting. De gemeente ziet haar taak ruimer, bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van middelen voor vakleerkrachten en logopedie voor het primair onderwijs. Het lokaal onderwijsbeleid geeft hier sturing aan.

Er gebeurt meer voor de jeugd dan onderwijs. Jeugdhulpverlening en jeugdgezondheidszorg zijn opgenomen in programma 2. Werkgelegenheid, sport/cultuur en wonen vallen onder programma 4, 6 en 8.

A. Ontwikkelingen en beleidskader

Het aantal leerlingen neemt af: ontgroening. Deze ontwikkeling heeft een sterke invloed op het onderwijs. De terugloop van het aantal leerlingen is van invloed op het aantal scholen. Daarnaast is het op een kleinere school een grotere uitdaging om tóch een breed aanbod van kwalitatief goed onderwijs te bieden.

Kernbegrip voor de komende jaren is samenwerking. Texelse kinderen moeten op het eiland vinden wat ze nodig hebben. Maatschappelijke partners zoals bso/kinderopvang, sportverenigingen, cultuurinstellingen, scholen en gemeente slaan de handen ineen om tot slimme samenwerkingsverbanden/netwerken te komen.

Met de uitvoering van de volgende documenten wordt invulling gegeven aan de ambities uit de Structuurvisie Texel op Koers 2020:

- de onderwijsvisie 'Passend Thuis nabij Onderwijs op Texel' (basisonderwijs) en het procesplan 'Ontwikkeling Onderwijs Texel' (waaronder Onderwijs Centrum Texel);
  - de nota Toekomstvisie OSG De Hogeberg (voortgezet onderwijs);
  - de notitie 'Versterking van beroepsonderwijs op Texel';
- hiermee wordt invulling gegeven aan de ambities uit de Structuurvisie Texel op koers 2020.

Een vervolg op de notitie 'Versterking van beroepsonderwijs op Texel' is 'Matchpunt TX'. De jeugd op Texel verdient alle kansen voor ontwikkeling. Versterking van onderwijs, een betere aansluiting daarvan op ondernemersvragen en bredere keuzemogelijkheden voor leerlingen en studenten. 'Matchpunt TX' is het centrale punt waar onderwijs (b.v. stages), leerling/student en onderneming/instelling elkaar kunnen vinden. Een open, neutrale plek waar proactief wordt gezocht, gematcht, uitgevonden en samengewerkt aan praktische oplossingen voor leerlingen en bedrijven.

Doelenboom

5.1 Goed onderwijs faciliteren

- 5.1.1 Primair en voortgezet onderwijs huisvesten
  - 5.1.1.1 Meerjaren integraal huisvestingsplan voor scholen opstellen ter uitvoering Visie Passend Thuis nabij Onderwijs (huisvestingsdeel visie)
  - 5.1.1.2 Integraal huisvestingsplan scholen uitvoeren
  - 5.1.1.3 Ontwikkelen Onderwijscentrum Texel
- 5.1.2 Onderwijsaanbod behouden en verbreden
  - 5.1.2.7 Nota Toekomstvisie OSG De Hogeberg uitvoeren
  - 5.1.2.9 Visie Thuis nabij onderwijs uitvoeren
  - 5.1.2.10 Uitkomsten onderzoek verbreding huidig onderwijsaanbod met mbo- en hbo-onderwijs en stageplaatsen uitvoeren
  - 5.1.2.11 OSG leerlingen gaan 1 keer in hun schoolcarrière naar de Tweede kamer
  - 5.1.2.12 Samenwerkingsovereenkomst Schooltij-Kopwerk
  - 5.1.2.13 Matchpunt TX werkt
- 5.1.3 Medebewindstaken onderwijs uitvoeren
  - 5.1.3.1 De gemeentelijke leerplichttaken uitvoeren
  - 5.1.3.2 Voortijdig schoolverlaten voorkomen
  - 5.1.3.3 Verordening Leerlingenvervoer gemeente Texel 2009 uitvoeren
  - 5.1.3.4 Verordening Toelage Uitwonende Studenten gemeente Texel 2010
  - 5.1.3.5 Leerlingen van De Pijler begeleiden in 2012-2017
- 5.1.4 Goed onderwijs faciliteren
  - 5.1.4.1 Een breed en gezond onderwijsaanbod faciliteren
- 5.1.6 Speciale school voor basisonderwijs op Texel behouden
  - 5.1.6.1 Speciale school voor basisonderwijs co financieren
- 5.1.7 Volwasseneneducatie aanbieden
  - 5.1.7.1 In samenwerking met gemeenten in de Kop van Noord-Holland een zo breed mogelijk aanbod sociale redzaamheid bewerkstelligen

Beleidsnota's en verordeningen

- [Structuurvisie Texel op koers 2020](#) (2009)
- [Nota toekomstvisie OSG De Hogeberg](#) (2014)
- [Visie op onderwijs 'Passend Thuis nabij Onderwijs' op Texel](#) (2013)
- [Procesplan Ontwikkeling Onderwijs Texel](#) (2015)
- Contourendocument Ontwikkeling Onderwijs Texel (in wording 2016)
- [Notitie Versterking Beroepsonderwijs op Texel](#)
- Rapport 'Matchpunt TX, maak werk van je studie' (in wording 2016)
- [Beleidsnota motorische remedial teaching](#) (2011)
- [Verordening voorzieningen huisvesting](#) (2013)
- [Verordening overleg lokaal onderwijsbeleid](#) (2001)
- [Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs](#) (2009)
- [Verordening leerlingenvervoer gemeente](#) (2014)
- [Verordening Toelage Uitwonende Studerenden](#) (2010)
- [Ambtsinstructie leerplichtambtenaar](#) (2006)
- [Verordening samenwerkingsverband](#) (2013)

B. Wat doen we al? (Lange Termijn Planning)

Onderwerp:

- Herziening Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Texel
- Ontwikkelen onderwijsvisie waaronder integraal huisvestingsplan basisonderwijs Texel
- Wijziging Samenwerkingsovereenkomst (gericht op fusie) Schooltij - Kopwerk
- Vervolgstappen notitie Verbreding beroepsonderwijs Texel uitvoeren
- Nota Toekomstvisie OSG De Hogeberg uitvoeren
- Visie Passend Thuis nabij Onderwijs op Texel uitvoeren
- Uitvoeringsafspraken en bekostiging volwasseneneducatie wijzigen

C. Voorstellen

Voorstel 2017-501	Matchpunt TX werkt		
Doelenboom	5.1.2.13 Matchpunt TX werkt		
Motivatie	'Matchpunt TX' is een vervolg op de notitie 'Versterking van beroepsonderwijs op Texel'. De jeugd op Texel verdient alle kansen voor ontwikkeling. Versterking van onderwijs, een betere aansluiting daarvan op ondernemersvragen en bredere keuzemogelijkheden voor leerlingen en studenten. 'Matchpunt TX' is het centrale punt waar onderwijs (b.v. stages), leerling/student en onderneming/instelling elkaar kunnen vinden. Een open, neutrale, proactieve plek waar wordt gezocht, gematcht, uitgevonden en samengewerkt aan praktische oplossingen voor leerlingen en bedrijven.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	pm	Structureel	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	Financiële consequenties volgen uit het rapport 'Matchpunt TX, maak werk van je studie'.		

PROGRAMMA 6

SAMEN BELEVEN EN BEWEGEN

1. Texel (buiten)sporteiland!
2. Uitvoering sport, cultuur en erfgoednota's
3. Pilot onderwaterarcheologie vervolgen

Het programma “Samen beleven en bewegen” gaat over cultuur, erfgoed, evenementen en sport. Het lokale aanbod van kunst en cultuur, het verenigingsleven, beeldende en uitvoerende kunsten en ook culinaire cultuur (lokale producten) wordt gestimuleerd. Iedereen kan mee doen, actief of passief, arm of rijk. Evenementen (cultureel, sportief, culinair) dragen bij aan beleven en bewegen op Texel. Texel kent een groot aantal actieve sport- en cultuurverenigingen. Er zijn binnen- en buitenaccommodaties voor de diverse sporten en diverse voorzieningen voor cultuur. Cultuur, evenementen en sport zijn belangrijk voor de Texelse samenleving. Cultuur beleven geeft verdieping en inzicht. Het draagt samen met sport en evenementen bij aan de verdere versteviging van het imago van Texel als een aantrekkelijke woon- en werkgemeente en vakantiebestemming.

A. Ontwikkelingen en beleidskader

Demografische ontwikkelingen, zoals ontgroening en vergrijzing, hebben invloed op de vraag en het aanbod van cultuur, evenementen en sport op Texel. Verenigingen en organisaties waar activiteiten voor de jeugd een grote rol spelen, worden de komende jaren geconfronteerd met een afnemend deelnemers- en ledenaantal. De behoefte aan speciale activiteiten voor ouderen neemt toe. Ook raken beleidsterreinen meer met elkaar verweven, bijvoorbeeld sport en zorg. Deze beide ontwikkelingen verlangen een herijking van het aanbod van de verenigingen en organisaties. Subsidiëring is activiteitgericht en specifiek.

Erfgoed en cultuur

Op Texel wordt steeds meer de verbinding gelegd tussen de waarde van het (gebouwde) erfgoed en het landschap waarin dit zijn plek heeft. We gaan van een objectgerichte benadering naar een gebiedsgerichte benadering. Dit komt tot uiting in de nieuwe erfgoednota. In diverse discussies en nota's is hierop de nadruk gelegd (Structuurvisie, Planet Texel). Archeologie (land en onderwater) draagt bij aan het verhaal over Texel. In de Erfgoednota worden de verschillende onderdelen (landschap, monumenten, archeologie en het maritiem erfgoed) binnen het erfgoed met elkaar verweven. Ook het culturele aanbod op Texel draagt hier aan bij. Cultuur draagt bij aan de economie van Texel, cultuur wordt beleefd door inwoners en toeristen. Steeds meer taken op het gebied van cultureel erfgoed vallen niet langer onder het rijk of de provincie maar zijn de verantwoordelijkheid van de gemeente. De gemeente behandelt aanvragen waar het gaat om kleine ingrepen bij rijksmonumenten. Bij grote ingrepen hebben de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed en de provincie Noord-Holland adviesrecht.

Onderwaterarcheologie

In 2016 is de pilot onderwaterarcheologie gestart. Met deze pilot is er een pragmatische werkwijze vastgelegd tussen sportduikers, rijk, provincie en gemeente die voorkomt dat cultuurhistorische objecten van de Rede van Texel verloren gaan. Naar verwachting resulteert deze pilot in blijvende maatregelen. Het jaar 2017 wordt gebruikt om de pilot te monitoren.

Texel (buiten)sport eiland

De gemeente wil Texel op de kaart zetten als (buiten)sport eiland. Er is een diversiteit in aanbod van sportactiviteiten. In combinatie met het unieke Texelse landschap verleiden we de toerist en Texelaar om hier op Texel aan deel te nemen. Dit heeft positieve effecten op de economie en versterkt tevens het beeld van Texel. Van sportieve verenigingen wordt meer samenwerking verwacht. Dit proces wordt versterkt nu de

subsidiemogelijkheden van (hogere) overheden zijn afgenomen. De betrokkenheid van het Texelse bedrijfsleven bij de sportevenementen op Texel neemt toe.

Evenementen

Er worden op Texel veel evenementen georganiseerd op actief, cultureel, natuur en culinair gebied. Dit is goed voor de economie van Texel, er is altijd wel wat te doen voor zowel jong als oud met voldoende diversiteit. In de beoordeling en organisatie van evenementen dragen de organisatoren en de gemeente zorg voor de kernwaarden en gaan we uit van de Texel principes.

Doelenboom

6.1 Sport, kunst en cultuur op Texel stimuleren

- 6.1.1 Voorzieningen en activiteiten voor sport stimuleren
  - 6.1.1.1 Sportverenigingen, -organisaties en -initiatieven ondersteunen
  - 6.1.1.2 Voldoende goede sportaccommodaties faciliteren
  - 6.1.1.3 Combinatiefunctie sport, cultuur en onderwijs evalueren
  - 6.1.1.7 Texel als “eiland voor sportevenementen” positioneren
  - 6.1.1.8 Beleidsnota sport opstellen
  - 6.1.1.11 Invoering Buurtsportcoach
  - 6.1.1.13 Sportnota uitvoeren
- 6.1.2 Monumenten in stand houden en archeologie conserveren
  - 6.1.2.1 Erfgoed behouden
  - 6.1.2.2 Restauratie en onderhoud monumenten stimuleren
  - 6.1.2.3 Restauratie en onderhoud cultuur-historische gebouwen stimuleren
  - 6.1.2.4 Pilot onderwaterarcheologie uitvoeren
  - 6.1.2.8 Erfgoednota uitvoeren
- 6.1.3 Kunst en cultuur stimuleren
  - 6.1.3.1 Cultuurverenigingen, -instellingen en -initiatieven faciliteren
  - 6.1.3.4 Cultuurnota ontwikkelen
  - 6.1.3.5 Beleidsregels evenement ontwikkelen en vaststellen
  - 6.1.3.6 Onderzoek naar mogelijkheden toekomstige huisvesting Artex Kunstenschool Texel
  - 6.1.3.7 Texelaars naar Texelse musea!
  - 6.1.3.8 Cultuurvisie uitvoeren

Beleidsnota's en verordeningen

- [Beleidsnota Monumentenzorg Texel](#) (2009)
- [Maatschappelijk Beleidskader 2013-2017 Samen Leven op Texel](#) (2012)
- [Structuurvisie Texel op koers 2020](#) (2009)
- [Cultuurnota](#) (2007)
- Uitvoeringsregeling subsidies kunst en cultuur (2016)
- Uitvoeringsregeling subsidies sport (2016)
- Uitvoeringsregeling subsidies instandhouding gemeentelijke monumenten (2016)
- Beleidsregels evenementen (in wording 2016)
- Cultuurvisie (in wording 2016)
- Erfgoednota (in wording 2016)
- Sportnota (in wording 2016)

B. Wat doen we al? (Lange Termijn Planning)

Onderwerp:

- Sportnota opstellen
- Onderzoek mogelijkheden fonds sportaccommodaties (onderdeel sportnota)
- Texel als eiland voor sportevenementen positioneren (onderdeel sportnota)
- Sportaccommodaties beschikbaar stellen tegen laagdrempelige tarieven (onderdeel sportnota)
- Veiligheid speelvoorzieningen bewaken
- Ontwikkeling binnensportaccommodatie
- Erfgoednota opstellen
- Aanwijzen gemeentelijke schapenboeten en stolpen als monument (onderdeel erfgoednota)
- Restauratie en onderhoud monumenten stimuleren (onderdeel erfgoednota)
- Promotie activiteiten erfgoed (onderdeel erfgoednota)
- Onderwaterarcheologie uitvoering protocol
- Cultuurvisie opstellen
- Texelaars naar Texelse musea (onderdeel cultuurvisie)
- Onderzoek naar huisvesting Artex Kunstenschool Texel
- Beleidsregels evenementen opstellen.

C. Voorstellen

Voorstel 2017-601	Sportnota uitvoeren		
Doelenboom	6.1.1.13 Sportnota uitvoeren		
Motivatie	In 2017 geeft de gemeente gevolg aan de Sportnota (communicatie, stimulering en uitvoering). De doelen die zijn gesteld worden uitgewerkt in inspanningen, acties en financiën. Nadrukkelijk zoekt de gemeente haar partners op om daar een rol in te vervullen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	pm	Structureel	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De financiën volgen in fase 2.		

Voorstel 2017-602	Erfgoednota uitvoeren		
Doelenboom	6.1.2.8 Erfgoednota uitvoeren		
Motivatie	<p>In 2017 geeft de gemeente gevolg aan de Erfgoednota (communicatie, stimulering en uitvoering). De doelen die zijn gesteld, worden uitgewerkt in inspanningen, acties en financiën. Nadrukkelijk zoekt de gemeente haar partners op om daar een rol in te vervullen.</p> <p>Beheer gemeentelijke kerktorens De torens van de NH kerkgebouwen zijn sinds de tijd van Napoleon in eigendom en beheer bij de gemeente. Een gemeente kan slechts beperkt bij derden subsidies aanvragen voor onderhoud. Sommige gemeentes brengen deze torens daarom onder in een stichting waardoor de mogelijkheden voor subsidiering door derden ruimer worden. De gemeente wil die mogelijkheid ook onderzoeken.</p> <p>Pilot onderwater archeologie vervolgen In 2016 loopt de pilot onderwaterarcheologie. Eind 2016 wordt de pilot geëvalueerd. De gemeente verwacht een vervolg op de pilot en daarmee houdt de gemeente een taak bij de bescherming van dit erfgoed.</p>		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	pm	Incidenteel	Begroting 2017
	pm	Incidenteel	Begroting 2017
	€ 50.000	Structureel	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	<p>De financiën van het uitvoeren van de erfgoednota en het beheer van de gemeentelijke kerktorens volgen in fase 2.</p> <p>Voor de pilot onderwater archeologie wordt op dit moment uitgegaan van het meerjarig voortzetten van het budget. De kosten zijn geraamd op € 50.000. Uit de evaluatie zal blijken of dit voldoende is.</p>		

Voorstel 2017-603	Cultuurvisie uitvoeren		
Doelenboom	6.1.3.8 Cultuurvisie uitvoeren		
Motivatie	In 2017 geeft de gemeente gevolg aan de Cultuurvisie (communicatie, stimulering en uitvoering). De doelen die zijn gesteld, worden uitgewerkt in inspanningen, acties en financiën. Nadrukkelijk zoekt de gemeente haar partners op om daar een rol in te vervullen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	pm	Structureel	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De financiën volgen in fase 2.		

PROGRAMMA 7

DUURZAAM, SCHOON EN INNOVATIEF

1. Zonnepanelen (PV-panelen) op openbare parkeerplaatsen
2. Oplaadpalen voor elektrische auto's
3. Afval verder scheiden

Dit programma gaat over schoonheid. Schoon in de zin van duurzaam en hoe Texel daar als proeftuin zo snel mogelijk toe kan komen. Maar ook schoon in de zin van een schoon milieu, een verzorgde openbare ruimte zonder zwerfvuil en verontreiniging.

Texel is de proeftuin van Nederland voor duurzame innovaties. Zowel de cultuur van de Texelaars, de natuur op het eiland als het feit dat er elk jaar bijna een miljoen mensen komen kijken, maken dat Texel gemakkelijk in de kijker staat voor innovaties. 'Tested on Texel' en het betrekken van kennis en kunde van buiten het eiland, biedt nieuwe kansen om een duurzaam en zelfvoorzienend eiland te realiseren. Zelfvoorzienend op het gebied van energie en water blijft de ambitie. Er is een serieus begin gemaakt met besparen van energie en dat blijft van groot belang. Planet Texel heeft ideeën aangedragen hoe de opwekking van duurzame energie op grote schaal vormgegeven kan worden en daarnaast staan er tal van duurzaamheidsprojecten op stapel die uitgevoerd kunnen worden. Veelal in samenwerking met TexelEnergie en Urgenda, vaak ook met anderen.

'Schoon' heeft meer dan één betekenis: het is duurzaam, gezond en gewoon mooi. Heel basaal gaat het natuurlijk ook om schone straten en bermen, geen zwerfvuil, het schoonste strand van Nederland en het deelproject 'Schoon en heel' uit Planet De Koog. Daar hoort een goed ophaalsysteem van afvalstoffen of grondstoffen bij, zoals ze tegenwoordig passender genoemd worden. Het meeste afval wordt immers hergebruikt.

A. Ontwikkelingen en beleidskader

Schoon

De zogenaamde circulaire economie wordt steeds belangrijker in de manier waarop we met ons afval en grondstoffen omgaan. Hergebruik neemt toe, afval wordt grondstof. Scheiden van afvalstromen is daarom noodzaak.

De raad heeft in 2013 het Grondstoffenplan vastgesteld. Doel is om in 2020 70 % van het huishoudelijk afval gescheiden aan te bieden. Inmiddels heeft de staatsecretaris besloten dat in 2020 75% van ons huishoudelijk afval gescheiden en geschikt voor hergebruik ingezameld moet worden. In 2016 is daartoe een extra inzamelmiddel voor plastic, drankkartons en blik ingevoerd. Het doel is om vanaf 2018 over te gaan naar 'omgekeerd inzamelen': het inzamelen van grondstoffen middels containers bij de huishoudens gecombineerd met het op afstand plaatsen van ondergrondse containers voor restafval.

Zwerfafval wordt steeds minder geaccepteerd; schone bermen, straten en pleinen zijn de norm. Vooral op het strand is dat een uitdaging. Met voorlichting, de juiste afvalcontainers bij de strandopgangen en beschikbaarheid van papieren afvalzakjes wordt gestimuleerd dat strandbezoekers hun afval meenemen naar de afvalcontainers. Dit is opgenomen in het IBOR-plan dat in 2016 aan de raad is voorgelegd.

De wetgeving over slibverwerking aangescherpt. Als beheerder van waterlopen moet de gemeente daardoor haar werkwijze aanpassen. De nieuwe werkwijze is opgenomen in het Waterbeheerplan, zoals dat in 2016 aan de raad is voorgelegd. Alternatieven voor het gebruik van gifstoffen zijn opgenomen in het IBOR-plan.

Duurzaam

Duurzaamheid is een breed begrip dat in tal van maatschappelijke sectoren tot andere werkwijzen en producten leidt. En steeds minder vrijblijvend: 'Parijs' heeft afspraken tussen 198 landen opgeleverd die een flinke ambitie weergeven om de klimaatverandering te beperken. De wereld moet aan de slag en Texel ook. Zelfvoorziening, gericht op de eigen omgeving is overal doorgedrongen als reactie op internationalisering.

Het gaat niet alleen meer over energie en water, het gaat over tal van onderdelen in de samenleving, fysiek, ruimtelijk, maar ook sociaal en communicatief. Het programma Planet Texel laat die samenhang zien op eilandniveau en schetst daarnaast heel concreet ontwikkelingsmogelijkheden in (deel)projecten. Bovendien heeft Planet Texel ons de Texel Principes gebracht, die ons richting geven bij ontwikkelingen op allerlei gebied.

Het Deltaprogramma wordt op eilandniveau uitgewerkt voor het waterbeleid en er vinden tal van duurzaamheidsprojecten plaats.

Zelfvoorziening op energiegebied moet gerealiseerd worden door uitvoering van het project 'Innovatiewaard' een grootschalig en integraal energieproject met zonne- en windenergie, algen- en andere zilte teelten.

Voorstellen hiertoe zijn in 2016 aan de raad voorgelegd, uitwerking kan in 2017 gerealiseerd worden.

Veel duurzame energie moet door de zon opgewekt worden, omdat een aantal andere methoden moeilijk haalbaar blijken. Naast het gebruik van gebouwen (zeker ook gemeentelijke), wordt gekeken naar meervoudig ruimtegebruik: de aanleg van PV-panelen op de rioolwaterzuivering wordt in 2016 gerealiseerd en openbare parkeerplaatsen zijn potentiële locaties voor PV-panelen. Conform de Mobiliteitsvisie wordt elektrisch rijden gefaciliteerd door uitbreiding van het aantal oplaadpalen in de openbare ruimte.

Woningen en andere gebouwen worden steeds vaker 'energie-nul' gemaakt: de techniek wordt steeds betaalbaarder. Goede voorlichting, stimulering en facilitering blijft nodig. Hier kan de gemeente een belangrijke rol in spelen, onder andere door de subsidieregeling daarvoor ook in 2017 voort te zetten. Klimaatverandering en de veranderende watervraag vanuit de samenleving dwingt tot aanpassing van het waterbeheer. Texel loopt voorop met haar aanpak en dat is nodig: de gevolgen van klimaatverandering zullen in dit deel van Nederland het sterkst merkbaar zijn.

In het samenwerkingsverband voor de afvalwaterketen in de Noordkop wordt uitgezocht of er winst te behalen valt door levensduurverlenging leidingen, eenduidig gegevensbeheer, gedifferentieerd reinigen en inspecteren en assetmanagement (heroverweging bij vervanging). Dit alles binnen de kaders van het eerder vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan 2014-2018.

Innovatief

Texel blijkt door omvang, cultuur, natuur en beleid een ideale plaats voor proefprojecten, innovatieve systemen, producten en werkwijzen. Projecten die samenhangen met de duurzaamheidstransitie worden gefaciliteerd. Dit levert vernieuwing, kennis, kunde en mogelijkheden op, maar ook relatief gemakkelijk toegang tot subsidies. Bovendien komt er rechtstreeks werkgelegenheid uit voort. Het organiseren en faciliteren van een systeem waarbij kennis van buiten het eiland in relatie tot plannen en ambities van Texelaars tot nieuwe producten en methoden leiden (vergelijk Planet Texel) is een kans. Door contacten met diverse Hogescholen en Universiteiten en het faciliteren van hun programma's die de duurzame ontwikkeling van Texel als onderwerp hebben, geven we daar invulling aan.

De innovatieve aanpak van projecten uit Planet Texel wordt ook in 2017 verder uitgewerkt en gerealiseerd. Deze aanpak blijkt de energie op Texel los te maken die nodig is om vernieuwing op een Texelse manier te realiseren, waarbij de gemeente in haar nieuwe rol als regisseur kan functioneren. Specifieke projecten zijn opgenomen in andere programma's.

Doelenboom

7.1 Een gezond milieu bevorderen

- 7.1.1 Rioolstelsel in stand houden en eventueel verbeteren
  - 7.1.1.1 Basis Rioleringsplan (BRP) uitvoeren
- 7.1.2 Texel schoon houden
  - 7.1.2.1 Texel voor burgers, bedrijven en toeristen schoon houden
  - 7.1.2.3 Onkruidbestrijding op verharding
  - 7.1.2.5 Voldoende openbare toiletten op het eiland verzorgen
  - 7.1.2.9 Voorkomen dat kadavers en andere dode dieren op het strand gevaar kan opleveren vanwege mogelijke besmetting

7.2 Een duurzame samenleving bevorderen

- 7.2.1 Texelse energie uiterlijk 2020 duurzaam en zelfvoorzienend maken
  - 7.2.1.1 Ambitie 2020 bereiken
  - 7.2.1.2 Energietransitie subsidiëren, energiebesparing en schone energie stimuleren
  - 7.2.1.3 Energiebesparing woningbouw stimuleren
  - 7.2.1.4 Texel tot voorbeeld van energiebesparing en duurzame energietechnieken maken
  - 7.2.1.5 Projecten van derden voor duurzame energieproductie faciliteren
  - 7.2.1.6 Bouwen van Energie-0-woningen en -vakantiewoningen stimuleren
  - 7.2.1.7 Een fonds om woningen geheel energie neutraal te maken
  - 7.2.1.9 Zonnepanelen (PV) in de openbare ruimte plaatsen
- 7.2.2 Texels drinkwater uiterlijk 2020 duurzaam en zelfvoorzienend krijgen
  - 7.2.2.2 Duurzaamheidsambitie zoetwaterbeheer waarmaken

Beleidsnota's en verordeningen

- Schoon
  - Texel Water (2015)
  - [Gemeentelijk Rioleringsplan GRP 2014 t/m 2018](#) (2014)
  - [Grondstoffenplan](#) (2013)
  - IBOR-plan (2016, in wording)
- Duurzaam
  - [Energievisie](#) (2007)
  - [Structuurvisie Texel op koers 2020](#) (2009)
  - [Uitvoeringsprogramma 'Energie voor Texel'](#) (2009)
  - Ambitiemanifest Waddeneilanden
  - Evaluatie energiebeleid (2015)
  - Herijking energieambitie (2016, in wording)
  - Uitvoeringsprogramma 2016-2018 (2016, in wording)
- Innovatief
  - [Planet Texel](#) (2014)
  - [Werk aan De Koog](#) (2015)

B. Wat doen we al? (Lange Termijn Planning)

Onderwerp:

- Notitie "Openbare toiletten" uitvoeren
- Onkruid op verharding bestrijden
- Zonnepanelen op gemeentelijke daken installeren
- Drijvende zonnepanelen op Evertse Koog voor de openbare verlichting installeren
- Duurzaamheidsaspecten uit Planet Texel uitwerken
- Subsidieregeling voor energieneutraal maken van bestaande woningen uitvoeren
- Kansrijke energieprojecten ondersteunen in het zoeken naar mogelijke subsidie

C. Voorstellen

Voorstel 2017-701	Zonnepanelen (PV) in de openbare ruimte plaatsen		
Doelenboom	7.2.1.9 Zonnepanelen (PV) in de openbare ruimte plaatsen		
Motivatie	Texel moet nog heel veel duurzame energie gaan opwekken om het realiseren van de ambitie dichterbij te brengen. Eén van de goede mogelijkheden daartoe is elektriciteit uit zonne-energie middels zogenaamde PV-panelen. Het zoeken daarbij is naar mogelijkheden die het landschap zo min mogelijk negatief beïnvloeden.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	pm	Incidenteel	Begroting 2017
Toelichting financieel	Om een serieuze bijdrage aan het bereiken van de ambitie te leveren, is het voorstel om een fors bedrag te reserveren voor PV-panelen in de openbare ruimte. De hoogte van het bedrag zal mede afhangen van een in mei 2016 te voeren discussie over de ambitie om in 2020 duurzaam zelfvoorzienend te willen zijn. Bovendien zal hiervoor zoveel mogelijk gebruik gemaakt worden van beschikbare subsidieregelingen.		

PROGRAMMA 8

GOED WONEN, GOEDE BEREIKBAARHEID

1. Texelhopper
2. Langer thuis wonen
3. Herinrichting Centrum Den Burg

Dit programma gaat over *mobiliteit* in brede zin; over verkeer, parkeren, wegen en fietspaden en ook over de leefbaarheid en bereikbaarheid van de dorpen.

Het gaat over *wonen* waarbij aandachtspunten zijn: het verduurzamen en levensloopbestendig maken van de bestaande woningvoorraad, het ondersteunen van bouwinitiatieven zoals CPO en het geven van ruimte aan nieuwe woon-zorg initiatieven.

In dit programma vallen de *gebiedsontwikkelingen* zoals het Centrumplan Den Burg, gebiedsontwikkelingen in Den Burg-West en Den Burg Oost en Den Burg -Zuid (sportaccommodaties).

A. Ontwikkelingen en beleidskader

Mobiliteit

Landelijk gezien worden slechtlopende buslijnen opgeheven door de provincies. Daarom is de provincie Noord-Holland samen met de gemeente het proefproject Texelhopper gestart voor de periode van twee jaar. Op 14 december 2016 is de proefperiode afgelopen. Medio 2018 verleent de provincie de nieuwe concessie voor het Openbaar Vervoer. Ter overbrugging van deze periode wordt het huidige project verlengd.

Het aantal auto's dat op Texel rijdt neemt toe, de nieuwe TESO boot is groter en kan meer auto's per uur overzetten dan de vorige boot. De toename vindt vooral plaats buiten het hoogseizoen. Om in de toekomst een goede mobiliteit op het eiland te houden zijn maatregelen noodzakelijk. Deze zijn in het mobiliteitsplan verder uitgewerkt. 2017 is het eerste uitvoeringsjaar van het Actieplan Mobiliteit.

Texel scoort heel goed op het gebied van gastvrijheid voor fietsers. Er worden meer elektrische fietsen gebruikt en er wordt gefietst met hogere snelheid waardoor aanpassing (verbreding) van fietspaden noodzakelijk kan zijn. In het vorig jaar vastgestelde Actieplan Mobiliteit (2016) zijn de benodigde maatregelen opgenomen.

2017 is het eerste uitvoeringsjaar van het in 2016 door de raad vastgestelde IBOR-plan (Integraal Beheer Openbare Ruimte).

De bekrachtiging van het VN verdrag over toegankelijkheid (Rechten voor mensen met een beperking) heeft gevolgen voor de inrichting van (en investeringen in) de openbare ruimte. Dit is opgenomen in het IBOR-plan.

De algehele tendens is dat overheden sneller aansprakelijk worden gesteld voor bijvoorbeeld onderhoudszaken in de openbare ruimte.

Wonen

Texel vergrijsst en ontgroent, het bevolkingsaantal stabiliseert. Er is sprake van een lichte stijging in het aantal huishoudens (verdunding). Op lange termijn is de prognose dat de bevolking licht daalt. Daar is in 2016 op ingespeeld met het project van 100 extra flexwoningen.

Mensen blijven steeds langer zelfstandig thuis wonen. Daarom is het belangrijk om maatregelen te treffen zodat de woningvoorraad hiervoor geschikt (te maken) is (zie ook programma 2).

Het bouwbesluit dwingt tot duurzamer bouwen (zie programma 7).

Door landelijke regelgeving is Woontij aan meer regels gebonden en is het toezicht op het functioneren van de corporaties verscherpt. De woningcorporatie richt zich alleen nog op sociale huur, haar core-business.

De provinciale woonvisie geeft de omslag aan van aanbodgericht naar vraaggestuurd bouwen. In de regio Kop van Noord-Holland zijn hier afspraken over gemaakt. Texel heeft een status aparte en kan woningbouw-plannen ontwikkelen voor de lokale woonbehoefte.

De huisvesting van tijdelijke werknemers in horeca/recreatie en zorg is een aandachtspunt, nu de verwachting is dat deze meer dan voorheen nodig zijn omdat de beroepsbevolking op Texel afneemt.

Gebiedsontwikkelingen

Tot ongeveer 5 jaar geleden (kapitaal- en vastgoedcrisis) waren de ruimtelijke ontwikkelingen grootschalig en integraal. Overheden en grote marktpartijen werkten samen om in een gebied waarde te vermeerderen. Die tijd is voorgoed voorbij. De economische structuur is fundamenteel veranderd. De burgers willen meer zeggenschap over ruimtelijke ontwikkeling. Er is een verschuiving van uitbreiding naar inbreiding, van groei naar consolidatie, van aanbodgestuurde naar vraaggestuurde ontwikkeling, van grootschalig naar kleinschalig, van 'in een keer' naar 'geleidelijk', van een projectgerichte naar procesgerichte aanpak, van grote professionele partijen naar kleine aannemers en particuliere opdrachtgevers. Daarmee is de rol van de gemeente veranderd: van actief naar faciliterend. De gemeente levert maatwerk in planologie en grondbeleid. De gewijzigde insteek is te vatten onder de term *organische gebiedsontwikkeling*.

Nieuwe regelgeving vanuit bv de Crisis- en herstelwet, maakt regionale afstemming van ontwikkelingen op verschillende gebieden noodzakelijk (bedrijventerreinen, detailhandel, woningbouw). Stedelijke ontwikkelingen kunnen alleen nog plaatsvinden als ze voorzien in een regionale behoefte.

Daarnaast mogen ze alleen plaats vinden buiten de bestaande kernen als aangetoond is dat er geen ruimte binnen de kernen beschikbaar is. Bovendien moet de nieuwe locatie goed bereikbaar zijn, ook met openbaar vervoer (SER ladder).

Den Burg Zuid - waar nu een aantal binnensportaccommodaties staat - gaat 'op de schop'. Voor de herinrichting wordt niet alleen gekeken naar de sportfuncties in het gebied maar ook naar andere functies zoals zorg en verkeer.

Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)

Goed wonen, een goede bereikbaarheid en een aantrekkelijke openbare ruimte zijn belangrijk voor de leefbaarheid op Texel. Dat vraagt naast een goed beheer en onderhoud ook om een kwalitatief passende inrichting. In 2015-2016 is daarover met het eiland gesproken. Er zijn schouwen uitgevoerd over de technische kwaliteit van de ruimte en tenslotte is dit uitgemond in het IBOR-plan, dat in 2016 is vastgesteld. 2017 is het eerste uitvoeringsjaar van het in 2016 door de raad vastgestelde IBOR-plan. Het IBOR-plan leidt tot accentverschuivingen in het beheer, tot gerichte investeringen en tot een herindeling van de begroting openbare ruimte.

Doelenboom

8.1 Gemeentelijke infrastructuur beheren en mobiliteit reguleren

- 8.1.1 Infrastructuur beheren en aanpassen
  - 8.1.1.1 Onderzoek doen naar herindeling opslagterrein
  - 8.1.1.3 Graskeienprogramma 2014-2020 uitvoeren
  - 8.1.1.6 Diverse straten herinrichten
  - 8.1.1.7 Rotonde Pontweg-Keesomlaan-Westerweg aanleggen
  - 8.1.1.17 Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) plan uitvoeren
- 8.1.2 Openbare verlichting onderhouden
  - 8.1.2.1 Voor energiezuinige verlichting zorgen
- 8.1.3 Mobiliteit reguleren
  - 8.1.3.1 Verkeer en bevorderen veiligheid reguleren
  - 8.1.3.3 Openbaar vervoer laten functioneren
  - 8.1.3.4 Mobiliteitsvisie en actieprogramma vaststellen
  - 8.1.3.5 Parkeerautomaten eventueel vervangen
  - 8.1.3.6 Parkeerautomaten onderhouden
  - 8.1.3.7 Texelhopper continueren in 2017
- 8.1.4 Wegen, voet- en fietspaden in het landschap inpassen
  - 8.1.4.1 Fietspaden moeten in het landschap passen

8.2 Gebiedsontwikkelingen faciliteren

- 8.2.1 Een nieuwe bestemming ontwikkelen voor vrijkomende locaties
  - 8.2.1.1 Plan ontwikkelen voor Locatie Oude LTS en Burg. De Koninghal
  - 8.2.1.4 Bestemmingsplan en grondexploitatieplan Den Burg zuid vaststellen
  - 8.2.1.5 Herontwikkeling locaties vrijkomende bebouwing faciliteren

8.3 Voor voldoende goede woningen zorgen

- 8.3.1 Voldoende betaalbare woningen beschikbaar houden
  - 8.3.1.1 Woonvisie evalueren en actualiseren
  - 8.3.1.3 Huisvestingsverordening evalueren en herzien
  - 8.3.1.4 In het regionale woonbeleid participeren
  - 8.3.1.7 Onderzoeken of er mogelijkheden zijn om mensen met een groot huis de kans te bieden dat huis (ook bouwkundig) te splitsen in 2 wooneenheden
  - 8.3.1.8 Mogelijkheden huisvesting tijdelijke werknemers onderzoeken
- 8.3.2 Meer perspectief op de woningmarkt creëren
  - 8.3.2.1 Mogelijkheden voor starters op de woningmarkt creëren
- 8.3.3 Gemeentelijke gebouwen beheren en verbeteren
  - 8.3.3.1 In verband met veroudering gebouwenbestand onderhoudskosten verhogen
- 8.3.4 Faciliteren dat meer mensen langer zelfstandig thuis kunnen wonen
  - 8.3.4.1 Stimuleren particuliere woningaanpassing
  - 8.3.4.2 Blijverslening structureel maken

Beleidsnota's en verordeningen

- [Nota wegbeheer](#) (mei 2007)
- IBOR-plan (2016 in wording)
- [Structuurvisie Texel op koers 2020](#) (2009)
- [Veilig en verlicht Texel](#) (2012)
- [Knelpuntenanalyse mobiliteit](#) (2012)
- [Mobiliteitsvisie Texel 2015 - 2025](#)
- Actieplan Mobiliteit Texel 2016-2025
- Beheerprogramma bruggen (vast te stellen in 2016)
- Waterbeheerplan (vast te stellen in 2016)
- [Woonvisie Texel 2008 - 2015](#) (2008)
- Woonvisie Texel 2016 - 2020 (in wording)
- [Regionale Woonvisie](#) (2006)
- Kwalitatief Woningbouwprogramma Kop van Noord Holland (KWK 2015)
- [Provinciale woonvisie](#) (2010)
- [Waddenwoonvisie](#)

B. Wat doen we al? (Lange Termijn Planning)

Onderwerp:

- Project Texelhopper uitvoeren
- Duikers, beschoeiingen en stuwen onderhouden
- Mobiliteitsvisie inclusief actieprogramma Mobiliteit uitvoeren
- Ontwikkelingsplan Centrum Den Burg - Groeneplaats vaststellen
- Voorbereiding herstellen winkelrondje Den Burg
- Locaties oude LTS, Burgemeester de Koninghal en zwembad herinrichten
- Civiele kunstwerken beheren en onderhouden
- Actualisatie Woonvisie (inclusief project 100 extra flexwoningen)
- Uitvoeren Motie Waaldereind

C. Voorstellen

Voorstel 2017-801	Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) plan uitvoeren		
Doelenboom	8.1.1.17 Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) plan uitvoeren		
Motivat	In 2016 wordt de raad een besluit voorgelegd over de keuzes in het IBOR plan. Afhankelijk van de keuzes die de raad maakt is extra budget nodig voor de uitwerking.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	pm	Incidenteel	Begroting 2017
Toelichting financieel	De financiën volgen in fase 2.		

Voorstel 2017-802	Texelhopper continueren in 2017		
Doelenboom	8.1.3.7 Texelhopper continueren in 2017		
Motivat	Het pilotproject Texelhopper loopt af op 14 december 2016. De nieuwe concessie voor het openbaar vervoer wordt door de provincie aanbesteed en gaat in medio 2018. De anderhalf jaar tussen einde pilot en nieuwe concessie moet overbrugd worden. Wat de gemeente betreft wordt daartoe de huidige proef verlengd.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 50.000	Incidenteel	Bestemmingsreserve mobiliteit
Toelichting financieel	Verlenging van de pilot Texelhopper brengt kosten met zich mee. De gemeente draagt nu € 50.000 per jaar bij aan managementkosten regiecentrale. Het voorstel is om dat ook in 2017 te doen.		

Voorstel 2017-803	Mogelijkheden huisvesting tijdelijke werknemers onderzoeken		
Doelenboom	8.3.1.8 Mogelijkheden huisvesting tijdelijke werknemers onderzoeken		
Motivat	Gezien de demografische en economische ontwikkelingen is de verwachting dat er steeds meer tijdelijke werknemers van elders op Texel komen werken, met name in de sectoren horeca/recreatie en zorg. Om deze werknemers te kunnen aantrekken, is een goede huisvestingsmogelijkheid noodzakelijk.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 10.000	Incidenteel	Begroting 2017
Toelichting financieel	De kosten zijn voor het laten doen van een onderzoek naar de mogelijkheden.		

Voorstel 2017-804	Blijverslening structureel maken		
Doelenboom	8.3.4.2 Blijverslening structureel maken		
Motivat	Uit de demografische ontwikkeling blijkt dat de groep senioren toeneemt. Het (landelijke) beleid is erop gericht dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig thuis blijven wonen. In 2016 is een bewustwordings-project uitgevoerd om particuliere woningeigenaren te motiveren om hun woning duurzaam levensloopbestendig te maken. Als instrument is de 'blijverslening' van de Stimulering Volkshuisvesting (SVn) ingezet zoals vastgesteld in de programmabegroting 2016 (voorstel 2016-803). Het voorstel is nu om vanaf 2017 dit instrument structureel in te zetten.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 7.500	Structureel	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	Het geld is nodig voor het faciliteren van de leningen.		

2B - Financiële vertaling voorstellen 2017

Voorstel nummer	Nummer doelenboom	Voorstel	Incidenteel	Structureel	Opmerkingen
		Programma 1			
101	1.1.2.14	Ruimte geven aan initiatieven van inwoners	pm		Fase 2
102	1.1.2.16	Bezwaarschriften zorgvuldig binnen de termijn afdoen	95.000		Externe inhuur
103	1.1.5.3	Interne bedrijfsprocessen verbeteren		16.250	Zie paragraaf bedrijfsvoering
104	1.2.4.1	Installatieverantwoordelijkheid gemeentelijke gebouwen implementeren	pm	34.000	Kosten vervanging marktkasten nog niet bekend
		Programma 2			
201	2.2.1.6	Werkervaringsplaatsen voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt creëren	pm		Salaris werkervaringsplaatsen wordt betaald uit het inkomensdeel van het participatiebudget. De kosten zijn nog niet bekend.
202	2.4.1.6	Gemeentelijke nota gezondheidsbeleid herzien	pm		Fase 2
		Programma 3			
301	3.5.1.10	Anticiperen op nieuwe omgevingswet	50.000		Projectkosten
		Programma 4			
401	4.1.4.4	Externe inhuur voor meerjaren-onderhoudsplan haven Oudeschild	55.000		Externe inhuur
402	4.1.4.5	Havenafvalbeleidsplan maken	25.000		Externe inhuur
		Programma 5			
501	5.1.2.13	Matchpunt TX werkt	pm		Financiële consequenties volgen na rapportage.
		Programma 6			
601	6.1.1.13	Sportnota uitvoeren	pm		Fase 2
602	6.1.2.8	Erfgoednota uitvoeren incl. beheer gemeentelijke kerktorens en pilot onderwaterarcheologie	pm pm	50.000	Fase 2 Fase 2 Pilot onderwater arch. Meerjaren voortzetten budget; uit evaluatie zal blijken of nu gevraagd bedrag voldoende is.
603	6.1.3.8	Cultuurvisie uitvoeren	pm		Fase 2

Voorstel nummer	Numer doelenboom	Voorstel	Incidenteel	Structureel	Opmerkingen
--------------------	---------------------	----------	-------------	-------------	-------------

		Programma 7			
701	7.2.1.9	Zonnepanelen (PV) in de openbare ruimte plaatsen	pm		Fase 2
		Programma 8			
801	8.1.1.17	Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) plan uitvoeren	pm		Fase 2
802	8.1.3.7	Texelhopper continueren in 2017	50.000 -/- 50.000		Verlenging bijdrage Pilot Bestemmingsreserve mobiliteit
803	8.3.1.8	Mogelijkheden huisvesten tijdelijke werknemers onderzoeken.	10.000		Onderzoek naar mogelijkheden
804	8.3.4.2	Blijverslening structureel maken		7.500	Faciliteren leningen t.b.v. levensloopbestendig maken woning.

Totaal	
Incidenteel	235.000*
Structureel	107.750*
Totaal aan voorstellen	342.750*

* plus pm posten

Hoofdstuk 3 - Financiële tussenstand

Onderstaande de financiële tussenstand van de meerjarenraming 2017-2020 en algemene reserve. Er is rekening gehouden met raadsbesluiten tot en met 17 februari 2016 en collegebesluiten tot en met 16 februari 2016.

Tussenstand meerjarenraming 2017-2020

	Omschrijving	2017	2018	2019	2020
	Begin begrotingsaldo	0	-312	-406	-282
1a	Algemene uitkering septembercirculaire 2015 mutatie ten opzichte van voorgaand jaar	-242	32	25	
1b	Algemene uitkering integratie en gedecentraliseerde uitkeringen	0	-13	0	
1c	Algemene uitkering gelabeld WMO oud	-34	0	0	
1d	Algemene uitkering gelabeld Sociaal domein	26	158	129	
1e	Algemene uitkering gelabelde taakmutaties	9	-6	-3	
2	Raad 11-11-2013 Geaccordeerde ombuigingen 2014		-8		
3	Raad 21-11-2012 Consequenties latere uitvoering openbare verlichtingsplan	11			
4	Raad 17-09-2014 Bijstellen begroting de Waddeneilanden	-3	-3		
5	Financiële gevolgen nieuwe verdeelsleutel kosten Veiligheidsregio v.a. 2016 op basis van ingroei		-218		
6	B&W 01-12-2014 Deelname project rivier- en watercruisepromotie	-5	11		
7	Raad 17-03-2015 Budget onderhoud fietspad Waalenburg	-17			
8	B&W 06-01-2015 Vervanging belading huisvuilwagen (incidenteel voordeel kapitaallasten 2017-2018)	27		-27	
9	Raad 17-09-2015 Structurele last investering Planet Texel project De Koog	-78	-47		
10	College 08-12-2015 Besluit wijziging arbeidsvoorwaardenregeling Texel	-6			
	Tussenstand	-312	-406	-282	-282

Nieuwbouw sporthal

In deze tussenstand is rekening gehouden met € 180.000 aan extra lasten voor de investering in de sporthal (raadsbesluit 22 oktober 2015; jaarschijf 2016). In dit besluit is rekening gehouden met € 350.000 grondkosten.

Op 23 maart 2016 is in de raad het voorstel “Nieuwe sporthal - kaders stellen” behandeld. Op basis van de door de raad gestelde kaders komt er een nieuw voorstel. De financiële consequenties van het investeringsvoorstel zullen worden meegenomen in de programmabegroting 2017 **fase 2**.

Voor Den Burg-Zuid - omgeving oude LTS moet een grondexploitatie worden opgesteld, waarin onder meer de kosten bouw- en woonrijp maken voor de nieuwe sporthal zullen worden meegenomen. Daar staan de eerder genoemde grondkosten ad € 350.000 ten laste van de sporthal weer als opbrengst tegenover. De grondexploitatie van het hele gebied zal nog ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. In de grondexploitatie zal geen rekening worden gehouden met een eventuele aanpassing van de infrastructuur rond de Emmalaan. Mocht voor een dergelijke aanpassing worden gekozen moet hiervoor afzonderlijk krediet worden aangevraagd.

Tussenstand algemene reserve

	Saldo per programmabegroting 2016	3.848.383
1	College 08-12-2015 Besluit wijziging arbeidsvoorwaardenregeling Texel	-5.500
2	Raad 16-12-2015 Initiatiefvoorstel Weer muziek in de Wezentuin	-40.000
3	College 09-02-2016 Verkoop snippergroen/restgrond notaristuin	10.890
4	College 09-02-2016 Verkoop snippergroen/restgrond gasthuisstraat	9.790
5	Raad 17/02/2016 Bijdrage in aanschaf noodbrug tbv noodaanlanding Texel	-108.000
6	Raad 17/02/2016 Tussenevaluatie Texelhopper aanpassing software en communicatie/promotie	-70.000
7	Raad 17/02/2016 Bijdrage verbouwing dorpshuis 't Skiltje (Maatwerk voor 't Skiltje)	-50.000
	Tussenstand	3.595.563

Het saldo van de algemene reserve is op dit moment € 1.595.563 boven de ondergrens van € 2.000.000. Er zijn echter een aantal ontwikkelingen die mogelijk incidentele en of structurele lasten met zich meebrengen. Dit zijn onder andere:

- Voorstellen programmabegroting 2017
- Coupure Oudeschild
- Onderwijscentrum Texel
- Herinrichting omgeving Groeneplaats
- Extra voorziening gewijzigde grondexploitatie Den Burg-Centrum
- Infrastructuur Den Burg-Zuid

Hoofdstuk 4 - Paragrafen

Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan worden gebundeld in een kort overzicht.

De programma's gaan over de maatschappelijk te bereiken doelen. De paragrafen geven informatie over de financiële positie op de korte en langere termijn en bedrijfsvoeringaspecten in het algemeen voor de gehele organisatie.

Als er voor een onderwerp een aparte nota bestaat, blijft de paragraaf beperkt tot een korte beschrijving van de stand van zaken. Als een actuele nota ontbreekt is de paragraaf uitgebreider.

Behalve de paragraaf Sociaal Domein zijn de onderstaande paragrafen volgens artikel 9 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht.

De paragrafen zijn:

Paragraaf A	Verbonden partijen
Paragraaf B	Sociaal Domein
Paragraaf C	Onderhoud openbare ruimte en gebouwen
Paragraaf D	Bedrijfsvoering
Paragraaf E	Grondbeleid
Paragraaf F	Financiering
Paragraaf G	Lokale lasten
Paragraaf H	Weerstandsvermogen

PARAGRAAF A

VERBONDEN PARTIJEN

Waar gaat het over?

In deze paragraaf wordt beleidsinhoudelijke en financiële informatie verstrekt over de verbonden partijen. Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld. Deze middelen kunnen verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partijen kunnen worden verhaald op de gemeente.

Bestaand beleid

- [Nota Verbonden Partijen](#) (2015)
- [Plan van Aanpak samenwerkingstrajecten](#) (2012)
- [Overzicht bestuurlijke vertegenwoordigingen bij verbonden partijen](#) (2014)

Trends en ontwikkelingen

- De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) is per 1-1-2015 geactualiseerd. Dit maakt dat de P&C-cyclus van gemeenschappelijke regelingen en die van gemeenten beter op elkaar zijn afgestemd. Uiterlijk 15 april dienen gemeenschappelijke regelingen hun jaarrekening over het afgelopen jaar en de begroting voor het komende begrotingsjaar aan de gemeente aan te bieden. De nieuwe Wgr biedt de (nieuwe) mogelijkheid om een Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) met ongedeeld/enkelvoudig bestuur op te richten waarbij gemeenten met name de uitvoering van bedrijfsvoeringstaken kunnen onderbrengen.
- Er is een toename van het aantal verbonden partijen, gerelateerd aan wettelijke ontwikkelingen en eigen keuze om effectiever of efficiënter de gemeentelijke dienstverlening te kunnen uitvoeren (perspectief kosten, kwaliteit, continuïteit/voorkomen kwetsbaarheid). Dit geldt voor de overheid in het algemeen, maar ook voor Texel.
- Het bestuurlijk en financieel belang van verbonden partijen is binnen de overheid (en ook voor Texel) de laatste jaren toegenomen en zal naar verwachting blijven groeien.
- Kleinere gemeenten zullen vanwege ontwikkelingen binnen de overheidssector in toenemende mate in samenwerkingsverbanden participeren om de bestuurskracht en uitvoeringskracht te kunnen garanderen.
- Van college en raad wordt in toenemende mate een balans gevraagd tussen 'loslaten' en 'grip hebben op'. Dit vraagt een nauwer samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie (intern) en de samenwerking met andere gemeenten.

Beleidsdoelstellingen

- Uitvoering geven aan beleid conform de in 2015 vastgestelde Nota Verbonden Partijen
- Verbeteren van de informatievoorziening aan de gemeenteraad over de verbonden partijen - met name in relatie tot sturing en toezicht op de uitvoering - conform de uitgangspunten zoals college en raad overeenkomen.

Totaaloverzicht verbonden partijen gemeente Texel

Publiekrechtelijke verbonden partijen	<ul style="list-style-type: none"> GR Veiligheidsregio Noord-Holland Noord; GR GGD Hollands Noorden; GR Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord; GR De Waddeneilanden; GR Regionaal Historisch Centrum Almar
Naamloze vennootschappen	<ul style="list-style-type: none"> N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland; N.V. Bank Nederlandse Gemeenten; N.V. Houdstermaatschappij Gaskop Noord-Holland; N.V. Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord; N.V. TESO; Texel Airport N.V..
Besloten vennootschap	<ul style="list-style-type: none"> BV NIOZ haven
Stichtingen	<ul style="list-style-type: none"> V.V.V. / Stichting Texel Promotie
Coöperaties	<ul style="list-style-type: none"> Coöperatie Texel Energie U.A.
Overige, niet zijnde verbonden partijen. Wel groot belang voor samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> Bestuursvereenkomst NoordKop Afvalwaterketen; 'De Kop Werkt'; Samenwerking op het gebied Sociaal Domein.

Informatievoorziening verbonden partijen van college aan de raad

Op 21 oktober 2015 heeft de raad de 'Nota verbonden partijen gemeente Texel 2015' vastgesteld. Hierin is opgenomen dat informatievoorziening tussen college en raad plaatsvindt op basis van een risico-inschatting. Dit op basis van bestuurlijke en financiële risico's van de gemeente in relatie tot verbonden partijen (zie Nota verbonden partijen in 3.5. en 3.6. en bijlage 3).

Bij de aanbidding van de programmabegroting doet het college op basis hiervan in de paragraaf verbonden partijen een voorstel voor wat betreft de informatievoorziening die recht doet aan de omvang en risico's van de verbonden partij op basis van de drie pakketten ('basis, plus, plus-plus').

Voor fase 1 wordt voor de verbonden partijen de indeling van de programmabegroting 2016 gehanteerd:

Basis Pakket	Plus Pakket	Plusplus Pakket
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten; N.V. Houdstermaatschappij Gaskop Noord-Holland; N.V. Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord; N.V. TESO; Texel Airport N.V.; Coöperatie Texel Energie U.A..	GR GGD Hollands Noorden; GR Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord; V.V.V. / Stichting Texel Promotie; BV NIOZ haven	Huisvuilcentrale Noord-Holland; GR Veiligheidsregio Noord-Holland Noord; GR De Waddeneilanden; GR RCHA.

De motivatie voor deze indeling is:

- in het basispakket de (zeer) kleine verbonden partijen waar de gemeente zeer kleine risico's loopt;
- in het pluspakket de grotere verbonden partijen met een naar inschatting gemiddeld risicoprofiel;
- in het plus-pluspakket de grotere verbonden partijen met een hoger risicoprofiel. HVC en VRNHN m.n. financieel, de Waddeneilanden bestuurlijk en programmatisch en GR RCHA wordt op basis van aanvraag een nieuwe verbonden partij.

Het college stelt de raad voor:

- bovengenoemde indeling te hanteren voor 2017 qua informatievoorziening over verbonden partijen.

In 2016 wordt op basis van implementatie risicomangement en de optimalisering van sturing richting verbonden partijen op basis van de geactualiseerde nota toegewerkt naar de bepaling van een goed risicoprofiel verbonden partijen voor de begroting 2017 fase 2.

Informatie verbonden partijen

Hierna treft u de beleidsinhoudelijk en financiële informatie per verbonden partij. Een aantal onderdelen is wettelijk verplicht, overige onderdelen zijn opgenomen om tegemoet te komen aan de informatiebehoefte van de lezer.

Samenwerking op het gebied van Sociaal Domein

De informatie over de regionale samenwerking in het sociaal domein is te vinden in de paragraaf A: Sociaal Domein.

Publiekrechtelijk verbonden partijen

Veiligheidsregio Noord-Holland Noord

Naam	Veiligheidsregio Noord-Holland Noord
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Alkmaar
Doelstelling en openbaar belang	De doelstelling van de Veiligheidsregio NHN is het verkleinen van risico's en het beperken van leed en (gezondheids-)schade bij incidenten. De Veiligheidsregio bereikt dit door het bieden van adequate hulp en door intensief samen te werken met andere betrokken partijen.
Relatie met beleidsprogramma	2: Zorg voor elkaar, veiligheid op orde.
Deelnemende partijen	De gemeentes Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel.
Bestuurlijk belang	De burgemeester, lid algemeen bestuur
Bestuurlijk aandeel	<p>Er is sprake van een gewogen stemverhouding gerelateerd aan het inwonertal van de deelnemende gemeente. Hierbij geldt de volgende sleutel: één stem voor gemeente tot 10.000 inwoners, twee stemmen voor gemeenten tot 20.000 inwoners, drie stemmen voor gemeenten tot 30.000 inwoners, etc. Peildatum voor het aantal inwoners is 1 januari van het jaar waarin de verkiezingen van de gemeenteraden plaatsvinden.</p> <p>In 2015 is de verdeelsleutel aangepast. Texel heeft hierbij aangegeven dat de stemverhouding conform de aangepaste verdeelsleutel zou moeten zijn. Het dagelijkse bestuur heeft aangegeven dit te onderzoeken en met een voorstel te komen.</p>
Financieel belang	2016 € 60 miljoen (incl. taakstellende bezuiniging) Bijdragen gemeenten € 39.25 miljoen;
Bijdrage gemeente	In 2015 is de verdeelsleutel aangepast, hiermee is ook de gemeenschappelijke regeling gewijzigd. Voor de verdeling van de kosten is gekeken naar het aandeel van het 'oov-subcluster brandweer en rampenbestrijding' en naar de belastingcapaciteit van een gemeente. Dit houdt in dat Texel vanaf 2018 een bijdrage van € 1.660.235 (in 2016 en 2017 volgens ingroeimodel € 1.442.200) levert. Verdere informatie hierover volgt in fase 2 .
Eigen Vermogen	2014 € 1.370.000 2015 volgt in fase 2
Vreemd vermogen	2014 € 63.370.000 2015: volgt in fase 2
Solvabiliteit	2014: 0,022 2015: volgt in fase 2
Financieel resultaat	2014: - € 146.000 2015: volgt in fase 2
Risico's	De geïnventariseerde risico's hebben voornamelijk betrekking op het niet volledig terugverdienen van organisatieopbouw- en projectkosten en transitiekosten regionalisering. De benodigde weerstandscapaciteit wordt geschat op ca. € 1,5 miljoen. Het weerstandvermogen van de VR is onvoldoende. Nadere informatie volgt in fase 2 .
Ontwikkelingen	Wordt ingevuld in fase 2 .

GGD Hollands Noorden

Naam	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Hollands Noorden (GGD Hollands Noorden)
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
Vestigingsplaats	Alkmaar
Doelstelling en openbaar belang	Doel van de samenwerking is het behartigen van belangen, die de schaal van de individuele gemeenten te boven gaan. GGD Hollands Noorden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en veiligheid van de inwoners van Noord Holland Noord.
Relatie met beleidsprogramma	2: Zorg voor elkaar, veiligheid op orde.
Deelnemende partijen	De gemeentes Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel.
Bestuurlijk belang	De wethouder van Economie, Toerisme, Onderwijs en Zorg is gemeentelijk vertegenwoordiger in het algemeen bestuur van de GGD. Daarnaast is zij ook lid van het dagelijks bestuur van de GGD. Dit gaat wellicht wijzigen door de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen die in 2015 in werking is getreden
Bestuurlijk aandeel	Ieder lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente. Hierbij geldt de volgende sleutel: één stem voor gemeenten tot 10.000 inwoners, twee stemmen voor gemeenten tot 20.000 inwoners, drie stemmen voor gemeenten tot 30.000 inwoners enzovoort. Het totaal aantal stemmen is 75. Ieder lid van het dagelijks bestuur heeft één stem.
Financieel belang	De totale begroting van GGD Hollands Noorden in 2016 bedraagt € 32.541.000.
Bijdrage gemeente Texel	2015 € 421.064 2016 € 435.435
Eigen Vermogen	2014 € 744.000 2015 volgt in fase 2
Vreemd Vermogen	2014 € 3.616.000 2015 volgt in fase 2
Solvabiliteitsindex	2014: 0,21 2015: volgt in fase 2
Financieel resultaat	2014 € 285.000 2015 - € 294.000 2016 - € 167.000 (begroot)
Risico's	Vanaf 2016 wordt een financieel risico voorzien door het wegvallen van de aanvullende bijdrage voor de Mobiliteitspool. Mogelijke verdere hantering van de nullijn voor loon- en prijsindexatie in de bijdrage per inwoner door gemeentes zorgt voor een financieel risico dat toeneemt met € 150.000,- per jaar. Een gevolg voor de gemeente kan zijn dat de GGD in de toekomst een hogere bijdrage vraagt om haar taken goed uit te kunnen voeren. In fase 2 kan dit pas ingevuld of aangepast worden.
Ontwikkelingen	Er wordt op dit moment op ambtelijk en bestuurlijk niveau gesproken over de toekomst van de GGD. Er zijn ontwikkelingen gaande in het sociale domein met als gevolg een mogelijke heroverweging van de taken die aanvullend aan de GGD worden opgedragen. Minder beroep op deze taken door gemeenten zal leiden tot minder inkomsten. Daarnaast zal de GGD ook de komende jaren nog verder bezuinigen en zich verder ontwikkelen naar een organisatie die op flexibele wijze kan inspelen op lokale behoeften. Als hierover meer informatie bekend wordt zal dit worden meegenomen in de Programmabegroting 2017 fase 2.

Regionale Uitvoering Dienst (RUD) Noord-Holland Noord

Naam	Regionale Uitvoeringsdienst Noord Holland Noord
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats	Hoorn
Doelstelling en openbaar belang	De kwaliteit van de uitvoering van de milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving te verbeteren en een uniform karakter te geven. Openbaar belang: een schone en veilige leefomgeving.
Relatie met beleidsprogramma	2: Zorg voor elkaar, veiligheid op orde. 7: Duurzaam, schoon en innovatief.
Deelnemende partijen	De gemeentes Alkmaar, Drechterland, Hollands Kroon, Medemblik, Stede Broec, Bergen, Enkhuizen, Hoorn, Opmeer, Castricum, Heerhugowaard, Koggenland, Den Helder, Heiloo, Langedijk, Schagen, Texel en de Provincie Noord-Holland.
Bestuurlijk belang	Wethouder Vergunningen, Gemeentewerken, Verkeer en Vervoer en Financiën - Lid van het Algemeen Bestuur.
Bestuurlijk aandeel	De stemverhouding is op basis van de inbreng van taken en financiën. Texel heeft 3% van de stemmen.
Financieel belang	Lumpsum bijdrage deelnemende gemeente 2017: € 15.349.469 waarvan € 428.103 voor de gemeente Texel (=2,79%).
Bijdrage gemeente	2016: € 419.709 2017: € 428.103
Eigen vermogen	2014: € 1.029.940 2015: volgt in fase 2
Vreemd vermogen	2014: € 3.762.619 2015: volgt in fase 2
Solvabiliteit	2014: 0,273 2015: volgt in fase 2
Financieel resultaat	2014: € 990.506 2015: volgt in fase 2
Risico's	Het beleid omtrent risicobeheersing is vastgelegd in de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing. De geïnventariseerde risico's hebben betrekking op meerwerk ICT, Bezuinigingen en personele overhead. De kosten per gemeente zijn gebaseerd op afname van de basistaken. Dit is een wettelijke verplichting waardoor het risico beperkt is.
Ontwikkelingen	<p>In de ontwerp kadernota van de RUD NHN wordt voorgesteld om in 2017 een onderzoek uit te voeren naar de voor- en nadelen van outputfinanciering. De benoemde methodiek van outputfinanciering wordt naast de huidige lumpsum-financiering geplaatst.</p> <p>Daarnaast wil de RUD NHN in 2017 in overleg gaan met de deelnemers over het vermeerderen of verminderen van de overgedragen taken. In 2019 kan met een nieuw takenpakket worden gewerkt. De consequenties van deze keuzes moeten vroegtijdig voor de RUD en haar eigenaren inzichtelijk worden gemaakt. Dit geldt voor alle deelnemers en wordt integraal voor de gehele organisatie opgezet.</p> <p>Als speerpunten zijn voor 2017 asbest, ketentoezicht en duurzaamheid benoemd. Hier kan de RUD NHN zich profileren als een professionele organisatie.</p>

Gemeenschappelijke regeling de Waddeneilanden

Naam	De Waddeneilanden
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
Vestigingsplaats	Harlingen
Doelstelling en openbaar belang	<p>Het doel van de gemeenschappelijke regeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de vijf Nederlandse Waddeneilanden; • het uitdragen van het standpunt van de deelnemende gemeenten richting andere betrokken overheden; • overleg, coördinatie en afstemming ten aanzien van beleids- en beheeraspecten; • samenwerking en ondersteuning ten aanzien van uitvoeringszaken van deelnemende gemeenten die te kennen hebben gegeven bij deze deelactiviteit betrokken te willen zijn; • het voorbereiden, vaststellen en uitvoeren van gemeenschappelijke beleidskaders voor zover de bevoegdheid hiertoe door de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten aan het Openbaar Lichaam is overgedragen.
Relatie met beleidsprogramma	1: De gemeente Texel: voor en door bewoners.
Deelnemende partijen	De gemeentes Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog.
Bestuurlijk belang	<p>Vanuit het college maakt de burgemeester deel uit van het Dagelijks Bestuur, vanuit de gemeenteraad hebben 5 raadsleden namens de gemeente Texel zitting in het Algemeen Bestuur.</p> <p>De burgemeester is namens gemeente Texel lid van het Dagelijks Bestuur, wethouder van Vergunningen, Gemeentewerken, Verkeer en Vervoer en Financiën is vervanger.</p>
Bestuurlijk aandeel	Het Algemeen Bestuur heeft 19 leden, het ledental is afgeleid van de grootte van de eilanden. Texel heeft 5 leden (benoemd vanuit de gemeenteraad) in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	<p>Omvang totale begroting 2014: € 780.693</p> <p>Omvang totale begroting 2015: € 608.000</p> <p>Omvang totale begroting 2016: € 579.000</p> <p>Omvang totale begroting 2017: volgt in fase 2</p>
Bijdrage gemeente Texel	<p>2015: € 141.900</p> <p>2016: € 142.400</p> <p>2017: volgt in fase 2</p> <p>Voor de '5-eilandtaken' draagt Texel een 30% bij.</p>
Eigen Vermogen	<p>2014: € 106.818</p> <p>2015: volgt in fase 2</p>
Vreemd Vermogen	<p>2014: € 263.361</p> <p>2015: volgt in fase 2</p>
Solvabiliteitsindex	<p>2014: 0,41</p> <p>2015: volgt in fase 2</p>
Financieel resultaat	2015 (5 eilandtaken): nog niet bekend, volgt in fase 2
Risico's	Geen voorziene risico's vanuit activiteiten zoals blijkt uit de risicoparagraaf jaarrekening 2014 en de begroting 2016. Mogelijk risico is afnemende bijdrage van de deelnemers als gevolg van bezuinigingen. Wordt verder aangevuld in fase 2.
Ontwikkelingen	Info komt in fase 2.

Gemeenschappelijke regeling Regionaal Centrum Historisch Archief

Naam	Gemeenschappelijke Regeling Regionaal Historisch Centrum Alkmaar
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
Vestigingsplaats	Alkmaar
Doelstelling en openbaar belang	Beheren overgebrachte archieven, inspectietaak uitvoering informatiebeheer aangesloten leden, alles in het kader van de Archiefwet.
Relatie met beleidsprogramma	1: De gemeente Texel: voor en door bewoners.
Deelnemende partijen	De gemeentes Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Langedijk, Schagen en Texel.
Bestuurlijk belang	De burgemeester heeft namens Texel zitting in het algemeen bestuur.
Bestuurlijk aandeel	2 stemmen van de in totaal 50
Financieel belang	Omvang totale begroting 2015: € 2.118.005 Omvang totale begroting 2016: € 2.226.789
Bijdrage gemeente Texel	Jaarlijks € 3.50 per inwoner.
Eigen Vermogen	2014: € 284.344 2015: volgt in fase 2
Vreemd Vermogen	2014: € 927.388 2015: volgt in fase 2
Solvabiliteitsindex	2014: 0.31 2015: volgt in fase 2
Financieel resultaat	2014: € -27.390 verlies 2015: volgt in fase 2
Risico's	Geen voorziene risico's vanuit activiteiten zoals blijkt uit de risicoparagraaf jaarrekening 2014 en begroting 2016
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> Intensivering inspectieactiviteiten door de inwerkingtreding Wet Revitalisering Generiek Toezicht Ontwikkelen werkend e-depot medio 2018

Overzicht privaatrechtelijk verbonden partijen

N.V. Huisvuilcentrale

Naam	N.V. Huisvuilcentrale (HVC)
Rechtsvorm	Privaatrechtelijk; Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	Jadestraat 1/Postbus 9199, 1800 GD Alkmaar
Doelstelling en openbaar belang	HVC is een nutsbedrijf van en voor gemeenten en waterschappen. De opdracht is om de aandeelhouders te helpen bij het realiseren van hun doelstellingen op het gebied van hergebruik van grondstoffen, afvalbeheer en duurzame energie. De HVC scheidt afval zoveel mogelijk aan de bron en werkt dit afval op tot nieuwe grondstoffen. Van het afval dat niet tot grondstof kan worden opgewerkt, produceert de HVC door middel van vergisting en verbranding duurzame energie. Deze energie levert de HVC aan de aandeelhouders. Daarnaast helpt de HVC de aandeelhouders bij het ontwikkelen van lokale initiatieven op het gebied van warmte, wind- en zonne-energie.
Relatie met beleidsprogramma	7: Duurzaam, schoon en innovatief.
Deelnemende partijen	46 Aandeelhoudende gemeenten en 6 aandeelhoudende waterschappen.
Bestuurlijk belang	Wethouder Vergunningen, Gemeentewerken, Verkeer en Vervoer en Financiën is vertegenwoordiger van de gemeente Texel bij de aandeelhoudersvergaderingen.
Bestuurlijk aandeel	De gemeente Texel bezit 24 van de in totaal 3.311 aandelen (0,72%). De stemverhouding is naar rato (één stem per aandeel).
Financieel belang	De NV had over 2014 een omzet van € 246.537.000. De gemeente Texel neemt diensten af van de HVC (afvalverwerking, energie) en betaalt voor deze dienstverlening. De omzet van 2015 wordt vermeld in fase 2 .
bijdrage gemeente	Geen aparte bijdrage.
Eigen vermogen	2014: € 68.309.000 2015: volgt in fase 2
Vreemd vermogen	2014: € 936.905.00 2015: volgt in fase 2
Solvabiliteit	2014: 0,073 2015: volgt in fase 2
Financieel resultaat	2014: € 5.137.000 winst (na belastingen) 2015: volgt in fase 2
Risico's	De grootste risico's voor de HVC zijn een verminderde aanvoer van afval als gevolg van een betere scheiding en lagere energieprijzen als gevolg van een te groot aanbod van elektriciteit. Het risico voor de gemeente is dat de aandeelhouders op basis van de verleende garantstelling op grond van artikel 9 van de ballotage-overeenkomst garant staan voor (maximaal) € 670 miljoen van de aangetrokken leningen. Dit risico doet zich voor als de NV in faillissement zou raken. Als de HVC verlies lijdt, daalt het eigen vermogen en zijn de aandeelhouders verplicht het verlies van de HVC te compenseren (artikel 7 van de ballotage-overeenkomst).
Ontwikkelingen	Afnemende hoeveelheid te verbranden afval door betere scheiding. Energieopbrengsten onder druk als gevolg van dalende prijzen. De HVC verwacht voor 2015 een positief bedrijfsresultaat van circa € 5 miljoen. Volgens de laatste rapportage ontwikkelt het resultaat zich volgens verwachting, ondanks het feit dat de opbrengst voor energie nog steeds onder druk staat. HVC onderzoekt in hoeverre het mogelijk is om - door alternatieve financieringsvormen te zoeken - de garantstelling voor de aandeelhouders (sneller) naar beneden te krijgen. De uitkomsten van dit onderzoek worden in 2016 voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. <i>Wordt in fase 2 nog aangevuld met gesignaleerde ontwikkelingen in het jaarverslag en info uit de algemene vergadering van aandeelhouders.</i>

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling en openbaar belang	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. BNG is een betrouwbare eigentijdse bank en expert in het financieren van publieke voorzieningen. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.
Relatie met beleidsprogramma	1: De gemeente Texel: voor en door bewoners.
Deelnemende partijen	Staat der Nederlanden, provincies, gemeenten, waterschappen en andere openbare lichamen.
Bestuurlijk belang	Wethouder van Vergunningen, Gemeentewerken, Verkeer en Vervoer en Financiën.
Bestuurlijk aandeel	Ieder aandeel geeft recht tot 1 stem. De gemeente heeft 7.371 aandelen. In totaal zijn er 100 miljoen aandelen.
Financieel belang	De gemeente heeft een financieel belang van € 18.427,50. Ontvangen dividend 2014: € 9.361 Ontvangen dividend 2015: volgt in fase 2
Bijdrage gemeente	7.371 aandelen van € 2.50 nominaal
Eigen vermogen	2014: € 3.582.000.000 2015: volgt in fase 2
Vreemd vermogen	2014: € 149.923.000.000 2015: volgt in fase 2
Solvabiliteitsindex	2014: 0,024 2015: volgt in fase 2
Financieel resultaat	2014: € 126.000.000 2015: volgt in fase 2
Risico's	Aandelen (nominaal € 18.427,50). In de begroting wordt rekening gehouden met een dividend opbrengst van € 7.000.
Ontwikkelingen	Geen relevante ontwikkelingen.

N.V. Houdstermaatschappij Gaskop Noord-Holland

Naam	NV Houdstermaatschappij Gaskop Noord-Holland
Rechtsvorm	Privaatrechtelijk; naamloze vennootschap.
Vestigingsplaats	Amsterdam
Doelstelling en openbaar belang	Het beheren van de aandelen NUON
Relatie met beleidsprogramma	1: De gemeente Texel: voor en door bewoners.
Deelnemende partijen	Voormalige aandeelhouders NUON
Bestuurlijk belang	Wethouder van Vergunningen, Gemeentewerken, Verkeer en Vervoer en Financiën
Bestuurlijk aandeel	1 van de 4.646 aandelen.
Financieel belang	De Houdstermaatschappij beheert de aandelen van het NUON.
Bijdrage gemeente	De gemeente doet geen bijdrage in de Houdstermaatschappij.
Eigen vermogen	Niet bekend
Vreemd vermogen	Niet bekend
Solvabiliteit	Niet bekend
Financieel resultaat	Niet bekend
Risico's	Er is geen risico verbonden aan het beheer van het aandeel.
Ontwikkelingen	Er zijn geen ontwikkelingen

N.V. Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord

Naam	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord
Rechtsvorm	Privaatrechtelijk; naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Alkmaar
Doelstelling en openbaar belang	De gemeente Texel ontwikkelt voorwaardenscheppend beleid om Texel als kenniseiland zoveel mogelijk te stimuleren. Participatie in het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord draagt hieraan bij. Het ontwikkelingsbedrijf verzorgt de centrale aanpak op regionaal economisch terrein. De ambitie is om de economische dynamiek en de werkgelegenheid in de regio te optimaliseren. Het gaat hierbij om de volgende drie kerntaken: <ul style="list-style-type: none"> • Promotie en acquisitie; • Ontwikkeling/revitalisering van regionale bedrijventerreinen; • Kennistoepassing en innovatie structuur verbeterende projecten.
Relatie met beleidsprogramma	4: Texel Werkt!
Deelnemende partijen	De gemeenten uit Noord-Holland-Noord, Kamer van Koophandel en provincie Noord-Holland.
Bestuurlijk belang	Wethouder Economie, Toerisme, Onderwijs en Zorg vertegenwoordigt het college in de NV waar de gemeente aandeelhouder van is.
Bestuurlijk aandeel	De gemeente heeft als aandeelhouder 1 stem.
Financieel belang	Het Ontwikkelingsbedrijf ontving in 2014 van alle deelnemende gemeenten € 2.509.564 aan subsidiegelden.
Bijdrage gemeente	Volgt in fase 2 (was in 2014 € 21.084,36 inclusief BTW)
Eigen Vermogen	2014: € 659.716 2015: volgt in fase 2
Vreemd Vermogen	2014: € 2.146.656 2015: volgt in fase 2
Solvabiliteit	2014: 0,307 2015: volgt in fase 2
Financieel resultaat	2014: € 66.002 2015: volgt in fase 2
Risico's	Gemeente is aandeelhouder en draagt verder geen (financieel) risico.
Ontwikkelingen	Samen met het ontwikkelingsbedrijf wordt ingezet op versterking van de economie in de regio Noord-Holland-Noord.

N.V. TESO

Naam	NV TESO
Rechtsvorm	Privaatrechtelijk; naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Pontweg 1, 1797 SN Den Hoorn
Doelstelling en openbaar belang	Het exploiteren van de bootdienst tussen Texel en Den Helder en - in het algemeen - het verbeteren van de verbinding van Texel met de vaste wal.
Relatie met beleidsprogramma	3: Mooi en gastvrij Texel 8: Goed wonen, goede bereikbaarheid
Deelnemende partijen	Individuele aandeelhouders.
Bestuurlijk belang	De burgemeester.
Bestuurlijk aandeel	Texel is één van de aandeelhouders. Texel heeft 2 aandelen met een nominale waarde van € 13,61(respectievelijk € 2,27 en € 11,34). In 2014-2015 waren er in totaal 3.129 aandeelhouders. Eén van de aandelen die de gemeente in bezit heeft, kan worden verkocht.
Financieel belang	De TESO exploiteert de bootdienst zelfstandig.
Bijdrage gemeente	De gemeente draagt niet bij in de exploitatie.
Eigen vermogen	Het boekjaar van TESO loopt van 1 april tot 31 maart: 31 maart 2015: € 97.812.000 31 maart 2016: volgt in fase 2
Vreemd vermogen	31 maart 2015: € 8.761.000 31 maart 2016: volgt in fase 2
Solvabiliteitsindex	31 maart 2015: 11,2 31 maart 2016: volgt in fase 2
Financieel resultaat	31 maart 2015: € 2.170.000 31 maart 2016: volgt in fase 2
Risico's	TESO heeft een goede liquiditeitspositie. Het grootste risico voor de TESO is dat als gevolg van een milieu- of natuurramp de toeristen wegblijven.
Ontwikkelingen	Het aantal personenauto-equivalenten dat door TESO wordt vervoerd, stijgt nog steeds. In 2013/2014 werden 2,7% meer voertuigen overgezet. Ook in boekjaar 2014-2015 zette de groei van het aantal voertuigen door; er werden in dat boekjaar 5,7% meer voertuigen overgezet. In de fase 2 worden de ontwikkelingen aangepast met de informatie uit het jaarverslag 2015/2016.

Texel Airport N.V

Naam	Texel Airport
Rechtsvorm	Privaatrechtelijk, naamloze vennootschap.
Vestigingsplaats	De Cocksdorp
Doelstelling en openbaar belang	Het doel van Texel Airport NV is de aanleg, het onderhoud, de ontwikkeling en de exploitatie van het vliegveld.
Relatie met beleidsprogramma	3: Mooi en gastvrij Texel 8: Goed wonen, goede bereikbaarheid
Deelnemende partijen	Gemeente Texel, Stichting Vrienden Luchtvaartterrein en Kamer van Koophandel
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft 2 vertegenwoordigers in de Raad van Commissarissen. Dit zijn de heren P.F. Hartman en C. den Ouden. Een raadslid vertegenwoordigt de gemeente namens de gemeenteraad bij de algemene vergadering van aandeelhouders.
Bestuurlijk aandeel	De gemeente Texel heeft 250 aandelen (47,6%). Dit is ook de stemverhouding.
Financieel belang	De NV exploiteert het vliegveld zelfstandig.
Bijdrage gemeente	De gemeente doet geen bijdragen in de exploitatie van de NV.
Eigen vermogen	2014: € 5.360.887 2015: volgt in fase 2
Vreemd vermogen	2014: € 95.949 2015: volgt in fase 2
Solvabiliteitsindex	2014: 55,9 2015: volgt in fase 2
Financieel resultaat	2014: € 2.028 positief (na belastingen) 2015: volgt in fase 2
Risico's	De NV heeft een goede liquiditeitspositie en is in staat het eigen bedrijf te exploiteren. Het grootste risico voor de NV zijn overheidsmaatregelen die de exploitatiemogelijkheden van het vliegveld beperken.
Ontwikkelingen	Er zijn momenteel geen bijzondere ontwikkelingen. Wordt eventueel aangevuld in fase 2 .

BV NIOZ-haven

Naam	NIOZ-Haven BV
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; Besloten vennootschap.
Vestigingsplaats	't Horntje
Doelstelling en openbaar belang	Exploiteren en ontwikkelen van de NIOZ-haven
Relatie met beleidsprogramma	4: Texel Werkt!
Deelnemende partijen	Stichting NIOZ, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord, gemeente Texel
Bestuurlijk belang	Wethouder van Wonen, Gebiedsontwikkeling, Innovatie, Cultuur en Duurzaamheid in het kader van gebiedsontwikkeling.
Bestuurlijk belang	Geen stemverhoudingen; het betreft participatie in het directie-bestuur.
Financieel belang	Geen. Er is wel voor de upgradering € 1,2 miljoen subsidie verstrekt welke in 50 jaar via de canon wordt terugontvangen.
Bestuurlijk aandeel	Van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland is goedkeuring ontvangen voor participatie in het bestuur/algemene directie van de NIOZ-haven. Elke partij (NIOZ- Ontwikkelingsbedrijf-Gemeente) heeft 1 stem.
Eigen Vermogen	2014: € 12.987 2015: volgt in fase 2
Vreemd Vermogen	2014: € 1.212.384 2015: volgt in fase 2
Solvabiliteitsindex	2014: 0,01 2015: volgt in fase 2
Financieel resultaat	2014: 0 2015: volgt in fase 2
Risico's	De gemeente draagt geen risico's.
Ontwikkelingen	Gericht op een positief exploitatieresultaat van de haven, met nieuwe ontwikkelingen op het gebied van vervoer van goederen over water en kennisinstituten.

Stichting V.V.V. Texel Promotie

Naam	Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer Texel
Rechtsvorm	Privaatrechtelijk samenwerking; Stichting
Vestigingsplaats	Den Burg
Doelstelling en openbaar belang	<p>Het doel van de VVV is meer toeristen naar Texel te halen door promotie en reclame en het geven van informatie.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het stimuleren van het toeristisch bezoek is een groot algemeen economisch en maatschappelijk belang. 2. Bundeling van krachten in de stichting VVV geeft aan bovenstaande doelen adequaat invulling. <p>Dit is een vorm van publiek-private samenwerking waarbij gekozen is dit via een stichting vorm te geven.</p>
Relatie met beleidsprogramma	3: Mooi en gastvrij Texel
Deelnemende partijen	TOP-TESO-Gemeente
Bestuurlijk belang	Wethouder van Economie, Toerisme, Onderwijs en Zorg.
Bestuurlijk aandeel	Niet van toepassing
Financieel belang	TOP en Gemeente betalen elk € 220.500,= en TESO € 110.250.= per jaar.
Bijdrage gemeente	€ 220.500 per jaar voor promotie, inclusief voorlichting en informatie (met jaarlijkse indexering)
Eigen vermogen	2014: € 463.644 2015: volgt in fase 2
Vreemd vermogen	2014 € 604.832 2015: volgt in fase 2
Solvabiliteitsindex	2014: 0,43 2015: volgt in fase 2
Financieel resultaat	2014: € 1.566 2015: volgt in fase 2
Risico's	Geen gemeentelijke risico's
Ontwikkelingen	Ingezet wordt op versterking van het Texelse product.

Coöperatie Texel Energie U.A.

Naam	Coöperatie Texel Energie
Rechtsvorm	coöperatie
Vestigingsplaats	Texel
Doelstelling en openbaar belang	<ul style="list-style-type: none"> • Inkopen en verkopen van duurzame energie • Produceren van duurzame energie • Bevorderen van energiebesparing • Samenwerken met gelijkgestemden
Relatie met beleidsprogramma	7: Duurzaam, schoon en innovatief.
Deelnemende partijen	Ruim 2.000 aandeelhouders.
Bestuurlijk belang	Geen. De gemeente bezit één aandeel van € 50,-
Bestuurlijk aandeel	Elke aandeelhouder heeft één stem.
Financieel belang	€ 50,-
Bijdrage gemeente	Geen
Eigen vermogen	?
Vreemd vermogen	?
Solvabiliteit	?
Financieel resultaat	?
Risico's	geen
Ontwikkelingen	TexelEnergie heeft besloten om de door haar opgerichte Duurzame Energie Unie af te splitsen en de administratieve taken over te dragen, zodat ze zich weer beter kan richten op haar doelen.

PARAGRAAF B

SOCIAAL DOMEIN

- Goede sturing en monitoring van beleid en uitgaven
- Actieve samenwerking op en rond het eiland
- Doorontwikkeling van het Sociaal Team

Waar gaat het over?

De gemeente is sinds 1 januari 2015 verantwoordelijk voor het Sociaal Domein: alle taken op het terrein van jeugdgezondheidszorg, jeugdhulpverlening, zorg en ondersteuning vanuit de Wmo en veel taken op het terrein van Werk & Inkomen. De gemeente is het eerste aanspreekpunt voor inwoners die (tijdelijk) ondersteuning nodig hebben. Met de komst van de nieuwe taken en verantwoordelijkheden is ook de financiële bijdrage van het rijk voor uitvoering van deze taken fors toegenomen. In deze paragraaf wordt beschreven op welke wijze en binnen welke (financiële) kaders de gemeente Texel haar taken binnen het Sociaal Domein uitvoert.

Bestaand beleid

Staat beschreven in [programma 2](#).

Trends en ontwikkelingen

Het Sociaal Domein staat in 2017 in het teken van doorontwikkeling van de ingezette veranderingen. Het gaat dan om het verder uitwerken van de transformatie waarmee een cultuuromslag beoogd wordt (bij inwoners, gemeente, maatschappelijk middenveld en gecontracteerde aanbieders). Daarnaast gaat het om het bestendigen van de nieuwe situatie. Dit betekent dat er kritisch naar het eigen beleid en vastgestelde regelingen gekeken wordt. In 2016 zijn diverse verordeningen en beleidsregels van het Sociaal Domein geëvalueerd. Dit blijft ook in 2017 een aandachtspunt.

Beleidsdoelstellingen

De gemeente Texel werkt integraal bij de beleidsontwikkeling en uitvoering in het Sociaal Domein. Dit vraagt om een nauwe samenwerking en afstemming tussen verschillende gemeentelijke afdelingen. Daarbij wordt gewerkt vanuit een gemeenschappelijk beeld op de Texelse samenleving. Hierbij speelt het Sociaal Team een belangrijke rol.

Sociaal Team

Het Sociaal Team is verantwoordelijk voor de uitvoering van de verschillende wetten en regelingen. Het gaat onder andere om de Wmo, de Participatiewet en de Jeugdwet. Inwoners van Texel kunnen van en via het Sociaal Team ondersteuning krijgen bij de aanpak van vragen op de gebieden Werk en Inkomen, Opvoeding en Ontwikkeling én Zorg en Begeleiding. In 2015 zijn het Sociaal Team en een deel van de backoffice (administratief proces) ingericht. In 2017 wordt dit in samenwerking met de Bolder verder ontwikkeld.

De komende jaren wordt verder gewerkt aan de kennis, de vaardigheden en de professionele basisattitude die medewerkers nodig hebben. Zo kan de transformatie van het sociale domein worden gerealiseerd. Het gaat dan om integraal werken, mobiliseren van de eigen mogelijkheden van de klant en zijn/haar netwerk, aansluiten bij de vraag van de klant en het laten van de regie bij de klant. Ook wordt de kennis van wet- en regelgeving en van belemmeringen die mensen tegen kunnen komen bij hun ontwikkeling en maatschappelijke participatie vergroot.

De Bolder

In 2017 staat de ontwikkeling van het sociaal werkbedrijf De Bolder naar een toekomstbestendige organisatie centraal. Door de beperking van de instroom in de WSW, wordt de Sociale Werkplaats-component van De Bolder afgebouwd en ontwikkelt De Bolder zich naar een brede uitvoeringsorganisatie voor het Sociaal Domein op Texel. Hierbij worden de werkzaamheden van De Bolder en het Sociaal Team samengebracht wat bijdraagt aan een integrale benadering binnen het Sociaal Domein én het creëren van één fysieke locatie voor vragen op het gebied van Wmo, jeugdzorg, werk, maatschappelijke ondersteuning, schuldhulpverlening enz.

Samenwerking Sociaal Domein

Regio Kop van Noord-Holland

Op regionaal niveau wordt samengewerkt met de gemeenten Schagen, Den Helder en Hollands Kroon. Samenwerking vindt plaats op basis van een wettelijke plicht (bijvoorbeeld bij de OGGZ, Jeugd GGZ en uitvoering van de Participatiewet) en op basis van bestuurlijke afspraken. Hierbij kan gedacht worden aan beleidsmatige afstemming en innovatieprojecten binnen het Sociaal Domein.

Waar mogelijk wordt samengewerkt met alle gemeenten in de Kop van Noord-Holland, maar er wordt ook in kleinere verbanden gewerkt. Voor Texel gaat dit bijvoorbeeld om de samenwerking met Den Helder in de Backoffice van het Sociaal Team en de gezamenlijke inkoop met Den Helder en Schagen.

Maandelijks zijn er regionale management- en portefeuillehoudersoverleggen om uitvoering te geven aan deze samenwerking. Daarnaast zijn er structurele en projectmatige ambtelijke overleggen. Zo is er een ambtelijke werkgroep inzake de uitvoering Participatiewet en een werkgroep inkoop.

Regio Noord-Holland Noord

Naast samenwerking in de Kop van Noord Holland, wordt ook op bovenregionaal niveau samengewerkt. Dit geldt bijvoorbeeld voor de samenwerking binnen de GGD-regio en de arbeidsmarktregio. Dit geldt ook voor de inkoop van huishoudelijke hulp, en vanaf 2017 voor de gespecialiseerde jeugdzorg (Jeugdzorgplus). Voor de gespecialiseerde jeugdzorg is dit verplicht vanuit het rijk.

De komende jaren wordt bekeken op welke andere onderdelen ook bovenregionaal kan worden ingekocht. Door de bovenregionale inkoop wordt een sterke partij gecreëerd om te onderhandelen over goede inkoopafspraken en het zorgaanbod met zorgaanbieders. Daarnaast is het voor aanbieders ook prettig om niet afzonderlijk met elke gemeente te moeten praten.

Samenwerking met vele partijen

De samenwerking van de gemeente binnen het Sociaal Domein beperkt zich uiteraard niet tot andere gemeenten. Voor een goede uitvoering van de gemeentelijke taken en de realisatie van de beleidsdoelen is het noodzakelijk dat er actief samengewerkt wordt met verschillende partners. Binnen de gemeente gaat het om een goede samenwerking tussen maar ook binnen de verschillende afdelingen. Hierbij is de samenwerking tussen beleid en uitvoering (het Sociaal Team) het meest logisch. Maar het gaat ook om de samenwerking met De Bolder, als onderdeel van de gemeentelijke organisatie.

Daarnaast is de samenwerking met al dan niet gesubsidieerde maatschappelijke partners (zoals Stichting Texels Welzijn, Young 4 Ever, scholen etc.), de gecontracteerde (zorg)organisaties, het zorgkantoor en zorgverzekeraars belangrijk. Samen geven we het Sociaal Domein op Texel vorm. Daardoor kan de gemeente onze inwoners zo goed mogelijk van dienst zijn en ondersteunen waar nodig.

Risicoparagraaf

Voor de uitvoering van de taken binnen het Sociaal Domein is veel geld nodig. Hier zijn diverse risico's aan verbonden. Hieronder worden enkele risico's benoemd.

Overgangsrecht

Voor Beschermd Wonen (een woonvoorziening bedoeld voor mensen met psychische of psychosociale problemen) geldt in 2017 nog het overgangsrecht. Dit houdt in dat reeds afgegeven indicaties voor Beschermd Wonen van vóór 1 januari 2015, ook in 2017 geldig blijven. De middelen voor Beschermd Wonen worden door het rijk verstrekt aan de centrumgemeente (Den Helder). Bij overschrijding van dit rijksbudget door cliënten die vallen onder het overgangsrecht kan een financieel risico voor de gemeente Texel ontstaan. De verwachting is echter dat het budget voldoende ruimte biedt om deze cliënten te ondersteunen, waardoor het risico beperkt is.

Open-eind-regelingen

De gemeente levert maatwerk voor haar inwoners. Per individuele situatie wordt bekeken welke vormen van ondersteuning nodig zijn. Als blijkt dat bepaalde maatwerkvoorzieningen nodig zijn om de burger te ondersteunen, mag de aanvraag niet worden afgewezen vanwege een budgettair plafond. Dit is vergelijkbaar met de gebundelde uitkeringen; het op raken van het budget mag geen reden zijn om een bijstandsuitkering te weigeren of geen zorg te verlenen.

Aanvullend risico hierbij is dat bepaalde vormen van ondersteuning (bijvoorbeeld in de gespecialiseerde jeugdzorg) kostbare trajecten zijn. Een toename van deze trajecten in een bepaald jaar, kan al zorgen voor een forse overschrijding van het budget.

Voor 2015 geldt dat binnen specifieke budgetten soms sprake was van een overschrijding. Gekeken naar het gehele Sociaal Domein (Wmo, Jeugd en Participatie samen) is het beschikbare budget niet overschreden.

Budgettair neutraal

Uitgangspunt bij de vormgeving van het nieuwe beleid is budgettaire neutraliteit, ofwel het geld dat door het rijk beschikbaar wordt gesteld, is het budgettaire kader. Zeker gezien de kortingen van het rijk op de budgetten en het voor de gemeente nieuwe beleid kan niet op voorhand zekerheid worden gegeven of de inkomsten van het rijk en de gemeentelijke uitgaven in de pas lopen met elkaar.

Objectief verdeelmodel

De budgetten die van het rijk in 2015 zijn ontvangen, zijn gebaseerd op historische uitgaven (minus een korting). Er wordt gewerkt met diverse objectieve verdeelmodellen. De uitkomsten van deze verdeelmodellen zijn voor 2016 nog niet duidelijk. Behalve dat voor het inkomensdeel Participatiewet voor Texel (als gemeente < 15.000 inwoners) gebaseerd blijft op historische data (T-2).
{actuele informatie wordt op basis van de meicirculaire 2016 in **fase 2** aangevuld}

Sturing en monitoring

Er wordt een nieuwe structuur voor sturing, monitoring en evaluatie ingericht, zodat we goed zicht houden op de ontwikkeling van budgetten en contracten, maar zeker ook op de wijze waarop onze inwoners worden ondersteund. Hierbij wordt gebruik gemaakt van beschikbare instrumenten zoals:

- Deelname aan landelijke monitoring Sociaal Domein van het CBS en 'Waar staat je gemeente';
- Verantwoording door instellingen en organisaties via inkoopafspraken dan wel de Beleidsgestuurde contract financiering (BCF-cyclus);
- Het cliëntervaringsonderzoek vanuit de Wmo (opvolger van de horizontale verantwoording Wmo);
- Afstemming en monitoring via bestaande overlegkanalen zoals bijvoorbeeld Adviesraad Sociaal Domein en Texelzorg;
- Beleidsevaluatie.

De raad wordt in ieder geval geïnformeerd via de reguliere P&C cyclus.

Reserve Sociaal domein

Op 22 oktober 2014 is met het vaststellen van de nota reserves en voorzieningen besloten een egaliseriereserve te vormen die wordt gevoed met overschotten vanuit het gehele sociale domein. Daaronder wordt verstaan de WMO oud, WMO nieuw, jeugd (inclusief CJG). Hiermee wordt het mogelijk eventuele toekomstige tegenvallers op te vangen. Na drie jaar, als meer zicht is op de budgetten, kan evaluatie plaatsvinden en wordt bezien of deze reserve in stand gehouden moet worden. Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 zal dit onderwerp worden meegenomen.

PARAGRAAF C

ONDERHOUD OPENBARE RUIMTE EN GEBOUWEN

Waar gaat het over?

De gemeente Texel heeft een scala aan openbare ruimten en gebouwen in beheer en onderhoud. Veel activiteiten vinden daar plaats, zoals wonen, werken en recreëren. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de (jaarlijkse) lasten.

Het beleid ten aanzien van de kapitaalgoederen is in verschillende nota's verwoord, zoals in de nota Wegbeheer, het Gemeentelijk Rioleringsplan en de nota Rationeel Gebouwenbeheer.

IBOR - Integraal Beheer Openbare Ruimte

2017 is het eerste uitvoeringsjaar van het IBOR-plan wat in 2016 door de gemeenteraad is vastgesteld. Een vervolg op IBOR is IBOR 2.0. Hierin wordt ingezet om de plaatselijke bevolking en bedrijven een meer actieve rol te geven bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Het kernbegrip hierin is burgerparticipatie. Een flink aantal gemeenten in Nederland zijn hier inmiddels in één of andere vorm mee bezig.

Wegen

De gemeentelijke wegen worden onderhouden conform het IBOR-Plan. Een deel van de wegen op Texel is in beheer en onderhoud bij andere instanties, onder meer Staatsbosbeheer (SBB). De kwaliteit van die wegen begint zorgen te baren. Op basis van integrale samenwerking wordt bekeken hoe dit aangepakt moet worden om uiteindelijk te komen tot een verantwoord beheer en onderhoud van alle wegen op Texel.

Civiele Kunstwerken

In 2014 en 2015 is budget beschikbaar gesteld voor een beleidsplan civiele kunstwerken (bruggen, duikers, beschoeiing). Het beleidsplan wordt in 2016 door de raad vastgesteld als een onderdeel van het IBOR-Plan. In 2017 worden de kunstwerken onderhouden conform het door de gemeenteraad vastgestelde beleidsplan.

Bebording

Bebording is een onderdeel van het IBOR-Plan. In 2017 wordt de bebording conform het IBOR-Plan onderhouden.

Openbare verlichting

In 2016 is de openbare verlichting vervangen door duurzame LED. Het onderhoud en garantie wordt uitgevoerd door een marktpartij voor de komende 15 jaren.

Markering en bebakening

In het kader van het versterken van de nachtelijke duisternis is de verlichting in het buitengebied geminimaliseerd. Om blijvend goed te kunnen anticiperen op wegsituaties is extra aandacht voor onderhoud van markering en bebakening noodzakelijk.

Groen

Het Groenbeleidsplan is geïntegreerd in het IBOR-Plan. In 2016 is dit ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Het nieuwe beleid omvat het openbaar groen in de dorpskernen, het bermbeheer, het groen op de begraafplaatsen en de sportvelden. Er is een lange termijnvisie vastgelegd voor het groen in de kernen en verbindende elementen in het landschap. Het onderhoud aan het openbare groen wordt daarna op basis van dit nieuwe beleid uitgevoerd. 2017 is het eerste jaar van uitvoering conform het IBOR-Plan.

Speeltoestellen

Onderdeel van het nieuwe IBOR-Plan is het beheer van speeltoestellen. Het vergt de komende jaren meer aandacht om de wettelijk verplichte administratieve- en onderhoudsmaatregelen uit te voeren.

Riolering

In 2013 heeft de gemeenteraad het gemeentelijk rioleringsplan vastgesteld. In de afgelopen jaren is een succesvolle samenwerking opgezet met de kopgemeenten, PWN en het Hoogheemraadschap, waarbij onder andere het gegevensbeheer op orde is gebracht. In 2017 gaan partijen samen werken aan een nieuwe opzet van het GRP.

In 2017 worden de werken uitgevoerd van het lopende GRP. Speciale aandacht zal uitgaan naar het afkoppelen van regenwater. "Schoon" regenwater hoeft niet gezuiverd te worden. Het afkoppelen verhoogt het rendement van de zuivering. Onderzocht wordt burgers en bedrijven gestimuleerd kunnen worden om het lozen van regenwater op het riool nog verder te verminderen.

Water

De gemeente Texel streeft naar een duurzame en doelmatige omgang met het water op het eiland. Op aangeven van het Hoogheemraadschap is gestart met een follow up van het Masterplan Water. Doel is om te kijken welke acties nodig zijn om voorbereid te zijn op toekomstige ontwikkelingen. Klimatologische veranderingen spelen hierin een grote rol. Hierbij zijn onder mee Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, de gemeente, de provincie, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, LTO en De Lieuw bij betrokken. Andere gespreksonderwerpen zijn dijkverhoging, verdroging en verzilting.

Sportaccommodaties

Gebouwen

De binnensportaccommodaties in de buitendorpen zijn onderdeel van de plaatselijke dorpshuizen. In Den Burg worden twee sportzalen en één sporthal onderhouden. In 2016 valt er een besluit over de toekomstvisie over sportaccommodaties. Op basis van dit besluit vindt de invulling van het toekomstig onderhoud plaats.

Sportvelden

De gemeente maakt buitensportactiviteiten mogelijk door het in standhouden van accommodaties zoals een wielervedbaan, atletiekbaan, ijsbaan, zwembad en voetbalvelden. In het algemeen verkeren de sportvelden in goede conditie.

Openluchtzwembad

In 2015-2016 is het openlucht zwembad van Den Burg volledig gerenoveerd.

Haven Oudeschild

Op 1 december 2008 is de haven in eigendom en beheer overgenomen van het Rijk. Begin 2014 is de havenvisie door de raad vastgesteld. Na vaststelling is de gemeente gestart met de uitwerking. Om uitvoering te geven aan de uitgangspunten van de toekomstvisie wordt de totale begroting van de haven geactualiseerd. De raad heeft op 2 juni 2009 het onderhoudsbudget goedgekeurd ten behoeve van het dagelijks onderhoud. In de begroting is nog geen rekening gehouden met meerjarig (groot) onderhoud. Het is noodzakelijk om ook het Meerjarig onderhoud goed in beeld te hebben. In programma 4 is een voorstel voor het maken van het meerjarenonderhoudsplan opgenomen. De uitkomsten van dit plan zullen vervolgens verwerkt worden in de begroting 2018.

Gebouwen en terreinen

Het nieuwe Beheerplan Gebouwen wordt in 2016 door de gemeenteraad vastgesteld.

Veiligheids- en milieueisen vragen om nieuwe investeringen. De zoutloods is afgekeurd omdat de vloer en wanden onvoldoende vloeistofdicht zijn. Het dak op de machineberging bevat asbestplaten die voor 2020 gesaneerd moeten zijn.

De gymzaal aan de Beatrixlaan is meer dan 40 jaar oud en is afgeschreven. In afwachting van de besluitvorming voor een nieuwe sportaccommodatie wordt alleen functioneel onderhoud uitgevoerd.

Met de Huisvuilcentrale wordt gesproken over de vernieuwing van vuiloverslagstation “De Hamster” in het kader van betere afvalscheiding en de komst van een milieustraat.

PARAGRAAF D

BEDRIJFSVOERING

Waar gaat het over?

In deze paragraaf wordt een aantal ontwikkelingen beschreven die betrekking hebben op de bedrijfsvoering van de gemeentelijke organisatie: organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, algemeen financieel beleid, kwaliteitszorg, interbestuurlijk toezicht, informatieveiligheid en integriteit.

Beleidsnota's en verordeningen

- [Notitie Regie. naar een slagvaardiger en compactere organisatie](#) (2012)
- [Grofstructuur: op weg naar de stip op de horizon](#) (2012)
- [Grofstructuur: de stip op de horizon](#) (2012)
- [Integriteitsbeleid gemeente Texel](#) (2011)
- [Gedragscode voor politieke ambtsdragers](#) (2010)
- [Gedragscode voor ambtenaren](#) (2011)
- [Leidraad integriteit bij werving en selectie](#) (2012)
- [Regeling melding vermoeden misstand](#) (2012) actualisering 2014
- [Regeling melding financiële belangen](#) (2012)
- [Protocol integriteitsschendingen](#) (2012)
- [Nota Verbonden Partijen \(2015\)](#)
- [Treasurystatuut 2015](#)
- [Verordening commissie bezwaarschriften](#)
- [Financiële Verordening artikel 212 Gemeentewet 2012](#)
- [Financiële Verordening artikel 213 Gemeentewet 2012](#)
- [Financiële Verordening artikel 213a Gemeentewet 2012](#)

B. Wat doen we al?

- Vervolgonderzoek 'lucht in de begroting' is uitgevoerd
- Er is een sluitende meerjarenbegroting gepresenteerd
- De Algemene Reserve is op het benodigde peil
- Belastingen zijn alleen bij hoge noodzaak verhoogd
- Financiële verordeningen artikel 2132, 213, 213a actualiseren
- Beïnvloedbaarheid kosten bepalen.
- Op het gebied van inkoop en aanbesteding wordt samengewerkt

C. Voorstellen

Om de interne bedrijfsprocessen te verbeteren is in programma 1 voorstel 103 opgenomen. Het gaat om de volgende onderwerpen:

1. Infographics

Naar aanleiding van de in 2014 ingediende motie 'Een begroting die iedereen kan en wil lezen' zijn in 2015 afspraken gemaakt met de raad om de programmabegroting 2016 te verbeteren via visuele weergave. Daarom zijn in deze begroting een aantal infographics toegevoegd. Het is de uitdrukkelijk wens van de raad om deze uit te breiden. De infographics worden door een externe deskundige gemaakt.

De kosten worden geraamd op € 3.000. Daarvoor worden de volgende infographics toegevoegd:

- Kerngegevens
- Highlights per programma
- Programma weergave d.m.v. 'uitgeschoven taartpunt'
- Financiële onderverdeling per programma
- Beïnvloedbaarheid budgetten per programma
- Highlights per paragraaf

De infographics wijzigen jaarlijks aan de hand van de topics die er dat jaar spelen. Daarom wordt een structureel bedrag gevraagd.

2. BIEO

In december 2015 is een voorstel ingediend 'Begroting 2017 ook weer in één oogopslag'.

De begroting in één opslag (BIEO) zal voorzien worden van infographics. De kosten worden geraamd op € 1.500 per jaar. Er wordt vanuit gegaan dat de BIEO alleen digitaal gepubliceerd wordt. Kiest de raad voor verzending per post of een pagina in de krant, dan zijn daar extra kosten mee gemoeid.

3. Sjablonen aanpassen

Jaarlijks zijn er wensen om de lay-out van de programmabegroting, halfjaarrapportage en jaarrekening aan te passen. Deze aanpassingen worden door externen uitgevoerd en kosten € 1.750.

4. Digitale toegankelijkheid verbeteren

Formulieren en documenten op de website laten voldoen aan de webrichtlijnen, daarnaast verbeteren van toegankelijkheid van bekendmakingen, gemeenteblad en verordeningen via landelijke applicatie.

De kosten van de jaarlijkse deelname aan de landelijke applicatie is € 6.000 per jaar en de landelijke toets webrichtlijnen € 4.000 per jaar.

De jaarlijkse kosten van de vier voorstellen worden geraamd op € 16.250.

D. Organisatieontwikkeling

Een blijvend slagvaardige en compacte organisatie - samenwerken om zelfstandig te blijven

Een daadkrachtige en compacte overheid, waarbij bezuinigingen, de noodzaak tot samenwerken, behoud en ook de ontwikkeling van de kwaliteit van dienstverlening, blijft de grote uitdaging waar de gemeente Texel voor staat. Het uitgangspunt is dat de gemeente zelfstandig blijft.

Dit is alleen mogelijk wanneer de uitvoering van taken en de dienstverlening op kwalitatief goed niveau is en blijft. Het is daarmee noodzakelijk om blijvend in te zetten op ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie. De ontwikkeling van onze organisatie is niet los te zien van een aantal grote ontwikkelingen waar de gemeente mee te maken krijgt en waarop geanticipeerd moet worden. Daarmee wordt niet alleen gedoeld op de economische ontwikkelingen en veranderingen vanwege het verschuiven van omvangrijke taken van de rijksoverheid naar gemeenten, maar ook op de wensen en behoeften binnen onze gemeenschap. De wijze waarop we hier invulling aan geven is door steeds verdergaand te werken vanuit regie. De werkzaamheden die we kunnen uitbesteden doen we steeds minder zelf, de samenwerking wordt op meerdere gebieden opgezocht en versterkt. Hiermee sturen we/ voeren we regie op de vooraf vastgestelde kwaliteitscriteria binnen eveneens vastgestelde prijs en termijn. Ook worden de medewerkers meer in hun kracht gezet om, vanuit eigen verantwoordelijkheid, regie te nemen op de werkzaamheden. Vanaf 2012 is ingezet op de versterking van de samenwerking. In 2017 wordt op de volgende trajecten ingezet:

- De samenwerking op het gebied van het Sociaal Domein met andere gemeenten in de Kop van Noord-Holland wordt gecontinueerd.
- Op het gebied van economie en RO wordt binnen de regio Kop van Noord-Holland samengewerkt binnen het programma 'De Kop Werkt'.
- Voor de uitvoering van Belastingtaken is samen met de andere Waddeneilanden aansluiting gezocht bij Leeuwarden.
- Texel en Hollands Kroon werken samen in een regionale commissie voor beroeps- en bezwaarschriften. Mogelijk dat ook andere gemeenten in de Kop van Noord-Holland aanhaken.
- De Participatiewet die op 1 januari 2015 in werking is getreden moet ervoor zorgen dat meer mensen met een arbeidsbeperking meedoen op de arbeidsmarkt. In het sociaal akkoord uit 2013 hebben het kabinet en de sociale partners afgesproken om samen in totaal 125.000 extra banen te realiseren voor mensen met een arbeidsbeperking; 100.000 (oplopend tot 2016) banen in de marktsector en 25.000 (oplopend tot 2014) banen bij de overheid en het onderwijs. Voor de gemeente Texel betekent dit dat zij gedurende 10 jaar één extra baan (van 25,5 uur per week of 1331 per jaar) moet creëren. De gemeente werkte met een extern schoonmaakbedrijf. Vanaf 2016 wordt de schoonmaak gedaan door mensen uit de doelgroep die vallen onder de Participatiewet.
- De gemeente Texel is per 1 januari 2016 aangesloten bij gemeenschappelijke regeling Regionaal Historisch Centrum Alkmaar (regionale archiefdienst).

Binnen de ambtelijke organisatie blijft gewerkt worden aan de volgende punten:

- Blijvend optimaliseren van dienstverlenend handelen: goede aansluiting bij de klantvraag en - behoefte. Denken vanuit oplossingen en de eigen kracht van klanten.
- Burgerparticipatie, waaronder het faciliteren van het werken van denktanks binnen de gemeenschap.
- Versterken van de interne samenwerking in het belang van de dienstverlening aan onze klanten.
- In blijven zetten op samenwerking met andere partijen (samenwerking, uitbesteden, strategische kennisallianties) om te zoeken naar de optimale uitvoering van werkzaamheden (kosten, kwaliteit, voorkomen kwetsbaarheid) om te kunnen voorzien in goede dienstverlening.
- Verbeteren van interne processen/procesmatig werken (digitaal ondersteund) en het planmatig en projectmatig werken.
- Grip op samenwerkingsverbanden: optimaliseren van het acteren met Verbonden Partijen en organisaties die op basis van subsidies bijdragen aan de realisatie van doelen van de gemeente Texel.
- In 2016 vindt er een vervolg plaats op het onderzoek naar de resultaten over de voortgang van de organisatieontwikkeling. In 2017 worden de acties die voortkomen uit de uitkomst van dit vervolgonderzoek uitgevoerd.
- Het MT heeft besloten om de permanente behoefte aan doorontwikkeling van medewerkers en teams te ondersteunen door instrumenten t.b.v. inzicht in eigen voorkeurstijl van handelen, interview, enz. in te zetten.

E. Personeelsbeleid

Belangrijk uitgangspunt binnen het personeelsbeleid is ondersteunend te zijn aan o.a.:

- Samenwerken
- Werken vanuit regie
- Klantgericht handelen

Om tot deze wijze van werken en handelen te komen worden systemen en regelingen vanaf 2015 aangepast en/of vernieuwd. Deze vernieuwing neemt enkele jaren en wordt fasegewijs geïmplementeerd.

Nadruk ligt op:

- Medewerkers blijvend te laten groeien en ontwikkelen zodat ze kwaliteit kunnen geven die nodig is voor een goede dienstverlening.
- Planmatig opleiden en trainen (functieontwikkelings- en loopbaangericht)
  - o Traject op verbindende teamontwikkeling
  - o Coachen op functiegerichte competenties
  - o Coachen op competentiegericht handelen naar klanten
- Loopbaanplanning gericht op interne doorstroom en externe mobiliteitsondersteuning gericht op duurzame inzetbaarheid.
  - o Leeftijdsbewust personeelsbeleid. Vanuit dit beleid worden instrumenten en regelingen ontwikkeld en ingezet die bijdragen aan een optimale inzet van personeel aangesloten op de behoeften die specifiek bij medewerkers in bepaalde fases in hun loopbaan ondersteunen.
  - o planmatig richting geven aan individuele loopbaanontwikkeling als onderdeel van de jaarlijkse gesprekscyclus (beoordelingssysteem).
- Ontwikkeling en uitvoering van ondersteunende arbeidsvoorwaardelijke regelingen w.o.:
  - o Inzet van het Individueel Keuze Budget (IKB) m.i.v. 1 januari 2017.

F Algemeen financieel beleid

Beleidsdoelstellingen

Samen met de raad wordt in 2016 verder gebouwd aan de nieuwe programmabegroting. De nieuwe programmabegroting voorziet beter in de behoeften van de raad. Samen met de P&C groep - waarin ook de raad is vertegenwoordigd - wordt bekeken welke verbeteringen verder kunnen worden doorgevoerd.

De programmabegroting 2017 wordt in twee fases samengesteld. De beïnvloedbaarheid van de kosten wordt uitgewerkt, zodat de raad bij de behandeling van de programmabegroting 2017 over deze informatie kan beschikken. Deze uitwerking wordt in de programmabegroting 2017 2^e fase worden gepresenteerd.

Naast de programmabegroting zal ook in de P&C groep worden besproken welke wensen de raad heeft bij de andere P&C documenten zoals de halfjaarrapportage en de jaarrekening.

De financiële verordeningen zijn geactualiseerd. In 2017 worden er - behoudens wettelijke wijzigingen - geen actualisaties van deze verordeningen verwacht.

In de begroting is in de paragraaf lokale lasten inzicht gegeven in de kostendekkendheid van de leges. Deze rapportage wordt elk jaar geactualiseerd en blijft deel uitmaken van deze paragraaf.

Trends en ontwikkelingen

Per 1 januari 2016 zijn gemeentes in Nederland vennootschapsbelastingplichtig (vpb). De inventarisatie van de activiteiten heeft inmiddels plaatsgevonden. Waarschijnlijk wordt de gemeente alleen voor de grondexploitaties vpb-plichtig. De regelgeving rond deze belasting is voor gemeenten nog niet helemaal uitgekristalliseerd. De komende jaren zal er meer duidelijkheid komen over de verdere uitwerking, dit vergt in de komende jaren nog de nodige aandacht.

Het bedrijfsleven doet steeds vaker een beroep op gemeenten. Als gemeenten bedrijven ondersteunen moet deze steun voldoen aan Europese wet- en regelgeving zoals Staatsteun en Aanbestedingsrecht. De interne voorbereiding op besluitvorming moet hierop anticiperen.

In 2017 wordt het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) ingrijpend aangepast. Doel van de aanpassing is om de gemeenten onderling beter vergelijkbaar te maken. Dit helpt om de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken. Verder komt er meer aandacht voor de financiële positie van de gemeente op langere termijn, waardoor de risico's die gemeenten lopen beter in kaart kunnen worden gebracht. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van verplichte kengetallen. Met het laatste is overigens bij de presentatie van de begroting 2016 al een begin gemaakt.

Om de financiële vergelijkbaarheid te bevorderen heeft het rijk besloten dat de overhead centraal in een apart programma begroot en verantwoord dient te worden. De uitwerking van deze regelgeving moet nog plaatsvinden. Gemeenten krijgen de ruimte voor een gefaseerde invoering tot 2018. In 2017 worden de voorbereidingen getroffen om in 2018 over te gaan op deze systematiek.

Investerings met een maatschappelijk nut zoals bruggen en wegen moeten vanaf 2017 net als economische investeringen over de levensduur afgeschreven worden. Tot nu toe mochten maatschappelijke investeringen ook in één keer ten laste van de exploitatie of via een reserve gefinancierd worden. Dit betekent dus dat bijvoorbeeld een weg niet meer gefinancierd kan worden met incidenteel geld.

In 2017 wordt weer een financiële stresstest uitgevoerd. Deze stresstest geeft inzicht in de financiële positie en de mate waarin de gemeente in staat is financiële tegenvallers op te vangen. De verwachting is dat deze stresstest steeds meer een verplicht karakter zal krijgen.

G. Kwaliteitszorg

Zaakgericht werken is een manier om processen op orde te krijgen, efficiënt en digitaal te werken en de dienstverlening transparant te maken. Er wordt gestandaardiseerd gewerkt, informatie wordt hergebruikt en is beschikbaar in één systeem. De klant kan via track en trace de verwerking van zijn aanvraag volgen. Zaakgericht werken vergt een organisatieontwikkeling (verantwoordelijkheden laag), investering in digitale vaardigheden en een reorganisatie van het informatielandschap. Het is een doorlopende ontwikkeling voor de komende jaren.

Het werkproces in het zaakstelsel kan eenvoudig of compleet digitaal met 'slimme documenten' en hergebruik van gegevens worden ingericht (dit wordt de dikke inrichting genoemd). Begin 2016 zijn nog niet alle processen zijn compleet ingericht. Het blijkt dat bij een complete inrichting winst te behalen is in de behandeltijd. Door het proces van de WABO (omgevingsvergunning) in het zaakstelsel te plaatsen is bijvoorbeeld de behandeltijd met één week ingekort. Ook de raadvragen zijn ondergebracht in het zaakstelsel, waardoor er een duidelijker overzicht is binnen de organisatie van de openstaande vragen. Inmiddels is er een uniforme afhandeling van de vragen en krijgen alle raadsleden- en collegeleden een mail met het antwoord. Verder worden nu ook de meldingen openbare ruimte zaakgewijs afgehandeld in het zaakstelsel.

In de komende jaren worden vrijwel alle gemeentelijke processen en producten in het zaakstelsel ingericht, met volledige digitale afhandeling en 'slimme documenten' waarin gegevens worden hergebruikt.

Daarnaast is voor de inrichting van de gemeentewinkel en de ontwikkeling van de dienstverlening van de gemeente Texel het zaaksysteem een onderliggende voorwaarde. De in het zaaksysteem verwerkte kennisbank en website ondersteunt medewerkers én klanten bij het vinden van antwoorden op veel gestelde vragen.

Lean

In januari 2014 is gestart met Lean. Alle activiteiten in een proces die geen waarde toevoegen voor de klant worden gezien als verspilling. Met Lean wordt geprobeerd de verspillingen uit het proces te verwijderen of te reduceren. Het gaat niet over eenmalig een verbetering in een dienstverleningsproces doorvoeren; Lean gaat over continu verbeteren van de dienstverlening. Net als zaakgericht werken vergt het werken met Lean een organisatie- en cultuurverandering. In 2014 en 2015 zijn leansessies geweest voor de processen handhaving, melding openbare ruimte en de planning & control cyclus. In 2014 zijn twee medewerkers opgeleid tot leanadviseur.

Om de leanfilosofie verder uit te dragen zullen de komende jaren meer teams en medewerkers kennismaken met de lean manier van werken. In maart en april 2016 worden zeven medewerkers opgeleid tot leanadviseur. Diverse processen worden lean gemaakt en andere (lean)manieren van continue verbetering worden geïntroduceerd. De scrummethodiek bij de programmabegroting is daar een voorbeeld van. In maart 2016 wordt er ten behoeve van de jaarrekening ook een scrumsessie georganiseerd.

H. Juridisch

Op landelijk niveau is het project 'Prettig contact met de overheid' een goed voorbeeld van de wijze waarop ook Texel wil komen tot een goed en slagvaardig bestuur en versterking van het vertrouwen van burgers in de gemeente. Dat wordt bereikt door zoveel mogelijk te kiezen voor 'de informele aanpak'.

Daarmee geven we uitvoering aan het gestelde in het samenwerkingsakkoord "Samen zelfstandig". In dit akkoord wordt uitdrukkelijk de wens uitgesproken om met onze burgers in gesprek te gaan en te komen tot conflictvoorkomend handelen. Het streven is om dit laatste zoveel mogelijk al aan de 'voorkant', bij de eerstelijns klantcontacten, in te voeren.

Ook als het toch tot een formeel bezwaar komt wordt eerst bekeken of een informele oplossing mogelijk is. In samenhang daarmee is in 2015 samen met de gemeente Hollands Kroon gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden voor regionale samenwerking op het gebied van de behandeling van bezwaren. In 2016 heeft besluitvorming over dit onderwerp plaatsgevonden. Er is een samenwerkingsovereenkomst gesloten en de verordening op de commissie bezwaarschriften is aangepast.

In 2015 heeft een eerste opschoning plaatsgevonden van het verordeningenbestand en zijn de publicaties van verordeningen op overheid.nl geactualiseerd. In 2016 wordt de actualiteit van de gepubliceerde verordeningen gecheckt en een vervolg gegeven aan het waar mogelijk verder actualiseren en dereguleren van het verordeningenbestand.

I. Interbestuurlijk toezicht

De Wet Revitalisering Generiek Toezicht is op 1 oktober 2012 in werking getreden. De wet vereenvoudigt het stelsel van interbestuurlijk toezicht waarbij ervan wordt uitgegaan dat de bedoelde volksvertegenwoordiging de wettelijke medebewindstaken van haar eigen bestuur zoveel als mogelijk zelf controleert. Hiermee wordt het verticaal toezicht van het Rijk en provincies op gemeenten aanzienlijk verminderd. Uitgangspunt hierbij is dat de provincie in principe de enige verticale toezichthouder op de gemeente is.

De doelen van de wet zijn:

- Vermindering van het interbestuurlijk toezicht;
- Minder belasten van overheden;
- Transparant en duidelijk toezicht

Jaarlijks wordt de rapportage *Overzicht informatie Interbestuurlijk Toezicht* tegelijkertijd aangeboden bij het jaarverslag. Hierdoor is de verantwoording over de uitvoering van medebewindstaken gekoppeld aan de P&C-cyclus.

Op internet is de toezichtinformatie toegankelijk via: <http://www.waarstaatjegemeente.nl/themas>

J. Informatieveiligheid

Informatie is één van de belangrijkste bedrijfsmiddelen van onze gemeente. Toegankelijke en betrouwbare overheidsinformatie is essentieel voor een gemeente aanspreekbaar en servicegericht is, die transparant en proactief verantwoording aflegt aan burgers en raadsleden. De bescherming van waardevolle informatie, dat is waar het uiteindelijk om gaat. Hoe waardevoller de informatie is, hoe meer maatregelen er getroffen moeten worden.

In de bijzondere Algemene ledenvergadering van de VNG op 29 november 2013 werd dit bevestigd door het aannemen van de resolutie 'Informatieveiligheid'. Vanuit VNG en het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) zijn een 'strategische en tactische baseline informatiebeveiliging gemeenten' (BIG) opgesteld voor het opstellen van een beleid voor informatiebeveiliging. De resolutie betrof het benadrukken van het belang van informatiebeveiliging en het opstellen van beleid op basis van de baselines.

Eind 2015 heeft het college het geactualiseerde 'Informatiebeveiligingsbeleid gemeente Texel 2.0' opnieuw vastgesteld, gebaseerd op de eerdergenoemde baselines.

Op basis van dit beleid en de in 2015 uitgevoerde scan/benchmark wordt jaarlijks een actieplan opgesteld om te kunnen voldoen aan de wettelijke normen op het gebied van informatiebeveiliging (GBA, Wet bescherming Persoonsgegevens, Suwinet, enz.). In 2015 heeft de gemeente voldaan de GBA, Suwinet en Digid audits.

Op basis van het beleid, het jaarlijkse actieplan en de jaarlijkse evaluatie stuurt het college op een continue verbetering van kwaliteit, effectiviteit en efficiency op het gebied van informatieveiligheid. Binnen de organisatie is de rol van informatiebeveiligingsfunctionaris benoemd en is een werkgroep informatiebeveiliging actief.

In 2017 is aandacht voor:

- Het uitvoeren van Informatieveiligheidsbeleid en verder ontwikkelen daarvan;
- Verbeteracties op basis van de GAP-analyse (analyse van blinde vlekken) die in 2015 is uitgevoerd.

K. Integriteitsbeleid

De doelstelling van het integriteitsbeleid van de gemeente Texel is als volgt geformuleerd:

Het bevorderen en waarborgen van openheid en transparantie in het openbaar bestuur. Politieke ambtsdragers en ambtenaren handelen op moreel verantwoorde wijze, op basis van algemeen aanvaarde sociale en ethische normen.

Integriteit houdt in dat bestuurders en medewerkers hun taken adequaat, zorgvuldig en betrouwbaar uitoefenen, rekening houdend met alle in het geding zijnde belangen. Het handelen van onze medewerkers sluit aan bij het belang van de organisatie of de samenleving en laten ons daarvan niet afleiden door eigenbelang of door specifieke groepsbelangen.

In 2011 is het *Integriteitsbeleid gemeente Texel* vastgesteld met daaraan gekoppeld een lijst van actiepunten. Het beleid en de actiepunten zijn gebaseerd op de 'Basisnormen integriteit voor overheid en politie'. Met de implementatie van de actiepunten wordt het integriteitsbeleid van onze gemeentelijke organisatie op peil gebracht.

De borging van het integriteitsbeleid binnen de organisatie omvat een aantal zaken:

- het beschikken over een actueel integriteitsbeleid (afgeleid van de basisnormen);
- het vaststellen van jaarlijkse actiepunten;
- duidelijkheid over verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij uitvoering van het beleid;
- het beschikken over een integriteitcoördinator en vertrouwenspersonen;
- een jaarlijkse verantwoording en evaluatie over het gevoerde beleid (van college aan de raad).

Jaarlijks wordt in het eerste kwartaal verslag gedaan over het gevoerde beleid in het voorgaande jaar en worden actiepunten voor het komende jaar benoemd. Het benoemen van actiepunten geschiedt daarom niet in de programmabegroting maar door het college bij de vaststelling van het jaarverslag. Over de uitvoering van taken wordt vervolgens door het college verantwoording afgelegd aan de raad via het 'Jaarverslag Integriteit'.

Het integriteitsbeleid, regelingen en uitvoering worden onderhouden en afgestemd op ontwikkelingen. Toch is het goed om het beleid en de uitvoering daarvan periodiek en tijdig te checken op volledigheid en consistentie. Dit kan worden afgemeten aan de 'Modelaanpak basisnormen integriteit voor openbaar bestuur en politie'.

Jaarlijks wordt een evaluatie gehouden en op basis daarvan - indien nodig - het beleid bij te stellen.

L. Automatisering

Automatisering is belangrijk voor onze gemeente. Een stabiele automatiseringsomgeving en een laagdrempelige helpdesk zijn belangrijk. Alle medewerkers hebben een probleem als de automatisering (gedeeltelijk) uitvalt. Om de omgeving zo stabiel mogelijk te houden beschikken we over een noodstroomaggregaat en een uitwijkomgeving in het PHH-gebouw zodat we ook in geval van calamiteiten de computersystemen kunnen gebruiken. Deze functionaliteit wordt jaarlijks uitgebreid getest.

In het tweede kwartaal van 2016 wordt het vernieuwde automatiseringsplan aan de raad aangeboden. Hierin worden de kosten voor automatisering inzichtelijk gemaakt en worden mogelijkheden tot, en voor- en nadelen van samenwerking, uitbesteding en hosting meegenomen. Op verzoek van de raad zal hierin ook gekeken worden naar een mogelijke kostenreductie behaald door bundeling van gemeentelijke automatisering en aanbestedingen.

In het plan wordt een vooruitblik gegeven op de vervanging van de complete automatiseringsomgeving die voor 2018 gepland staat. Hierbij wordt gekeken naar mogelijkheden van samenwerking en uitbesteding.

In 2017 is aandacht voor:

- Informatiebeveiliging
- Mobility

Medewerkers kunnen efficiënter werken als ze ook buiten de deuren van het gemeentehuis bij de actuele gegevens kunnen komen. Ze kunnen dan bijvoorbeeld ter plaatse op een tekening kijken zonder hiervoor eerst terug naar het gemeentehuis te moeten. In 2015 en 2016 zijn medewerkers van onder andere het sociaal team, gemeentewerken en toezicht gebruik gaan maken van deze mogelijkheden. Dit wordt in 2017 uitgebreid.

Belangrijk onderdeel hiervan is om te zorgen dat dit beheersbaar blijft. Hiervoor wordt een Mobile Device Management applicatie aangeschaft.

- Cloud computing

Om Mobility mogelijk te maken moeten de benodigde gegevens altijd beschikbaar zijn. Dit kan door de systemen van de gemeente van buitenaf toegankelijk te maken of gebruik te maken van cloud computing.

- Samenwerking en gezamenlijke aanbesteding

Bij aanbestedingen wordt gekeken of dit in breder verband kan worden opgepakt. Er komen steeds meer aanbestedingstrajecten die vanuit de overheid voor alle gemeenten samen worden uitgevoerd. De aanbesteding van mobiele telefonie in 2015/2016 is hiervan een voorbeeld.

PARAGRAAF E GRONDBELEID

Waar gaat het over?

De paragraaf grondbeleid is het beheersinstrument voor de raad om kaders vast te stellen en om de uitvoering te controleren. Deze paragraaf is sinds 2004 een verplicht onderdeel van de programmabegroting en het jaarverslag. In de paragraaf grondbeleid wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente vorm geeft aan haar grondbeleid. Nieuwe ontwikkelingen worden onder de aandacht gebracht en er wordt teruggegrepen op vorige paragrafen grondbeleid. Zo ontstaat een doorlopend en transparant verhaal over hoe de gemeente op de grondmarkt handelt.

Grondbeleid kan gezien worden als een *gereedshipskist* met verschillende privaatrechtelijke, publiekrechtelijke- en financiële instrumenten. Met deze instrumenten intervenueert de gemeente op de grondmarkt.

Grondbeleid is een instrument voor het bereiken van hogere doelen die verwoord zijn in visiedocumenten als het coalitieprogramma, de woonvisie, de retailvisie en de structuurvisie.

In deze paragraaf grondbeleid komen de volgende onderwerpen aan bod:

1. Bestaand beleid: geldigheid van eerder gemaakte beleidskeuzes
2. Grondprijsbeleid
3. Grondexploitatie risico's
4. Overzicht lopende grondexploitaties met een korte toelichting

Bestaand beleid

De vastlegging van de politieke keuzes gebeurt in de paragraaf grondbeleid bij de begroting. Met deze keuzes speelt de gemeente in op veranderingen in de maatschappelijke en economische context. Deze context verandert voortdurend en daarom wordt jaarlijks bekeken of de ordening van instrumenten in de *gereedshipskist* adequaat is.

De instrumenten van grondbeleid (zoals grondverwerving, gronduitgifte, en exploitatieplan) veranderen minder snel dan de beleidskeuzes en de beschrijving hiervan hoeft dan ook minder vaak geactualiseerd te worden. De beschrijving van het instrumentarium van grondbeleid is opgenomen in de Notitie Grondbeleid 2009 - 2012. De algemene juridische context voor de uitvoering van het grondbeleid is sinds 2009 niet significant gewijzigd. Er is dan ook geen aanleiding voor een bijstelling van de Notitie Grondbeleid 2009 - 2012. Deze notitie blijft tot nader order van toepassing.

De algemene doelstelling van het grondbeleid is ongewijzigd. Daarom is ook voor het jaar 2017 het *hoofdstuk 1 uit de paragraaf grondbeleid 2010* het leidende kader. Samenvattend staat hierin beschreven dat de gemeente op de grondmarkt intervenueert om het feitelijke ruimtegebruik zo goed mogelijk te laten aansluiten op het maatschappelijk gewenste ruimtegebruik. Denk aan een evenwichtig woningbouwprogramma, de ontwikkeling van landschappelijke en stedenbouwkundige waarden, bevordering van de doorstroming en veiligheid van het verkeer, stedelijke vernieuwing om vitaliteit te vergroten. Uitgifte van grond is een van de instrumenten die de gemeente heeft om grondbeleid uit te voeren. En bij uitgifte van grond hoort een methodiek voor grondprijsberekening. Die methodiek moet zo eenvoudig mogelijk zijn, maar er is rekening te houden met de volgende uitgangspunten:

- De prijs moet marktconform zijn, waarbij rekening gehouden wordt met de door gemeente gewenste kwaliteit en functie. Er ligt een directe relatie tussen de grondprijs en het opbrengstpotentieel van het te realiseren vastgoed. Marktconformiteit is een lastig begrip, zeker in de huidige conjunctuur waarin weinig transacties op de markt plaatsvinden, maar de gemeente komt tot een goede benadering met behulp van externe taxaties. Voor de gronduitgifte levert de gemeente maatwerk zowel in de prijsstelling als in de inzet van het juiste gronduitgifte instrument.
- De gemeente streeft naar een positief economisch rendement op de gemeentelijke grondexploitatie als geheel. Uit de ontwikkeling van locaties met hoge opbrengstpotentie verwerft de gemeente middelen waarmee verliezen op andere projecten gedekt kunnen worden.

Gegeven de relatief grote grondpositie van de gemeente, de demografische en economische trend (stabilisatie bevolkingsgroei en een zeer voorzichtig economisch herstel) en de beperkingen die de in 2016 vastgestelde woonvisie aan woningbouw stelt, is het niet noodzakelijk om in 2017 voorbereidingen te treffen voor het maken van een strategisch verwervingsplan (actief grondbeleid). Ingeval de gemeente de bouwgrond niet in eigendom heeft biedt de Wet ruimtelijke ontwikkeling bovendien voldoende instrumenten voor het verhalen van kosten en voor het uitoefenen van een sterke gemeentelijke regierol in de ruimtelijke ontwikkeling en woningbouw (facilitair grondbeleid).

Met betrekking tot het grondprijsbeleid (*hoofdstuk 2 uit de paragraaf grondbeleid*) zijn al voor het begrotingsjaar 2011 de kaders eenvoudiger gemaakt. Voor 2012 zijn enkele kleine wijzigingen doorgevoerd en voor het begrotingsjaar 2013 is de uitgifte van grond voor sociale huurwoningen en voorzieningen met een groot maatschappelijk belang fundamenteel gewijzigd. De gemeente geeft aan de woningcorporatie(s) of organisaties zonder winstoogmerk gronden in erfpacht uit tegen een prijs die de exploitatie voor sociale woningbouw en maatschappelijk vastgoed mogelijk maakt. Bij verandering van gebruik van het vastgoed, bijvoorbeeld door verkoop van de woning ("uitponden"), wordt de grond opnieuw getaxeerd en wordt opnieuw afgerekend. In 2016 is vastgesteld dat indien er sprake is van de verkoop door Stichting Woontij van een sociale huurwoning de opbrengsten uit deze verkoop worden geherinvesteerd in sociale woningbouw op Texel, en niet elders.

Voor een aantal categorieën (snippergroen, restgrond voor erf en voor parkeren) hanteert de gemeente vaste uitgifteprijsen. Deze zijn weergegeven in hoofdstuk 2 van deze paragraaf.

Met betrekking tot het management van de grondexploitatie-risico's en de informatievoorziening hierover aan de gemeenteraad, is het kader in 2017 niet anders dan vastgesteld in *hoofdstuk 3 van de paragraaf grondbeleid 2013*. De positieve en negatieve risico's van het grondbedrijf zijn voor de algemene dienst.

Grondprijsbeleid

Uitgangspunten

Algemeen uitgangspunt voor het grondprijsbeleid is de wens om de toepassing van het beleid eenvoudig en transparant te houden. In 2016 is aan de beleidsregels grondprijzen toegevoegd de wijze van berekening van de grondprijs ten behoeve van de realisatie van 100 sociale huurwoningen.

De grondprijzen worden in het algemeen bepaald aan de hand van externe taxaties en in de grondexploitatiebegrotingen vastgelegd. Deze begrotingen worden door de gemeenteraad vastgesteld. Dat gebeurt jaarlijks op hoofdlijnen in de Paragraaf Grondbeleid en meer in detail als een bouwgrondexploitatiebegroting (GREX) ter besluitvorming wordt aangeboden aan de raad.

Beleidsregels grondprijzen

1. De gemeente geeft grond uit tegen een marktconforme prijs. De marktconformiteit wordt aangetoond aan de hand van een externe taxatie. Voor in exploitatie genomen grond staat de grondprijs vastgelegd in de GREX.

2. In specifieke situaties kan de gemeente de grond aanbieden tegen een tarief dat lager is dan de in de GREX vastgestelde waarde. Het gaat in die gevallen om situaties met een aanmerkelijk maatschappelijk belang. Als dat aan de orde is wordt over de financiële consequenties apart geadviseerd aan de raad.
3. Voor organisaties die een zogenaamde dienst van algemeen economisch belang (DAEB) leveren kan de gemeente een lagere grondprijs hanteren. Hieronder valt onder andere gronduitgifte voor sociale huurwoningen. De grondprijs voor organisaties die een DAEB leveren wordt vastgesteld op € 100 per m². Specifiek voor de periode 2016-2022 geldt dat de gemeente stichting Woontij een extra stimulans wil geven voor de realisatie van 100 woningen meer dan het in de prestatieafspraken (basis 2015) vastgelegde aantal. Deze nieuwe woningen worden gebouwd voor de laagste huursegmenten. De stimulans bestaat uit een korting op de grondprijs die leidt tot een prijs van € 50 euro per m² met een maximum van € 7.500 euro per woning. Woontij kan alleen sociale huurwoningen verkopen na toestemming van de gemeente. Als er dan middelen vrijkomen beslist de gemeente op welke wijze deze middelen opnieuw ingezet worden voor de sociale woningbouw op Texel, conform de door de gemeenteraad vastgestelde woonvisie en de prestatieafspraken tussen gemeente en Woontij.
4. Het te hanteren canonpercentage wordt vanaf 2013 jaarlijks vastgesteld en is op dat moment gelijk aan het percentage voor een 25-jarige annuïtaire lening van de Bank Nederlandse Gemeenten met wederzijdse renteaanpassing om de 10 jaar, verhoogd met 0,5 procentpunt voor administratiekosten en risico. Het in 2017 te hanteren canonpercentage volgt in fase 2.
5. De berekening van de reserveringsvergoedingen die potentiële afnemers van bouwgrond aan de gemeente betalen zal in beginsel gebeuren aan de hand van het canonpercentage. Het college kan hiervan afwijken zolang het oogmerk van de berekening van een reserveringsvergoeding, het stimuleren van marktpartijen om de gereserveerde grond daadwerkelijk af te nemen, gewaarborgd is.
6. Voor een aantal categorieën hanteert de gemeente een vaste uitgifteprijs. Voor de verkoop van snippergroen wordt overal op Texel in principe de vastgestelde minimum grondprijs van € 55 kosten koper per m² gehanteerd. Het gaat dan om grond met een groenbestemming. De uitgifteprijs van grond voor tuin en erf bij een woonbestemming is vastgesteld op € (bedrag volgt in fase 2) kosten koper per m². De uitgifteprijs van grond voor parkeren bij een bedrijfsmatige bestemming is vastgesteld op € (bedrag volgt in fase 2) kosten koper per m². Er wordt een uitzondering gemaakt als naar het oordeel van de gemeente de grond een duidelijk hogere waarde heeft dan de vaste grondprijs. Ingeval van twijfel kan een externe taxatie uitkomst bieden.

Grondexploitatie risico's

De toekomst is onzeker. Elk uit te voeren plan kent verwachte resultaten en het risico dat die resultaten niet volgens planning worden gehaald. Dat geldt ook voor plannen voor de productie van bouwgrond, de zogenaamde grondexploitatie. De belangrijkste grondexploitatie risico's zijn:

Planontwikkeling

De grondexploitatiebegrotingen kennen verschillende gradaties van detaillering. Algemeen gestelde plannen worden doorgerekend aan de hand van kengetallen voor grond- en vastgoedexploitatie. Bovendien wordt gewerkt met aannames ten aanzien van de procesgang. Tijdens de uitvoering van de projecten ontstaat beter zicht op verwachte kosten en opbrengsten en de fasering daarvan. Dan ontstaan deelbegrotingen met meer detail op basis waarvan nauwkeuriger voorspellingen gedaan kunnen worden. Gaandeweg de uitvoering van het project daalt het risico.

Conjunctuur- en renteontwikkelingen

Conjunctuur- en renteontwikkelingen kunnen leiden tot vertraging van de verkoop en renteverliezen met zich mee brengen. In het algemeen geldt bovendien dat de onzekerheden ten aanzien van toekomstige opbrengsten groter zijn dan die voor toekomstige kosten. De gemeente hanteert voor het berekenen van de geschatte opbrengsten het voorzichtigheidsbeginsel. Bij vaststelling van een rapportage over individuele grondexploitaties wordt expliciet aangegeven hoe de inschatting van de fasering en de hoogte van de verwachte opbrengsten zijn onderbouwd.

Milieu en archeologie

Milieurisico's (hoge kosten van te saneren grondvervuilingen of maatregelen ter bescherming van flora en fauna) zijn te managen door gedegen en vaak kostbaar vooronderzoek, maar nooit helemaal uit te sluiten. Dat geldt ook voor de risico's van hogere kosten als gevolg van de noodzaak van oudheidkundige bodemonderzoeken.

Zienswijzen en bezwaren

Vertragende werking van zienswijzen en bezwaren in de planontwikkelingsfase leidt tot hogere plankosten en latere opbrengsten.

Planschadeclaims

Tenslotte is er het risico van planschadeclaims. Dit risico is door de eind 2008 vastgestelde procedureverordening tot aanvaardbare proporties teruggebracht maar is altijd afhankelijk van de impact van het verschil tussen het vigerende en nieuw vast te stellen planologisch besluit.

Beheersing risico's

Jaarlijks wordt voor alle grondexploitaties een verwachting voor de resterende looptijd gemaakt. Bij deze jaarlijkse actualisatie worden de in het verleden gehanteerde uitgangspunten beoordeeld en waar nodig bijgesteld. Op basis van de bijgestelde verwachtingen wordt het verwachte eindresultaat bepaald. Indien de grondexploitaties een hoog risico kennen dan is het zinnig om vaker dan jaarlijks inzicht te hebben in de stand van zaken.

Bij het in exploitatie nemen van gronden of bij afsluiting van grondexploitaties wordt de gemeenteraad apart geadviseerd. Dat gebeurt ook bij grote wijzigingen: afwijkingen ten nadele van het verwachte resultaat groter dan 10% van dat resultaat. Ingeval een grondexploitatiebegroting ter besluitvorming wordt aangeboden, zal het college daarbij aangeven hoe deze begroting zich verhoudt tot de andere lopende grondexploitaties en het geconsolideerde totaal.

Overzicht lopende grondexploitaties

In onderstaand overzicht treft u een overzicht aan van de actuele boekwaarde en het vermoedelijk resultaat bij afsluiting GREX. Wordt up-to-date gemaakt voor **fase 2**.

Kostprijsberekening op 31.12.2015

Complex	Actuele boekwaarde 31.12.2015	Jaar realisatie	Vermoedelijk Resultaat
Oudeschild bedrijventerrein 3e fase		n.t.b.	V
Den Burg - West	-	2017	V
Den Burg - Zuid	-	n.t.b.	V
Den Burg - Oost	-	n.t.b.	V
Den Burg - centrum - voorziening Den Burg - centrum	+ -	2022	N
Totalen			V

N.B.

- Een negatief bedrag bij de boekwaarde betekent dat er per saldo meer is ontvangen dan uitgegeven. Een positief bedrag bij boekwaarde betekent dat er op 31.12.2015 meer is uitgegeven dan ontvangen, een overigens normale situatie bij grondexploitaties waar de kosten altijd voor de baten uitlopen.
- Jaar realisatie is het jaar waarin de gemeente verwacht het complex te kunnen afsluiten.

- Een bedrag voorafgegaan met een V bij vermoedelijk resultaat is voordelig. Dit is het bedrag dat de gemeente verwacht over te houden bij afsluiting van het complex. Een bedrag voorafgegaan met een N betekent dat de gemeente een tekort verwacht bij afsluiting van het complex.

Verwachting en toekomstige projecten

Het risico voor de gemeente op de plannen is gering. Voor de komende jaren wordt geen sensationele stijging van de grondverkopen verwacht, maar de ontwikkelingen in Den Burg rond het sportcomplex, in het centrum en langs de Kadijksweg (Den Burg - Oost) vragen speciale aandacht omdat deze exploitaties ofwel een negatief vermoedelijk resultaat hebben (Den Burg - centrum) ofwel een klein positief resultaat. Gelukkig zijn de boekwaardes van de lopende exploitaties gering. Anders gezegd: als er niks gebeurt is de schade beperkt. Het is voor de komende jaren van belang grip te houden op kosten en de fasering van de opbrengsten. Voor de exploitatie in Den Burg - centrum geldt dat voor het te verwachten verlies op de exploitatie een voorziening is getroffen.

PARAGRAAF F FINANCIERING

Waar gaat het over?

De paragraaf financiering geeft inzicht in de financiële positie op korte-, middellange- en lange termijn en de bijbehorende financieringsbehoefte.

Bestaand beleid

- *Wettelijke grondslag*
Wet financiering decentrale overheden (FIDO)
Wet Houdbare overheidsfinanciën (HOF)
- *Interne regelgeving*
[Treasurystatuut 2015](#)
[Financiële verordening gemeente Texel 2012](#)

Trends en ontwikkelingen

1. Lage rente
  2. Vooralsnog geen aanscherping regelgeving Wet HOF (van macro naar micro)
  3. Meer leningen verstrekken aan maatschappelijke partners?
- 1) Verwachting is dat de rente voorlopig laag blijft als gevolg van onder andere het beleid van de Europese Centrale Bank om de Europese economie op gang te helpen. Dit is gunstig voor de gemeente op het moment dat zij geld nodig heeft. Dit is naar verwachting het geval in 2017. De liquide middelen van de gemeente staan bij de Schatkist tegen een rente van 0%.
- 2) De Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Hof) is in juli 2015 gewijzigd. De kern van deze wet is verankering van de Europese begrotingsafspraken en de bepaling dat het rijk en de decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning moeten leveren om een begrotingsevenwicht op middellange termijn te bereiken.
- Tot 2015 heeft het rijk referentiewaarden voor elke decentrale overheid berekend. Als gevolg van deze wetwijziging zijn de afzonderlijke decentrale overheden vanaf 2015, met terugwerkende kracht, niet meer verplicht om met hun investeringen op deze referentiewaarde te sturen. Tezamen mogen alle decentrale overheden niet boven het maximaal toegestane financieringstekort uitkomen.
- 3) De gemeente wordt met enige regelmaat benaderd door maatschappelijke partners voor garantstellingen of het verstrekken van leningen. Hierdoor ontstaat een spanningsveld. Enerzijds is er vraag en anderzijds mag de gemeente niet als bank optreden tenzij er een relevant maatschappelijk doel gediend is. Een voorbeeld hiervan is de starterslening. Daarnaast moet de gemeente zich houden aan Nationale en Europese regelgeving (wet markt en overheid). Als de gemeente financiële steun verstrekt heeft dat gevolgen op de financieringsbehoefte.

Beleidsdoelstelling

Beheersing van de financiële positie en de daarbij behorende kosten en risico's door sturing en bewaking.

Renterisico

Om het renterisico te toetsen heeft de wetgever twee instrumenten gedefinieerd: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

- **Kasgeldlimiet (renterisico vlottende schuld)**

De kasgeldlimiet van de gemeente is voor het jaar 2016 ca. 4,7 miljoen. Dit betekent dat de gemiddelde omvang van leningen per kwartaal (peildatum 1^e dag van iedere maand) met een looptijd van maximaal een jaar niet hoger mogen zijn dan dat bedrag.

De grondslag van de kasgeldlimiet 2017 wordt uitgewerkt in **fase 2** maar zal niet substantieel wijzigen.

- **Renterisico vaste schuld**

Om het renterisico voor gemeenten te beperken heeft het Ministerie een norm gesteld. Deze norm heeft betrekking op leningen met een looptijd langer dan een jaar en houdt in dat maximaal 20% van het begrotingstotaal bij het begin van het jaar mag worden afgelost.

Het doel van deze norm is om te voorkomen dat bij herfinanciering door aflossingen en renteherzieningen grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen.

In onderstaande tabel is de norm van 2016 afgezet tegen de feitelijke situatie. De berekeningen voor de jaren 2017-2020 volgen in **fase 2** van de programmabegroting 2017. Net als in 2016 gaat de gemeente naar verwachting ook voor de volgende jaren aan deze norm voldoen.

	2016	2017	2018	2019	2020
Begrotingstotaal incl. De Bolder en de OSG	55.000.000				
Percentage bij ministeriële regeling	20%				
Rente risiconorm (20% van € 55 miljoen)	11.000.000				
Renteherziening	0				
Aflossingen	2.121.233				
Renterisico (aflossingen + renteherziening)	2.121.233				
Ruimte (rente risiconorm - renterisico)	8.878.767				

Kasbeheer

Het betalingsverkeer wordt nagenoeg alleen via de Bank Nederlandse Gemeenten uitgevoerd (BNG). De BNG doet de regulering van de saldi rekening-courant inclusief De Bolder en de OSG (tot moment van verzelfstandiging). Daarnaast boekt de BNG dagelijks het meerdere boven het wettelijke werkkapitaal automatisch over naar de Schatkist. Daarnaast heeft de gemeente enkele bankrekeningen voor het afstorten van kasgeld, parkeergeld en de webwinkel.

- **Leningenportefeuille en financieringsbehoefte en leningenportefeuille**

Leningenportefeuille

Stand leningen per 31-12-2016			€ 29.370.290
	Rente	Aflossingen	
2017	€ 1.143.027	-/-	€ 1.606.453
2018	€ 1.084.062	-/-	€ 1.621.695
2019	€ 1.029.682	-/-	€ 1.170.909
2020	€ 987.171	-/-	€ 1.187.455
Stand leningen per 31-12-2020			€ 23.783.778

De gemeente heeft voor het laatst in 2010 een lening aangetrokken tegen een rente van 3,25%. Het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille over de jaren 1996 tot en met 2010 is 3,99%.

- **Financieringsbehoefte**

Om aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen en binnen de kasgeldlimiet van ca. 4,7 miljoen te blijven is het volgens de liquiditeitsplanning 2016 nodig om in 2017 een lening aan te trekken. Dit is mede afhankelijk van geplande grote investeringen zoals buitensportaccommodaties, het ambitieniveau en de grondexploitatie. De liquiditeitsplanning 2017-2020 wordt nader uitgewerkt in **fase 2** van de programmabegroting.

Daarnaast wordt in **fase 2** van de programmabegroting ook het Emu-saldo (geldstroom begroting plus investeringen) berekend en opgenomen.

PARAGRAAF G LOKALE LASTEN

Waar gaat het over?

In de paragraaf lokale lasten is aangegeven welke belastingen en leges de gemeente van de burger vraagt en wat de jaarlijkse opbrengsten zijn.

Elke gemeente heeft de mogelijkheid om zelfstandig belastingen en heffingen op te leggen. Dat kan zijn voor taken die zij doet in het algemeen belang, maar ook voor specifieke werkzaamheden of levering van diensten. Dit totale pakket van de lokale lasten is vastgelegd in de door de raad vastgestelde belastingverordeningen. De hoogte van de lokale heffingen wordt deels bepaald door de ambities van de gemeente. Hoe meer ambities er zijn bij het bestuur, des te meer middelen beschikbaar moeten zijn voor realisatie.

Bestaand beleid

De bestaande belastingen en leges zijn per soort vastgelegd in een belasting- of legesverordening.

Trends en ontwikkelingen

- Door de lage inflatie is de trendmatige verhoging beperkt. In **fase 2** van de begroting wordt aangegeven hoeveel de belastingen trendmatig zullen stijgen.
- Het onroerend goed is weer licht in waarde gestegen. Verwacht wordt dat deze beperkte waardestijging in 2017 zal doorzetten.

Beleidsdoelstelling

Leges en heffingen zijn kostendekkend. Belastingen en leges worden niet meer dan trendmatig verhoogd. De toeristenbelasting wordt meerjarig vastgesteld.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt in 2017 voor twee jaar vastgesteld. Op basis van de huidige inflatie wordt verwacht dat de toeristenbelasting over 2017 en 2018 wordt verhoogd van € 1,70 naar € 1,75 per overnachting.

In 2016 wordt een overleg opgestart met de branche over de wijze van opleggen van toeristenbelasting. Het uitgangspunt is daarbij dat het huidige systeem wordt gehandhaafd.

Kwijtscheldingen

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.

In beginsel moet iedereen de aanslag gemeentelijke belastingen betalen. De gemeente kan echter in uitzonderlijke gevallen overgaan tot kwijtschelding (geheel of gedeeltelijk) van gemeentelijke belastingen. Dit is afhankelijk van het inkomen en wordt getoetst aan de voorwaarden voor kwijtschelding die in de invorderingswet worden genoemd.

De gemeente werkt op dit onderdeel samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Het waterschap toetst alle verzoeken en verstrekt de gemeente informatie over het wel of niet verlenen van kwijtschelding. Het voordeel van deze samenwerking voor de belastingbetaler is dat maar één keer een verzoek hoeft te worden ingediend.

In 2015 zijn 166 verzoeken om kwijtschelding ontvangen. Hiervan zijn 127 verzoeken toegekend, 1 aanvraag gedeeltelijk toegekend en 37 afgewezen. Per medio februari 2016 was er nog 1 verzoek in behandeling.

Rapportage kostendekkendheid leges

Achtergrond met betrekking tot leges en kostendekkendheid

De Gemeentewet (artikel 229b) vormt sinds jaar en dag de basis voor de legesheffing waarbij het uitgangspunt is dat de tarieven van de leges zodanig vastgesteld worden dat de geraamde opbrengsten van de leges niet uitgaan boven de geraamde lasten daarvan.

Gelet op de grote verscheidenheid aan diensten waarvoor leges geheven kunnen worden is het voor de wetgever in formele zin niet mogelijk gebleken daar voorschriften voor te geven zonder te vervallen in zeer gedetailleerde regelgeving. De wetgever heeft het daarom aan de gemeente zelf over willen laten om te bepalen welke diensten tegen welk tarief in een verordening worden vastgelegd. De mogelijkheid van kruissubsidiëring (subsidiëring van onrendabele activiteiten met 'winst' uit rendabele activiteiten) is toegestaan.

De legesverordening en de bijbehorende tarieventabel van Texel zijn ingericht in de volgende 3 onderdelen:

- Titel 1, Algemene dienstverlening
- Titel 2, Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving (onder andere omgevingsvergunning)
- Titel 3, Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn

In deze rapportage wordt een overzicht gegeven van de kostendekkendheid voor het totaal van de tarieventabel. Hiermee wordt inzicht verkregen of we qua kostendekkendheid voldoen aan de wettelijke vereisten die gesteld worden.

Het belang van zicht op kostendekkendheid

In deze rapportage worden de resultaten van kostendekkendheid van leges van onze gemeente gepresenteerd.

Voor de kostendekkendheid van leges van gemeenten gelden een aantal wettelijke kaders, o.a. is er specifieke wetgeving die bijvoorbeeld aangeeft wat de maximale prijs mag zijn van een paspoort.

Daarnaast zijn er door de raad van Texel kaders gesteld. Deze komen kort gezegd neer op '*tarieven voor diensten en producten dienen kostendekkend te zijn, tenzij*'. Waarbij het '*tenzij*' betrekking heeft op besluiten van de raad om voor bepaalde diensten geen of een lager tarief te hanteren (bijvoorbeeld bij evenementenvergunningen).

Leges vormt een belangrijk deel van de gemeentelijke inkomsten. Uitgedrukt in een percentage: de totale leges/heffingen inkomsten begroot 2016 zijn gelijk aan 65% van onze totale OZB inkomsten.

Vanuit het perspectief van burgers en bedrijven is het van belang de kostendekkendheid te bewaken zodat zij niet te veel of te weinig betalen voor geleverde diensten. In geval van rechtszaken waarbij de hoogte van tarieven in het geding is, zal de gemeente de legesverordening, de tarieventabel op orde moeten hebben. Ook moet zij kunnen aantonen dat de tarieven binnen de wettelijke kaders van kostendekkendheid worden gehanteerd.

Inzicht in de kostendekkendheid geeft ook zicht op heffingsruimte. Zolang de maximale kostendekkendheid van 100% niet bereikt is, is er ruimte voor verhoging van tarieven. Bij een keuze voor het verhogen van de tarieven is het niet noodzakelijk om alle tarieven te verhogen. Ook is het niet noodzakelijk om tarieven met hetzelfde percentage te verhogen. Zolang de maximale kostendekkendheid van het geheel niet overschreden wordt, kan per tarief besloten worden of en met hoeveel procent het tarief verhoogd wordt. Hierbij mogen wettelijk voorgeschreven tarieven, zoals bijvoorbeeld het maximumtarief voor een paspoort, niet verhoogd worden.

Kostendekkendheid algemeen

Op basis van de huidige beschikbare gegevens is de kostendekkendheid voor de begroting 2016 van de gemeente Texel in totaal 82%.

Het dekkingspercentage voor 2017 wordt aangevuld in de **fase 2** van de begroting.

Dit (samengesteld gewogen) percentage van de totale kostendekkendheid is opgebouwd uit de onderstaande percentages per Titel:

Titel	% dekking 2016	% dekking 2017
Algemene dienstverlening	88,2%	Volgt in fase 2
Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	90,8%	Volgt in fase 2
Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn (EDR)	14,5%	Volgt in fase 2

Overzicht kostendekkendheid

Met dit overzicht heeft de raad snel en overzichtelijk inzicht in de mate van kostendekkendheid per soort leges. Dit gegeven kan ook van dienst zijn bij het krijgen van inzicht van de onbenutte heffingsruimte.

Titel 1: Algemene dienstverlening		lasten	baten	dekkings %
1	Burgerlijke stand	Volgt in fase 2		
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart			
3	Rijbewijzen			
4	Verstrekingen uit de basisregistratie personen			
5	Diversen burgerlijke stand			
6	Verstrekingen op grond van Wet bescherming persoonsgegevens			
7	Bestuursstukken			
8	Vastgoedinformatie			
9	Overige publiekszaken			
10	Gemeentearchief			
11	Huisvestingswet			
12	Leegstandswet			
13	Markstandplaatsen			
14	Winkeltijdenwet			
15	Kansspelen			
16	Kabels en leidingen			
17	Verkeer en vervoer			
18	Diversen			
Kostendekking Titel 1				

Titel 2: Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning		lasten	baten	dekkings %
1	Begripsomschrijvingen	Volgt in fase 2		
2	Vooroverleg(principeverzoek, conceptaanvraag)			
3	Omgevingsvergunning			
4	Vermindering			
5	Teruggaaf			
6	Intrekking omgevingsvergunning(vervallen)			
7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project			
8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten			
9	Sloopvergunning(vervallen)			
10	In deze Titel niet benoemde beschikking			
11	Reprokosten			
12	Diversen			
Kostendekking Titel 2				

Titel 3: Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn		lasten	baten	dekkings %
1	Horeca	Volgt in fase 2		
2	Organiseren evenementen of markten			
3	Prostitutiebedrijven			
4	In deze Titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking			
Kostendekking Titel 3				

Kostendekkendheid totaal		lasten	baten	dekkings %
		Volgt in fase 2		

Toelichting bij lasten en baten per titel

Titel 1:

De tarieven voor 2017 worden ten opzichte van 2016 geïndexeerd. Het percentage waarmee wordt geïndexeerd wordt vastgesteld in de programmabegroting 2017 fase 2. Een uitzondering hierop zijn de tarieven die vastgesteld worden door het rijk (o.a. rijbewijzen en reisdocumenten).

Verdere toelichting in de programmabegroting fase 2.

Titel 2:

Toelichting in de programmabegroting 2017 fase 2.

Titel 3:

Voor het organiseren van evenementen of markten worden sinds 2015 geen leges meer geheven en kunnen de toegerekende lasten niet worden gedekt vanuit de leges.

Verdere toelichting in de programmabegroting 2017 fase 2.

Conclusie

Omdat de toe te rekenen kosten mede gebaseerd zijn op jurisprudentie is een exact 100% kostendekkende legesverordening risicovol. Wanneer nieuwe jurisprudentie tot een wijziging in de aan leges toe te rekenen kosten leidt, kan de kostendekkendheid overschreden worden. Overschrijding van de kostendekkendheid kan leiden tot het onverbindend verklaren van de legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel. Dit betekent dat er geen leges geheven kunnen worden. Door iets onder het toegestane maximum te blijven wordt dit risico opgevangen. Vanuit dit oogpunt is een dekkingspercentage tussen de 90 en 95 % aan te bevelen.

Voldoet de legestabel aan de wettelijk gestelde eisen?

Wordt ingevuld in de programmabegroting 2017 fase 2.

Welke belastingen en leges heft de gemeente en wat levert dat op??

Omschrijving	Werkelijke Opbrengst 2015 €	Geraamde opbrengst 2016 €	Geraamde opbrengst 2017 €
a. Afvalstoffenheffing	Volgt in fase 2	1.585.361	Volgt in fase 2
b. Forensenbelasting		1.062.000	
c. Havengelden		141.100	
d. Leges (incl. bouwvergunningen c.s.)		1.158.533	
e. Lijkbezorgingrechten (inclusief huuropbrengsten graven)		52.700	
f. Marktgelden		20.815	
g. OZB eigenarenbelasting		1.440.000	
h. OZB gebruikersbelasting		360.000	
i. Parkeerbelastingen		1.306.417	
j. Precariobelasting		102.500	
k. Reinigingsrechten voor bedrijven		54.172	
l. Rioolheffing		2.907.500	
m. Toeristenbelasting / Watertoeristenbelasting		4.368.363	

- ad a** De gemeente heft afvalstoffenheffing van huishoudens die gebruikmaken van de diensten van de gemeentelijke ophaaldienst.
- ad b** Forensenbelasting is een belasting die de gemeente heft, als personen meer dan 90 dagen per jaar een gemeubileerde woning voor zich of voor hun gezin houden. Het geldt alleen voor personen die niet woonachtig zijn in de gemeente Texel. De forensenbelasting is gebaseerd op de WOZ-waarde. De taxatiewaarden van het onroerend goed zijn nog niet bekend. Het tarief voor de forensenbelasting wordt zodanig aangepast, dat de opbrengst ten opzichte van de begroting 2016 trendmatig zal stijgen.
- ad c** Onder de naam 'havengeld' wordt een recht geheven voor vaartuigen die gebruik maken van de gemeentelijke haven. De havengeldtarieven worden trendmatig verhoogd.
- ad d** Leges worden in rekening gebracht voor een dienst die de gemeente levert. Voorbeelden van zo'n dienst zijn: het behandelen van een aanvraag voor een omgevingsvergunning en het verstrekken van een uittreksel uit het bevolkingsregister.
- ad e** De gemeente kent een verordening 'lijkbezorging rechten'. Hierin staan de tarieven die gelden voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats en voor verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. In de opbrengsten zijn ook de huuropbrengsten van graven meegenomen.
- ad f** De gemeente heft marktgelden voor het innemen van een standplaats met marktwaren. De geraamde opbrengst over 2014 is niet gerealiseerd.
- ad g/h** Eigenaren betalen een OZB eigenarenbelasting. Gebruikers van niet woningen betalen ook gebruikersbelasting.
- De eigenaar: Iedereen die op 1 januari eigenaar is van een onroerende zaak ontvangt de aanslag OZB eigenarenbelasting. Indien men het eigendom in de loop van het belastingjaar verkoopt heeft dat geen invloed op de hoogte van de aanslag. Meestal verrekent de notaris de eigenarenbelasting met de nieuwe eigenaar.
  - De gebruiker: Iedereen die op 1 januari een onroerende zaak (niet woning) in gebruik heeft, ontvangt de aanslag OZB gebruikersbelasting. Verhuizing in de loop van het belastingjaar heeft geen invloed op de hoogte van de aanslag. Hier staat tegenover dat de gebruiker, bij bijvoorbeeld verhuizing in de loop van het jaar, geen aanslag OZB gebruikers voor de nieuwe onroerende zaak ontvangt.
  - Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). De gemeenten moeten jaarlijks een nieuwe waarde vaststellen. Over deze waarde wordt de aanslag Onroerende Zaakbelastingen berekend.
  - Het tarief van de OZB wordt zodanig vastgesteld, dat de netto-opbrengst trendmatig hoger is dan de begrote opbrengst van 2016. Het tarief van de OZB kan pas worden vastgesteld als bekend is wat de waarde-ontwikkeling van het onroerend goed op Texel is.

De OZB-tarieven verschillen per gemeente aanzienlijk. De gemeente Texel heeft in 2016 voor OZB woningen - eigenaren met 0,0453% het laagste tarief van Nederland. Het hoogste tarief in Nederland is 0,2636%; dat is ruim 5x zo hoog als op Texel. Voor 2016 is het gemiddelde tarief voor woningen-eigenaren in Nederland 0,1139%.

- ad i** De gemeente heft parkeerbelasting van degene die een voertuig parkeert op een door de gemeente ingerichte parkeervoorziening. Als niet wordt betaald op een parkeerplaats waar parkeerbelasting moet worden betaald, dan legt de gemeente een parkeerboete op, de zogeheten *naheffingsaanslag*.
- ad j** De gemeente heft precariobelasting indien derden gebruik maken van de openbare ruimte voor commerciële doeleinden.
- ad k** Vanaf 1 januari 2015 zamelt de gemeente geen bedrijfsafval meer in. Er geldt een uitzondering voor bedrijven waarvoor de gemeente een ondergrondse container heeft geplaatst.
- ad l** Rioolheffing wordt geheven voor het gebruik van de riolering. Tijdens de looptijd van het huidige gemeentelijke rioleringsplan (2014 - 2018) wordt de rioolheffing trendmatig verhoogd. Bij de vaststelling van het volgende rioleringsplan vindt nacalculatie plaats en wordt de rioolheffing voor de nieuwe periode vastgesteld.
- ad m** De gemeente heft toeristenbelasting. Per overnachting is in de jaren 2015 en 2016 een bedrag van € 1,70 in rekening gebracht, waarbij voor elk aaneengesloten verblijf een maximum van 7 nachten wordt geheven. In 2017 wordt de toeristenbelasting trendmatig verhoogd en opnieuw voor twee jaar vastgesteld. Op basis van de nu bekende inflatiecijfers wordt verwacht dat het tarief zal worden verhoogd naar € 1,75.

Waarover moet de raad in november beslissen?

Wordt ingevuld in de programmabegroting 2017 fase 2.

PARAGRAAF H

WEERSTANDSVERMOGEN

Waar gaat het over?

Het weerstandsvermogen is het vermogen om incidentele risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen, gebaseerd op (een systeem van) risicomanagement, is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenraming.

Bestaand beleid

- [Nota reserves en voorzieningen 2014](#)
- [Nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2015](#)

Trends en ontwikkelingen

In 2015 is het beleid voor risicomanagement vastgesteld. Hierdoor wordt vanaf 2016 gestructureerd omgegaan met risicomanagement waardoor het risicobewustzijn vergroot wordt en waar nodig maatregelen getroffen worden. De implementatie van het risicomanagement is een meerjarig traject. In het voorjaar van 2016 wordt de top tien van de belangrijkste risico's van de gemeente benoemd en berekend. Vanaf 2017 wordt deze top 10 aangevuld met verdere risico's vanuit de gehele organisatie zodat er sprake is van een top 25 maximaal.

Beleidsdoelstelling

Een reëel benodigd weerstandsvermogen door de verwachte financiële gevolgen van alle risico's af te zetten tegen de weerstandscapaciteit.

Algemene Reserve en ratio weerstandsvermogen

De raad heeft de ondergrens voor de algemene reserve vastgesteld op € 2 miljoen.

De gemeente rekent de volgende componenten tot de beschikbare weerstandscapaciteit:

- de algemene reserve;
- de stille reserves;
- het budget onvoorzien (structureel);
- de onbenutte belastingcapaciteit (structureel).

In de 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen' heeft de raad een ratio weerstandsvermogen vastgesteld (benodigde weerstandscapaciteit/beschikbare weerstandscapaciteit). De gemeente streeft naar een weerstandsvermogen dat tenminste voldoende is. Dat komt neer op een (ratio) weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4. De exactere bepaling van de ratio weerstandsvermogen is vanaf **fase 2** van de programmabegroting 2017 beter mogelijk op basis van een gestructureerde en systematische risicobepaling.

Bij het risicoprofiel wordt een relatie gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Kengetallen: Beoordeling van de financiële positie:

Inleiding

Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk om zowel naar de exploitatie als naar de balans te kijken. Onderstaande kengetallen maken inzichtelijk hoe de gemeente er financieel voorstaat en in hoeverre de gemeente in staat is om structurele en incidentele lasten te kunnen opvangen. De kengetallen zijn uitgerekend op basis van de cijfers van de vastgestelde jaarrekening 2014 en de vermoedelijke uitkomsten van het lopende jaar en het begrotingsjaar.

In **fase 2** van de programmabegroting worden de kengetallen aangepast op basis van de jaarrekening 2015, het lopende jaar en het begrotingsjaar. De toelichting wordt ook hierop aangepast.

Kengetallen	Jaarrekening 2014 wordt in 2015	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017 fase 2
Netto schuldquote	27%	38%	44%	
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	20%	31%	36%	
Solvabiliteitsratio	28%	23%	25%	
Structurele exploitatieruimte	2%	5%	4%	
Grondexploitatie	1%	1%	-3%	
Belastingcapaciteit (voor vergelijking andere gemeenten)	87%	86%	85%	

Toelichting

Algemeen

Elk afzonderlijk kengetal zegt weinig over de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten in samenhang worden bekeken. Eerst volgt een korte uitleg per kengetal, tenslotte wordt een algehele beoordeling van de kengetallen gegeven.

Netto-schuldquote (en gecorrigeerde netto-schuldquote)

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto-schuldquote. De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen. De netto-schuldquote van 44% is in relatie tot de schuldquote van andere gemeenten gunstig. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft de schuldquote op basis van de jaarrekening 2013 op een rijtje gezet. Met dit percentage hoort Texel tot de betere gemeenten. Zie [hier](#) voor nadere informatie:

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De solvabiliteitsratio voor onze gemeente is voor 2016 25%.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele ruimte is doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten, die vervolgens worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van de leningen) te dekken.

De structurele exploitatieruimte is voor onze gemeente voor 2016 4%.

Grondexploitatie

Sinds de economische crisis is er bijzondere aandacht voor de grondexploitatie. Landelijk hebben veel gemeenten grote verliezen moeten nemen op hun grondexploitatie. Dat kan een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente.

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe groot de grondpositie (boekwaarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten van de gemeentelijke begroting.

Bij de gemeente Texel is de omvang van de grondexploitatie relatief gering. De lopende exploitaties hebben een lage boekwaarde. Omdat de gezamenlijke boekwaarde van alle grondexploitaties eind 2016 negatief is (de gemeente heeft meer opbrengsten gerealiseerd dan kosten gemaakt) is dit percentage voor de gemeente negatief. Dat wil zeggen dat de gemeente voor grondexploitaties weinig risico loopt.

Belastingcapaciteit (in relatie tot andere gemeenten)

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller kan worden opgevangen of dat er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte te kunnen weergeven moet als ijkpunt **het gemiddelde landelijke tarief voor OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing** genomen. Dit is een andere grondslag dan de eerder in deze paragraaf berekende maximale opbrengst OZB voor het weerstandsvermogen. Voor die berekening is het verplicht uit te gaan van het minimaal door te berekenen tarief om in aanmerking te komen voor de artikel 12 - status.

Ten opzichte van het landelijk gemiddelde scoort de gemeente Texel voor de begroting 2016 85%. Het OZB-tarief op Texel is erg laag, daar staat tegenover dat onze (kostendekkende) tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing relatief hoog zijn. Per saldo liggen de woonlasten op Texel 15% lager dan het landelijk gemiddelde.

Beoordeling

- De gemeente Texel is financieel gezond.
- De netto-schuldquote is beter dan het landelijk gemiddelde.
- Voor wat betreft de solvabiliteit zijn er op dit moment geen vergelijkende cijfers beschikbaar. Gezien onze lage netto-schuldquote is de solvabiliteit niet slecht vergeleken met andere gemeenten.
- De gemeente scoort ook positief op de exploitatieruimte. De baten zijn voldoende om de lasten op te vangen. Daarnaast is er ruimte voor tegenvallers.
- In de grondexploitatie loopt de gemeente nagenoeg geen risico omdat de nog lopende grondexploitaties geen hoge boekwaarden hebben. Weliswaar wordt voor Den Burg-Centrum een tekort voorzien, maar hiervoor is conform de geldende regelgeving een voorziening gevormd.
- De belastingdruk op Texel ligt beneden de landelijk gemiddelde belastingdruk. Daarnaast kent Texel een laag OZB-tarief, waardoor er nog veel potentiële belastingruimte is om financiële tegenslagen te kunnen opvangen.

Wel moet worden opgemerkt dat de liquiditeitspositie, die nu nog positief is, door het invullen van ambities zoals Planet Texel, de bouw van de nieuwe sporthal en het maken van een coupure in de dijk bij Oudeschild snel afneemt. Hierdoor moeten naar verwachting vanaf medio 2017 weer leningen worden aangetrokken. Dit heeft een nadelige invloed op bovenstaande kengetallen.

Hoofdstuk 5 - Investeringsplan 2017-2020

In dit hoofdstuk zijn de noodzakelijke investeringen voor het jaar 2017 opgenomen.

5A - Nieuwe investeringen

Voor nieuwe investeringsvoorstellen voor het jaar 2017, niet zijnde vervangingsinvesteringen, is een bedrag van ca. € 350.000 beschikbaar. In de praktijk zijn de ambities hoger dan de beschikbare middelen.

Nr.	Omschrijving	Maatschappelijk/ Economisch	Bedrag incl. BTW	Exploitatie/ onderhoud incl. BTW
901	Ontwikkeling onderwijscentrum Texel		pm	
902	Centrum Den Burg herinrichting Andere financieringsmiddelen (subsidie)		2.500.000 pm	250.000
903	Coupure Oudeschild aanleggen		pm	pm
904	Aantal oplaadpalen elektrische auto's uitbreiden		125.000 -/- 125.000	Mobiliteitsplan
905	Terrein Gemeentewerken herstructureren		pm	pm
906	Algemene begraafplaats Den Burg inrichten als begraafpark		pm	pm
907	Georgische begraafplaats herinrichten		pm	pm
908	Bestelauto aanschaffen		50.000	pm
909	Invaliden voorzieningen strand aanschaffen en aanleggen		18.500	3.500
910	Elektrisch voertuig en opslag container strandbewaking aanschaffen		24.000	500
911	Voegwerk toren Binnenburg herstellen		75.000	0
912	Ondergrondse prullenbakken plaatsen		40.000	0
913	Actiewagen aanschaffen		25.000	pm
914	Hogereind herinrichten		pm	pm
915	Oranjestraat herinrichten		pm	pm
916	Tjakkerstraat en Liewwstraat herinrichten		pm	pm
917	Bewakingsposten vervangen		72.600	0
918	Baseline Informatiebeveiliging Gemeente implementeren		16.000 pm	39.600 pm
919	iPads aanschaffen		30.000	5.000
920	Youpp module individueel keuze budget aanschaffen		8.000	1.800
921	Mobile Device Management tool aanschaffen		6.500	12.000
922	Verpakkingsmateriaal bouwarchief aanschaffen		12.100	0
Totaal			2.877.700*	312.400*

* plus pm posten

DSW De Bolder				
923	Nieuwe productiemiddelen aanschaffen De Bolder		30.000	
Totaal De Bolder			30.000	

OSG De Hogeberg				
In deze fase zijn nog geen investering aangevraagd.				
Totaal OSG De Hogeberg				

Investeringsvoorstellen

Investeringsvoorstel 2017-901	Ontwikkeling Onderwijscentrum Texel	
Motivat	Uitvoering fase 3 van het procesplan Ontwikkeling Onderwijs Texel. Het betreft - in vervolg op de Onderwijsvisie Passend Thuis nabij Onderwijs - de verdere ontwikkeling van een Onderwijs Centrum Texel in Den Burg in samenhang met de onderwijshuisvesting in de buitendorpen.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	pm	Begroting 2017
	pm	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	Financiële consequenties volgen uit de afronding van fase 1 en 2 van het procesplan Ontwikkeling Onderwijs Texel, eerste kwartaal 2016.	

Investeringsvoorstel 2017-902	Centrum Den Burg herinrichten	
Motivat	De herinrichting van de openbare ruimte (diverse straten, Groeneplaats, Vismarkt en het park) is onderdeel van de ontwikkeling van het centrum van Den Burg. De kosten herinrichten zitten niet in de grondexploitatie. Andere financieringsmiddelen worden nog onderzocht. Nadere uitwerking volgt in fase 2.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 2.500.000	Begroting 2017
	€ 250.000	Begroting 2017 e.v.
	pm	Subsidie
Toelichting financieel	De jaarlijkse structurele lasten kunnen de eerste twee jaar lager zijn als gevolg van fasering van de uitvoering.	

Investeringsvoorstel 2017-903	Coupure Oudeschild aanleggen	
Motivat	Zowel vanuit Oudeschild als vanuit de raad wordt al enkele jaren besproken op welke wijze het dorp weer meer verbonden kan worden met de haven. In het project Planet Texel is daar een heel aantrekkelijke dijkverlegging voor geschetst, die uiteindelijk financieel onhaalbaar bleek. Daarom is het aanvankelijke plan voor herstel van de coupure ter hoogte van de Heemskerckstraat weer opgepakt. In 2016 wordt daarvoor een ontwerp gemaakt, in 2017 (of later in verband met de planning dijkversterking) kan de uitvoering ter hand genomen worden.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	pm	Begroting 2017
	pm	Subsidie
Toelichting financieel	Een voorstel voor een coupure en aanpassing van de directe omgeving daarvan, zal in 2016 aan de raad worden voorgelegd, met daarin de geraamde kosten. De verwachting is dat een deel van die kosten via subsidies te dekken is.	

Investeringsvoorstel 2017-904	Aantal oplaadpalen voor elektrische auto's uitbreiden	
Motivat	In 2012 zijn er 25 laadpalen voor elektrische auto's geplaatst op openbare parkeerplaatsen op Texel. Sindsdien is het aantal hybride en elektrische auto's toegenomen. Reden om het aantal uit te breiden. Voorstel is om tot een verdubbeling te komen in 2017.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 125.000	Mobiliteitsplan
	-€ 125.000	Bestemmingsreserve
Toelichting financieel	Een laadpaal voor elektrische auto's in de openbare ruimte kost circa € 5.000. Uitgaande van 25 nieuwe laadpalen is er een bedrag van € 125.000 nodig.	

Investeringsvoorstel 2017-905		Terrein Gemeentewerken herstructureren
Motivat	<p>De zoutloods is door de Regionale Uitvoeringsdienst afgekeurd vanwege een niet volledig vloestofdichte vloer en wanden. De asbestplaten op het dak van de machineberging dienen voor 2020 gesaneerd te worden. Het gebouw van de technische dienst dateert uit 1961 en is energetisch zo lek als een mandje. De loods klein chemisch afval is beschikbaar voor hergebruik.</p> <p>Dit biedt mogelijkheden om in relatie met de herinrichting van het Wezenland en optimalisering van gemeentelijke opslagterreinen en gebouwen de gemeentewerf te herstructureren.</p> <p>Door verplaatsing van de zoutloods, technische dienst en strandbeheer kan de werf kleiner worden en komt er ruimte beschikbaar op het Wezenland.</p>	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	pm	Begroting 2017
	pm	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	Financiële consequenties volgen in fase 2.	

Investeringsvoorstel 2017-906		Algemene begraafplaats Den Burg inrichten als begraafpark
Motivat	<p>De inrichting van de algemene begraafplaats in Den Burg is sterk verouderd en ademt niet de sfeer uit die past bij een begraafplaats van meer dan 100 jaar oud.</p> <p>De beplanting wordt gerevitaliseerd en de paden voorzien van passende verharding. De ruimtes tussen de graven worden waar mogelijk verbreed om de toegankelijkheid van ouderen en mensen die slecht ter been zijn te verbeteren.</p> <p>Tevens worden er passende afvalbakken geplaatst en watertappunten toegevoegd.</p>	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	pm	Begroting 2017
	pm	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De herinrichting- en de structurele beheer- en onderhoudskosten zijn nog niet bekend.	

Investeringsvoorstel 2017-907		Georgische begraafplaats herinrichten
Motivat	<p>De Georgische begraafplaats is inmiddels meer dan 70 jaar oud.</p> <p>Deze begraafplaats vormt een belangrijk onderdeel van de Texelse geschiedenis en wordt veel bezocht door zowel bewoners als bezoekers.</p> <p>Zowel de beplanting in de vakken als de omringende beplanting en het monument zijn dringend toe aan renovatie.</p>	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	pm	Begroting 2017
	pm	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De herinrichting- en de structurele beheer- en onderhoudskosten zijn nog niet bekend.	

Investeringsvoorstel 2017-908		Bestelauto aanschaffen
Motivat	<p>In 2011 is een elektrische auto aangeschaft. Deze auto vertoonde vanaf het begin technische mankementen. Aanvankelijk zijn vele reparaties door de leverancier uitgevoerd. Nadat de leverancier failliet is verklaard, heeft de eigen technische dienst reparaties aan de auto uitgevoerd.</p> <p>In 2015 hebben de mankementen geleid tot uitval van vitale elektrische functies waardoor de auto zelfs onbestuurbaar werd.</p> <p>Daarop is besloten de auto uit veiligheidsoverwegingen niet meer te gebruiken. Dat leidt tot een tekort aan auto's voor met name de dorpswerkers, waardoor momenteel structureel een auto ingehuurd wordt.</p> <p>De aanschaf van een bestelauto geschikt voor het werk van de dorpswerkers is daardoor noodzakelijk.</p>	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 50.000	Begroting 2017
	pm	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De aanschaf is begroot op € 50.000. De jaarlijkse kosten volgen in fase 2.	

Investeringsvoorstel 2017-909		Invaliden voorzieningen strand aanschaffen en aanleggen
Motivat	Rijkswaterstaat gaat eind 2016 of in 2017 een grote strandsuppletie uitvoeren op het Texelse strand. Het strandgedeelte wordt hierdoor breder. Het Rijk geeft prioriteit aan een goede toegankelijkheid van voorzieningen voor minder-validen. Om goede faciliteiten te bieden aan minder-validen en de zelfredzaamheid mogelijk te maken, is het nodig extra betonplaten aan te schaffen en deze neer te leggen in het voorjaar en in het najaar weer te verwijderen van het strand. Het betreft in ieder geval 6 strandslagen.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 18.500	Begroting 2017
	€ 3.500	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	Geschatte investering € 18.500 aanschaf betonplaten. Geschatte jaarlijkse kosten aanleg- en verwijderingskosten € 3.500.	

Investeringsvoorstel 2017-910		Elektrisch voertuig en opslag container voor strandbewaking aanschaffen
Motivat	Het strand nabij De Koog is steil. De opslagcontainers van de strandbewaking en opslag bevinden zich hoog op het strand en in het duin. Door de recreatieve druk is het niet mogelijk de containers laag op het strand te plaatsen. De strandbewakingsboten moeten elke dag van en naar de opslagcontainers gebracht worden. Het betreft 4 locaties vanaf strandslag 9 tot 21. De boten omhoog brengen van het strand is arbo technisch een te zware belasting voor de mensen van de Texelse Reddings Brigade. Een elektrisch voertuig die de boten van en naar de container brengt, biedt een oplossing voor het Arbo probleem. Dit voertuig is 'stil' en duurzaam.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 24.000	Begroting 2017
	€ 500	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De kosten van de aanschaf van het elektrische voertuig en de container zijn € 24.000. De exploitatiekosten bedragen € 500 per jaar.	

Investeringsvoorstel 2017-911		Voegwerk toren Binnenburg herstellen
Motivat	Het voegwerk van de toren aan de Binnenburg is slecht. De Rijksdienst voor Monumenten heeft dringend geadviseerd het voegwerk op korte termijn te herstellen om verdere schade aan de toren te voorkomen.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 75.000	Begroting 2017
Toelichting financieel	Er is onvoldoende gereserveerd in de voorziening onderhoud.	

Investeringsvoorstel 2017-912		Ondergrondse prullenbakken plaatsen
Motivat	De huidige minicontainers in beugel worden stapsgewijs vervangen door ondergrondse containers. Het bovengrondse deel is vormgegeven als meerpaal, wat beter past in de openbare ruimte.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 40.000	Begroting 2017
Toelichting financieel	De kosten voor vervanging zijn € 40.000.	

Investeringsvoorstel 2017-913	Actiewagen aanschaffen	
Motivatie	De medewerkers van Gemeentewerken voeren dagelijks werkzaamheden uit in de openbare ruimte. Bij werkzaamheden 'in verkeer' gebruikt de medewerker in het kader van ARBO en veiligheid diverse middelen om hiermee de werkveiligheid te verhogen. De nu gebruikte middelen (hekken, kegels e.d.) zijn onvoldoende. Om dit te verbeteren is een 'actiewagen' noodzakelijk. Dit is een wagen voorzien van knipperende waarschuwingslichten, plus de noodzakelijke bebording. De veiligheid van de medewerkers wordt hiermee flink verhoogd.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 25.000	Begroting 2017
	pm	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De investering is ca. €25.000. Deze wagen wordt afgeschreven in tien jaren. De jaarlijkse kosten volgen in fase 2.	

Investeringsvoorstel 2017-914	Hogereind herinrichten	
Motivatie	Stichting 'Mooi De Waal' heeft het initiatief gelanceerd om de openbare ruimte in De Waal te verbeteren. Hiertoe heeft zij in brede samenspraak met de bewoners van het dorp, plus de gemeente een inrichtingsplan opgesteld. Dit plan voorziet in verbetering van de mobiliteit in De Waal, plus verfraaiing van de openbare ruimte.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	pm	Begroting 2017
	pm	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De kosten zijn nog niet bekend.	

Investeringsvoorstel 2017-915	Oranjestraat herinrichten	
Motivatie	De inrichting van de Oranjestraat in Oosterend is gedateerd. Het parkeren is niet goed geregeld. Het is gewenst dat deze straat binnen een aantal jaren heringericht wordt. De nieuwe inrichting wordt conform de principes van Shared Space.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	pm	Begroting 2017
	pm	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De kosten zijn nog niet bekend.	

Investeringsvoorstel 2017-916	Tjakkerstraat en Liewstraat herinrichten	
Motivatie	De Tjakkerstraat en de Liewstraat zijn in 2014 van een nieuw riool voorzien. De wegen zijn provisorisch herbestraat in afwachting van totale herinrichting. De inrichting van beide straten is gedateerd. Voor beide straten biedt de toepassing van Shared Space een unieke kans om deze wegen verkeersveilig optimaal in te richten.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	pm	Begroting 2017
	pm	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De kosten zijn nog niet bekend.	

Investeringsvoorstel 2017-917	Bewakingsposten vervangen	
Motivatie	De gemeente bewaakt in de zomerperioden de stranden en kustzone. Voor de strandbewakers en gasten zijn bewakingsposten ingericht op het strand. Om de bewaking uit te kunnen blijven voeren, moeten de bewakingsposten vervangen worden in 2017.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 72.600	Begroting 2017
Toelichting financieel	De geraamde kosten betreft het vervangen van 2 bewakingsposten. De huidige bewakingsposten zijn nog niet afgeschreven. Het gaat derhalve om een nieuw investeringsvoorstel.	

Investeringsvoorstel 2017-918		Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten implementeren
Motivat	<p>Alle Nederlandse gemeenten hebben zich in 2015 gecommitteerd aan de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). Dit betekent de implementatie van een groot aantal beveiligingsmaatregelen waarmee aangetoond kan worden dat de gemeente voldoet aan de gestelde beveiligingseisen.</p> <p>Het betreft de volgende maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het uitvoeren van Informatieveiligheidsbeleid en verder ontwikkelen daarvan; • Verbeteracties op basis van de GAP-analyse (analyse van blinde vlekken) die in 2015 is uitgevoerd. 	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 16.000	Begroting 2017
	€ 39.600	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	<p>De gemeente dient alle systemen te loggen en monitoren op bedreigingen en ongewenste activiteiten. Hiervoor zijn software tools nodig. Hiervoor is naar verwachting een investering van € 10.000 (implementatie) en structureel € 24.000 (huur) nodig.</p> <p>Voor het inrichten van het proces van informatiebeveiliging wordt in 2016 gebruik gemaakt van externe expertise. Voor 2017 wordt hiervoor nog een investering van € 6.000 verwacht.</p> <p>Jaarlijks dient de ICT omgeving van de gemeente getest te worden op bedreigingen. Dit gebeurt door een externe hack-test. De kosten hiervoor zijn jaarlijks ca. € 12.000. Vanaf 2017 zal de jaarlijkse audit van Suwinet door een externe partij worden uitgevoerd. Hiervoor is een bedrag van € 3.600 noodzakelijk.</p> <p>Een van de onderdelen van de BIG is het invoeren van een Information Security Management System. Dit dient om de informatie beveiliging continu te optimaliseren (plan-do-check-act). De kosten hiervoor zijn op dit moment nog niet duidelijk en zullen later worden aangevuld.</p>	

Investeringsvoorstel 2017-919		iPads aanschaffen
Motivat	<p>Meer en meer worden de tablets gebruikt om de dagelijkse werkzaamheden uit te kunnen voeren, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau. De in 2013 aangeschafte iPads voor Raad, College, MT en gemeentelijke organisatie worden in 2017 vervangen. Tevens dienen voor deze iPads de hogere structurele kosten (voor o.a. het gebruik van iPads) te worden gedekt.</p>	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 30.000	Begroting 2017
	€ 5.000	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	<p>De eenmalige investering is € 30.000. Daarnaast is structureel € 5.000 nodig voor licentiekosten. Deze zijn destijds incidenteel gedekt en daarom nu als nieuwe investering voorgesteld. Ervaringen tot dusver leren ons dat de afschrijvingstermijn voor de iPads 4 jaar is.</p>	

Investeringsvoorstel 2017-920		Youpp module individueel keuze budget aanschaffen
Motivat	<p>Per 1 januari 2017 geldt, vanuit de CAR-UWO, het Individueel Keuzebudget (IKB). Het IKB geeft medewerkers de mogelijkheid om arbeidsvoorwaarden flexibel in te zetten. Medewerkers kunnen op elk moment hun IKB-bronnen voor het gewenste doel inzetten. De handelingen hiervoor kunnen via de Module IKB door de medewerkers worden verwerkt in de salarisadministratie.</p> <p>Deze module is een aanvulling op YOUPP.</p>	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 8.000	Begroting 2017
	€ 1.800	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	<p>De module IKB kost eenmalig € 8.000 en structureel € 1.800.</p>	

Investeringsvoorstel 2017-921	Mobile Device Management tool aanschaffen	
Motivatíe	Het aantal mobiele devices (tablets en smartphones) voor de organisatie groeit gestaag. De wensen van de gebruikers en de mogelijkheden worden steeds uitgebreider. Het beheer van de devices neemt steeds meer tijd in beslag en de veiligheid van de apparaten en de mogelijkheid op datalekken wordt steeds groter. Om dit op te lossen is een Mobile Device Management (MDM) systeem noodzakelijk.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 6.500	Begroting 2017
	€ 12.000	Begroting 2017 e.v.
Toelichting financieel	De kosten van een MDM systeem bedragen tussen de € 2,00 en € 7,50 per device per maand. Voor extra functionaliteit (zoals beveiligde mail, browser, bestandverzending, applicaties, etc.) worden hogere bedragen gerekend. Gezien we nu reeds beschikken over 200 devices is structureel € 12.000 nodig. Afhankelijk van de vereiste functionaliteit kan het bedrag hoger of lager uitvallen. Voor de inrichting wordt de investering geschat op € 6.500.	

Investeringsvoorstel 2017-922	Verpakkingsmateriaal bouwarchief aanschaffen	
Motivatíe	De gemeente moet gebruik maken van zuurvrij materiaal voor de verpakking van de bouwdoSSIers. Een gedeelte (25%) moet daarom omgepakt worden. Naar verwachting wordt het bouwdoSSIer in 2017 overgebracht naar het regionaal archief in Alkmaar. Voor dit tijd moet de zuurvrije verpakking gerealiseerd zijn.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 12.100	Begroting 2017
Toelichting financieel	De kosten voor de zuurvrije verpakking zijn € 12.100.	

Investeringsvoorstel 2017-923	Nieuwe productiemiddelen aanschaffen De Bolder	
Motivatíe	Voor het omvormen van het productiebedrijf De Bolder naar een bedrijf met nog verder vereenvoudigde productieprocessen zijn nieuwe investeringen noodzakelijk. Er zal extra aandacht moeten zijn voor investeringen om essentiële productieprocessen te kunnen laten uitvoeren door medewerkers met geringere arbeidsvaardigheden.	
Financieel	Bedrag investering (incl. BTW)	Dekking
	€ 30.000	Begroting De Bolder
Toelichting financieel	Er is € 30.000 nodig voor investering in nieuwe productiemiddelen.	

5B - Vervangingsinvesteringen

Investeringsplan 2017 - Vervanging

Nr.	Omschrijving	Bedrag incl. BTW	Kapitaallasten
Gemeente			
1	Tractor vervangen	80.000	
2	Gazonmaaier vervangen	90.000	
3	I&A Programmatuur en apparatuur vervangen	30.000	
4	Licenties besturingssoftware vervangen	8.250	
5	Scanner voor inkomende post vervangen	9.000	
6	Vier verkeerstellers vervangen	24.500	2.560*
7	Landmeetapparatuur vervangen	30.000	3.135*
8	Ontwateringscontainer vervangen	pm	
9	Draaibank vervangen	pm	
10	Automatiseringsomgeving uitbreiden	30.000	6.270*
11	Gouw it vervangen	16.500	Vervanging wordt doorgeschoven naar 2018
12	Camera's raadzaal, Audio/microfoons	33.275	6.955*
		30.250	6.322*
Totaal		381.775	25.242

*Deze bedrijfsmiddelen waren al eerder afgeschreven.

DSW De Bolder			
13	Vervanging bestaande productiemiddelen	70.000	
Totaal De Bolder		70.000	

Toelichting op investeringsplan 2017 - Vervanging

Nr.	Gemeente
1	Tractor vervangen De tractor wordt ingezet bij allerlei voorkomende werkzaamheden in plantsoenen, bermen en sportvelden. In de winter wordt de tractor ingezet bij de gladheidsbestrijding. De tractor is aangeschaft in 2003 en aan vervanging toe.
2	Gazonmaaier vervangen Deze gazonmaaier wordt in de zomer dagelijks ingezet bij het maaien van gemeentelijke groenvoorzieningen. Buiten deze periode wordt de machine ingezet bij het vegen van fietspaden en het borstelen van onkruid. De machine is afgeschreven en door het intensieve gebruik aan vervanging toe.
3	IT&A programmatuur & apparatuur Jaarlijks budget voor software en apparatuur dat wordt gebruikt voor onverwachte extra uitgaven op IT-gebied ten behoeve van vakafdelingen uit de hele organisatie. Kleine uitbreidingen en vervangingen van software en apparatuur worden niet altijd via het investeringsplan aangevraagd. Hierbij kan gedacht worden aan allerlei zaken als een tablet, een extra monitor, de vervanging van software die niet meer ondersteund wordt, uitbreiding van licenties voor software.
4	Licentie's besturingsprogramma's Voor de meer dan 200 werkplekken, laptops e.a. apparatuur dient de gemeente te beschikken over legale software-licenties van o.a. Microsoft (Windows-besturingsprogramma en de Office-programma's) maar ook van database-programma's zoals bijvoorbeeld Oracle en MS SQL. Het aantal licenties verandert jaarlijks als gevolg van aanschaf van nieuwe apparatuur, vernieuwingen van de (besturingsprogramma's), extra functionaliteiten en uitbreidingen van het aantal modules. De controle op het legaal gebruik van de programma-licenties verscherpt zich steeds meer. De toename en de steeds sterkere afhankelijkheid van deze programmatuur maakt dat het van groot belang is om het beheer van het licentie-gebruik en de daarbij behorende kosten nog beter te regelen.
5	Scanner voor inkomende post aanschaffen Vervanging van de in 2013 aangeschafte scanner voor inkomende post. Gezien het belang van deze scanner wordt de vervanging die eigenlijk in 2018 gepland staat omgewisseld met de vervanging van de couverteermachine die in 2017 gepland staat en nog niet aan vervanging toe is. Beide apparaten hebben een aanschafwaarde van ongeveer € 9.000.
6	Vier verkeerstellers vervangen De gemeente heeft vier verkeerstellers, waarmee de verkeersintensiteit gemeten wordt. Elke maand liggen ze op een andere locatie. De verkregen informatie wordt gebruikt om onder meer te bezien of er verkeersmaatregelen genomen moeten worden. Daarnaast worden ze op verzoek van dorpscommissies of bewoners ingezet om vragen over verkeersdruk in de straat te kunnen beantwoorden. De huidige tellers zijn gedateerd. Het uitlezen van informatie kost veel tijd. De nieuwe tellers zijn 'state of the art'. Er kan een veelvoud aan informatie uitgelezen worden. De apparatuur heeft moderne communicatie, zodat op afstand de gegevens uitgelezen kunnen worden.
7	Landmeetapparatuur vervangen Tijdens de voorbereiding van reconstructies, herinrichting en aanleg van infrastructuur worden landmeetkundige werkzaamheden uitgevoerd. De bestaande apparatuur is technisch en economisch afgeschreven en moet vervangen worden om daarmee het werk goed uit te kunnen voeren.
8	Ontwateringscontainer vervangen De ontwateringscontainer wordt ingezet bij het indikken van uit vetvangers ingenomen vet en water. Door het ontwateren/indikken behoeft er minder afvalwater/vet afgevoerd te worden. Het vrijkomende water wordt afgevoerd via het riool. De container is inmiddels afgeschreven en technisch aan vervanging toe. Nieuwe technieken leiden tot een nog betere ontwatering en daardoor minder afvoer van vet naar de verwerker.
9	Draaibank vervangen De draaibank in de technische werkplaats wordt gebruikt voor het maken en herstellen van nieuwe en bestaande bedrijfsmiddelen. De bestaande draaibank is meer dan 20 jaar oud en afgekeurd. Nieuwe technieken maken de aanschaf van een moderne, veilige en energiezuinige draaibank noodzakelijk. De kosten zijn nog niet bekend.

10	<p>Automatiseringsomgeving uitbreiden</p> <p>De automatiseringsomgeving die in 2006 is geïmplementeerd en in 2012 gedeeltelijk is vernieuwd, zal gedurende een langere periode zijn werk kunnen blijven vervullen. Om hierbij echter aan een continue groei van de omgeving (o.a. door zwaardere programmatuur en explosief stijgende dataopslag) te kunnen voldoen, zal de omgeving jaarlijks aan de opgetreden groei moeten worden aangepast.</p> <p>Hierbij moet gedacht worden aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • extra schijfruimte • extra geheugen in servers • extra server(s) <p>Deze post wordt jaarlijks als vervangingsinvestering aangevraagd. Door omstandigheden is deze post in 2012 niet aangevraagd. Voor het up to date houden van de automatiseringomgeving is een bedrag van € 30.000 nodig.</p>
11	<p>Gouw it vervangen</p> <p>Het belastingpakket Gouw it is afgeschreven in 2017. De vervanging wordt doorgeschoven naar 2018. Onno tekst checken.</p>
12	<p>Camera's raadzaal/audio microfoons</p> <p>De camera's etc. in de raadzaal moeten dit jaar vervangen worden.</p> <p>In het jaar 2015 hadden ze vervangen kunnen worden, maar er is voor gekozen om er nog even mee te blijven werken.</p>
Nr.	DSW De Bolder
13	<p>Vervanging bestaande productiemiddelen</p> <p>In 2017 zijn diverse productiemiddelen afgeschreven. Vanwege het krimpende aantal werknemers wordt jaarlijks bezien of vervanging noodzakelijk is en of vervanging wegens veranderde productiewijze door hetzelfde productiemiddel moet plaatsvinden of door andersoortige apparatuur.</p>

Investeringsplan 2018

Nr.	Omschrijving	Bedrag incl. BTW nieuw	Bedrag incl. BTW vervanging	Exploitatie/ onderhoud incl. BTW
Gemeente				
1	Ondergrondse containers voor restafval	250.000		
2	Ondergrondse prullenbakken voor zwerfafval	40.000		
3	Zoutstrooier kolkenzuiger		50.000	
4	Licentiebeheer	11.000		
5	Vervanging 30-werkplekken	15.000		
6	Vervanging CAD werkplekken	14.000		
7	Vervanging ESX-servers		23.000	
8	Oracle server		14.500	
9	Antivirus		35.500	
10	Vervanging Ict voorzieningen		120.000	
11	I&A Prog		25.000	
12	Uitbreiding automatisering		42.000	
13	iPads (vervanging 4 ^e serie)		30.000	5.000
Totaal		330.000	340.000	5.000

DSW De Bolder				
14	Nieuwe productiemiddelen aanschaffen	30.000		
15	Vervanging bestaande productiemiddelen		70.000	
Totaal De Bolder		30.000	70.000	

OSG De Hogeberg				
In deze fase zijn nog geen investeringen aangevraagd.				
Totaal OSG De Hogeberg				

Investeringsplan 2019

Nr.	Omschrijving	Bedrag incl. BTW nieuw	Bedrag incl. BTW vervanging	Exploitatie/ onderhoud incl. BTW
Gemeente				
1	Ondergrondse containers voor restafval	250.000		
2	Ondergrondse prullenbakken	40.000		
3	Bedrijfswagen garage		70.000	
4	Bedrijfswagen plantsoenen		70.000	
5	Zoutstrooier hoogwerker		70.000	
6	Opzetstrooier		30.000	
7	I&A Prog		25.000	
8	Licentiebeheer		11.000	
9	Uitbreiding automatisering		42.000	
10	Ipads (vervanging 1 ^e serie)		30.000	5.000
11	Vervanging Terminal-servers		30.000	
Totaal		290.000	378.000	5.000

DSW De Bolder				
12	Nieuwe productiemiddelen aanschaffen	30.000		
13	Vervanging bestaande productiemiddelen		70.000	
Totaal De Bolder		30.000	70.000	

OSG De Hogeberg				
In deze fase zijn nog geen investeringen aangevraagd.				
Totaal OSG De Hogeberg				

Investeringsplan 2020

Nr.	Omschrijving	Bedrag incl. BTW nieuw	Bedrag incl. BTW vervanging	Exploitatie/ onderhoud incl. BTW
Gemeente				
1	I&A Prog		25.000	
2	Licentiebeheer		11.000	
3	Uitbreiding automatisering		43.000	
4	iPads (vervanging 2e serie)		30.000	5.000
Totaal			109.000	5.000

DSW De Bolder				
5	Vervanging bestaande productiemiddelen	30.000	70.000	
Totaal De Bolder		30.000	70.000	

OSG De Hogeberg				
In deze fase zijn nog geen investeringen aangevraagd.				
Totaal OSG De Hogeberg				

Hoofdstuk 6 - Vragen en antwoorden

Algemeen:

Vraag 1	Wat wordt uitgegeven aan externe inhuur (derden, expertise, projecten, externe verwerking, uitbesteding), historisch ook, en dat onderverdeeld per programma in de begroting?
Antwoord	<p>Het bedrag is € 2.752.260 en is als volgt samengesteld:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beschikbaar gestelde flexibele schil 2. Budget inzet belastingen (bestaande vacaturegelden) 3. Tijdelijke inzet Dienstverlening 4. Extra budgetten gedurende 2015 vanuit de raad 5. Extra ziekteverzuim 6. Extra inzet Sociaal Domein (tijdelijk voor transitie) <p>De jaarlijkse verantwoording over inhuur vindt regulier plaats via de jaarrekening en (bij afwijkingen) via de halfjaarsrapportage van enig jaar.</p> <p>De gegevens worden in fase 2 geactualiseerd.</p>

Vraag 2	Hoe ontwikkelt de loonsom zich?																										
Antwoord	<p>De ontwikkeling van de loonsom vanaf het jaar 2005 is als volgt:</p> <table><thead><tr><th>Jaar</th><th>Totaal</th></tr></thead><tbody><tr><td>2005</td><td>€ 7.263.996</td></tr><tr><td>2006</td><td>€ 8.461.859</td></tr><tr><td>2007</td><td>€ 8.691.632</td></tr><tr><td>2008</td><td>€ 9.099.362</td></tr><tr><td>2009</td><td>€10.354.842</td></tr><tr><td>2010</td><td>€11.542.019</td></tr><tr><td>2011</td><td>€11.308.663</td></tr><tr><td>2012</td><td>€11.190.057</td></tr><tr><td>2013</td><td>€11.147.001</td></tr><tr><td>2014</td><td>€10.955.893</td></tr><tr><td>2015</td><td>€10.389.827</td></tr><tr><td>2016</td><td>€10.294.995</td></tr></tbody></table>	Jaar	Totaal	2005	€ 7.263.996	2006	€ 8.461.859	2007	€ 8.691.632	2008	€ 9.099.362	2009	€10.354.842	2010	€11.542.019	2011	€11.308.663	2012	€11.190.057	2013	€11.147.001	2014	€10.955.893	2015	€10.389.827	2016	€10.294.995
Jaar	Totaal																										
2005	€ 7.263.996																										
2006	€ 8.461.859																										
2007	€ 8.691.632																										
2008	€ 9.099.362																										
2009	€10.354.842																										
2010	€11.542.019																										
2011	€11.308.663																										
2012	€11.190.057																										
2013	€11.147.001																										
2014	€10.955.893																										
2015	€10.389.827																										
2016	€10.294.995																										

Vraag 3	Hoe ontwikkelt het ziekteverzuim zich?																											
Antwoord	<p>Doordat de vergelijking met landelijke cijfers alleen op de jaarpercentages gericht is, is in onderstaand overzicht het verzuimpercentage per jaar opgenomen.</p> <p>Het ziekteverzuim 2015 en 1 september t/m 31 december 2014 ziet er (in %) als volgt uit:</p> <table><tr><th>Maand</th><th>2015 (01-01-2015 t/m 31-12-2015)</th><th>2014 (01-9-2014 t/m 31-12-2014)</th></tr><tr><td>Totaal gemeente Texel</td><td>6,4</td><td>5,5</td></tr><tr><td>Landelijk gemiddelde</td><td>Nog niet bekend</td><td>3,8</td></tr><tr><td>Landelijk gemiddelde gemeenten</td><td>Nog niet bekend</td><td>5,1</td></tr></table> <p>Voor de wijziging van de organisatiestructuur per 1 september 2014 werden de verzuimcijfers op een andere manier geregistreerd. Om die reden is gekozen om voor 2014 de periode van 1 september tot en met 31 december te presenteren.</p> <p>Het ziekteverzuim is in 2015 gestegen naar 6,4%. Het percentage van 6,4% is hoger dan het gemiddelde over alle gemeenten van het jaar 2014 (de cijfers van 2015 zijn nog niet beschikbaar). Opvallend is dat de gemeente Texel met het kort en middellang verzuim in de pas loopt met de landelijke trend van 2014, maar een beduidend hoger percentage scoort op het langdurig verzuim. Juist dit langdurig verzuim is in veel gevallen moeilijk beïnvloedbaar. Dit omdat er sprake is van medisch ernstig zieke medewerkers.</p> <table><tr><th>Maand</th><th>Landelijk gemiddelde gemeenten 2014</th><th>Gemeente Texel 2015</th></tr><tr><td>Kort (max 7 kalenderdagen)</td><td>0,9</td><td>0,7</td></tr><tr><td>Middellang (8 t/m 42 kalenderdagen)</td><td>0,8</td><td>0,88</td></tr><tr><td>Lang (43 t/m 365 kalenderdagen)</td><td>2,5</td><td>3,04</td></tr><tr><td>Extra lang (meer dan 1 jaar)</td><td>0,9</td><td>1,55</td></tr></table>	Maand	2015 (01-01-2015 t/m 31-12-2015)	2014 (01-9-2014 t/m 31-12-2014)	Totaal gemeente Texel	6,4	5,5	Landelijk gemiddelde	Nog niet bekend	3,8	Landelijk gemiddelde gemeenten	Nog niet bekend	5,1	Maand	Landelijk gemiddelde gemeenten 2014	Gemeente Texel 2015	Kort (max 7 kalenderdagen)	0,9	0,7	Middellang (8 t/m 42 kalenderdagen)	0,8	0,88	Lang (43 t/m 365 kalenderdagen)	2,5	3,04	Extra lang (meer dan 1 jaar)	0,9	1,55
Maand	2015 (01-01-2015 t/m 31-12-2015)	2014 (01-9-2014 t/m 31-12-2014)																										
Totaal gemeente Texel	6,4	5,5																										
Landelijk gemiddelde	Nog niet bekend	3,8																										
Landelijk gemiddelde gemeenten	Nog niet bekend	5,1																										
Maand	Landelijk gemiddelde gemeenten 2014	Gemeente Texel 2015																										
Kort (max 7 kalenderdagen)	0,9	0,7																										
Middellang (8 t/m 42 kalenderdagen)	0,8	0,88																										
Lang (43 t/m 365 kalenderdagen)	2,5	3,04																										
Extra lang (meer dan 1 jaar)	0,9	1,55																										

Vraag 4	Welk percentage van de begroting is gemoeid met Gemeenschappelijke Regelingen?
Antwoord	<p>De gemeente betaalt in 2016 aan gemeenschappelijke regelingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veiligheidsregio Noord Holland Noord (op basis doorbelasting cluster OOV) € 1.442.500* • GGD Hollands Noorden € 425.435 • Regionale Uitvoeringsdienst € 419.709 • Gemeenschappelijke regeling De Wadden € 142.400 Totaal € 2.430.044 <p>Bij een begrotingstotaal van ca. € 53.500.000 gaat het om 4,5%.</p> <p>* Dit bedrag geldt voor 2016 en 2017. Vanaf 2018 wordt de bijdrage aan de VR op grond van het ingroeimodel € 1.660.235</p>

Vraag 5	Wat is de (lokale) belastingruimte?
Antwoord	<p>De (lokale) belastingruimte (onbenutte belastingcapaciteit) is € 4.137.158.</p> <p>Een specificatie van dit bedrag kunt u vinden in paragraaf H Weerstandsvermogen.</p>

Programma 1 De gemeente Texel: voor en door bewoners

Vraag 6	Hoeveel succesvolle mediationtrajecten zijn er?
Antwoord	In 2015 zijn geen mediationtrajecten aan de orde geweest. Wel heeft in 17 gevallen informeel overleg (dus buiten de commissie bezwaarschriften om) ertoe geleid dat het bezwaar werd ingetrokken. In 3 gevallen gebeurde dat door de bezwaarmaker, in 9 gevallen heeft informeel overleg plaatsgevonden, dat nog niet tot intrekking van het bezwaar heeft geleid. In 21 gevallen is informeel overleg niet zinvol geacht en is de zaak op de agenda van de commissie bezwaar gezet.
Vraag 7	Hoeveel bezwaarschriften zijn er?
Antwoord	In 2015 zijn er 52 bezwaarschriften ingediend.
Vraag 8	Hoeveel brieven worden binnen de gestelde termijnen afgehandeld?
Antwoord	Deze vraag kan niet meer worden beantwoord. Het aantal brieven wordt niet meer gemonitord. We werken nu zaakgericht in plaats van document of brief georiënteerd.
Vraag 9	Wat is het percentage gemeentelijke producten dat (ook) digitaal, via de website, afgehandeld kan worden?
Antwoord	Deze informatie wordt in fase 2 aangeleverd.

Programma 2   Zorg voor elkaar, veiligheid op orde

Vraag 10	Wat zijn de totale gedeclareerde kosten Jeugd en het aantal jeugdigen in trajecten?										
Antwoord	<p>{antwoord wordt geactualiseerd in fase 2}</p> <table> <tr> <td>De gedeclareerde kosten Jeugd worden geraamd op</td><td>€ 1.750.000</td></tr> <tr> <td>Budget jeugdhulp/jeugdbescherming 2015</td><td>€ 1.953.455</td></tr> <tr> <td>Budget jeugd septembercirculaire 2015 (incl. uitvoering)</td><td>€ 2.121.580</td></tr> <tr> <td>Budget jeugd 2016</td><td>€ 2.453.028</td></tr> <tr> <td>Aantal trajecten september 2015</td><td>86</td></tr> </table>	De gedeclareerde kosten Jeugd worden geraamd op	€ 1.750.000	Budget jeugdhulp/jeugdbescherming 2015	€ 1.953.455	Budget jeugd septembercirculaire 2015 (incl. uitvoering)	€ 2.121.580	Budget jeugd 2016	€ 2.453.028	Aantal trajecten september 2015	86
De gedeclareerde kosten Jeugd worden geraamd op	€ 1.750.000										
Budget jeugdhulp/jeugdbescherming 2015	€ 1.953.455										
Budget jeugd septembercirculaire 2015 (incl. uitvoering)	€ 2.121.580										
Budget jeugd 2016	€ 2.453.028										
Aantal trajecten september 2015	86										
Vraag 11	Hoeveel mensen doen een beroep op het Minimabeleid?										
Antwoord	In 2015 hebben 125 mensen een beroep gedaan op de bijzondere bijstand. Van andere onderdelen van het minimabeleid zijn nog geen cijfers over 2015 beschikbaar.										
Vraag 12	Wat zijn de totale kosten van de uitvoering van de Participatiewet en het aantal cliënten?										
Antwoord	<p>{antwoord wordt geactualiseerd in fase 2}</p> <p>Bijstandsgerechtigden: € 1.470.960, 119 personen (2015; 125 prognose 2016) WSW (De Bolder): € 2.778.000, 132 personen/104 fte (prognose 2016) Wajongers vallen wel onder de Participatiewet maar onder verantwoordelijkheid van het UWV.</p>										
Vraag 13	Hoeveel mensen zitten in de Schuldhulpverlening?										
Antwoord	<p>{antwoord wordt geactualiseerd in fase 2}</p> <p>17 personen.</p>										
Vraag 14	Hoeveel mensen hebben mantelzorg nodig (of: hoeveel mantelzorgers zijn er?)										
Antwoord	<p>Op Texel zijn naar schatting zo'n 2900 (volwassen) mantelzorgers (Mezzo 2009). Op Texel zijn ongeveer 2150 personen die langdurig (>3 maanden) en/of intensief (>8u p.w.) mantelzorg verlenen (Mezzo 2009). Het landelijke cijfer laat zien dat 1 op de 5 volwassenen mantelzorger is en langer dan 3 maanden en/of meer dan 8 uur per week zorg verleent. Het betreft hier mantelzorgers die 18 jaar of ouder zijn. Er is geen zicht op het aantal kinderen/jongeren dat mantelzorger is.</p> <p>Een telling gebaseerd op werkelijke Texelse aantallen is moeilijk te geven omdat mantelzorgers zich meestal niet actief melden. Vandaar dat gewerkt is met een schatting op basis van landelijke cijfers. Er zijn wel zo'n 100 mantelzorgers bekend bij diverse organisaties op Texel.</p>										

Programma 3 Mooi en gastvrij Texel

Vraag 15	Hoeveel handhavingstrajecten zijn er gestart?
Antwoord	In 2015 zijn totaal 203 handhavingstrajecten gestart.

Vraag 16	Hoeveel toeristische overnachtingen zijn er?
Antwoord	<p>Het aantal belastbare overnachtingen in 2014 bedroeg 2.524.386. Dit zijn niet het aantal werkelijke overnachtingen aangezien de toeristenbelasting voor maximaal 7 aaneengesloten overnachtingen wordt geheven. De gegevens over 2015 komen in fase 2 van de begroting.</p> <p>Het aantal vervoerde personen door de TESO was 1.886.397 hetgeen 4,2% meer was dan in 2013. In het boekjaar 2013/2014 werden er 1.503.422 auto's overgezet hetgeen 5,7% meer was dan het jaar daarvoor.</p>

Programma 4   Texel werkt!

Vraag 17	Wat is de vraag naar bedrijventerrein?
Antwoord	Op dit moment zijn er 33 gegadigden ingeschreven. Bij de procedure tot uitgifte blijkt definitief hoe hoog het aantal is.

Vraag 18	Hoe ziet de werkgelegenheid er uit? (aantal arbeidsplaatsen)
Antwoord	In 2014 hadden we 7.737 arbeidsplaatsen (bron texel.incijfers.nl 2016).

Vraag 19	Wat is het percentage leegstand van bedrijfspanden? (voorkeur: uitgesplitst in bijv. 3 categorieën: klein, middel en groot)
Antwoord	Er is 3% leegstand (1.400 m ²) op een totaal aanbod voorzieningen van 38.000 m ² in de centra. Er zijn geen gegevens bekend over klein-middel-groot. (Het landelijke gemiddelde van leegstand bedraagt 10%.) Er zijn geen cijfers bekend van panden op bedrijventerreinen, maar de praktijk wijst uit dat daar de leegstand ook gering is.

Vraag 20	Wat is het bedrag dat jaarlijks direct naar economie gaat? (via De Kop werkt!, eigen budgetten)
Antwoord	<p>De uitgaven in de regio voor economie bedroegen in 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De Kop Werkt € 15.000 - Ontwikkelingsbedrijf € 32.084,36 <p>De uitgaven voor particuliere initiatieven in het kader van economie bedroegen in 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimulering economische projecten € 50.000 - STIFT € 396.262,61 (2014)

Programma 5 Toekomst voor de jeugd

Vraag 21	Hoeveel kinderen/jongeren tussen de 18 en 23 jaar heeft geen startkwalificatie?
Antwoord	In 2015 hadden 46 kinderen/jongeren tussen de 18 en 23 jaar geen startkwalificatie.

Vraag 22	Hoeveel leerlingen zijn er per basisschool?		
Antwoord	Aantallen per teldatum		
		1-10-2015	1-10-2014
	OBS Jac. P. Thijsseschool	164	184
	OBS Durperhonk	63	65
	OBS Bruinvis	102	112
	OBS Vliekotter	85	88
	ABBS Lubertischool	69	63
	OBS Kompasschool	22	17
	PCBS De Fontein	160	168
	KBS Jozefschool	237	238
	Vrije School Texel	94	121

Vraag 23	Hoeveel leerlingen heeft de OSG?
Antwoord	949 leerlingen Bron: Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), aantal per teldatum 1 oktober 2015.

Vraag 24	Hoe scoren de scholen volgens de Onderwijsinspectie?																																							
Antwoord	<p>Op basis van de meest recente kwalificatie van de Onderwijsinspectie, d.d. 21-9-2015; www.onderwijsinspectie.nl:</p> <table><tr><td><u>School</u></td><td><u>Financieel</u></td><td><u>Kwaliteit Onderwijs</u></td></tr><tr><td>OBS Jac. P. Thijsseschool</td><td>Basistoezicht</td><td>Zeer zwak</td></tr><tr><td>OBS Durperhonk</td><td>Basistoezicht</td><td>Basistoezicht</td></tr><tr><td>OBS Bruinvis</td><td>Basistoezicht</td><td>Zwak</td></tr><tr><td>OBS Vliekotter</td><td>Basistoezicht</td><td>Basistoezicht</td></tr><tr><td>ABBS Lubertischool</td><td>Basistoezicht</td><td>Basistoezicht</td></tr></table> <p>N.B.:</p> <p>Schooltij is op Texel bezig met een belangrijke inhoudelijke kwaliteitsslag die nu vruchten begint af te werpen. De Thijsseschool is inmiddels van zeer zwak naar zwak gegaan. De verwachting is dat alle basisscholen van Schooltij in de loop van het huidige schooljaar 2015-2016 weer een basisarrangement krijgen toegekend.</p> <table><tr><td><u>School</u></td><td><u>Financieel</u></td><td><u>Kwaliteit Onderwijs</u></td></tr><tr><td>OBS Kompasschool</td><td>Basistoezicht</td><td>Basistoezicht</td></tr><tr><td>PCBS De Fontein</td><td>Basistoezicht</td><td>Basistoezicht</td></tr><tr><td>KBS Jozefschool</td><td>Basistoezicht</td><td>Basistoezicht</td></tr><tr><td>Vrije School Texel</td><td>Basistoezicht</td><td>Geen oordeel*</td></tr></table> <p>*Op dit moment beschikt de inspectie nog niet over gegevens over de kwaliteit van het onderwijs die zij openbaar kan maken (=definitie van Onderwijsinspectie).</p> <table><tr><td><u>School</u></td><td><u>Financieel</u></td><td><u>Kwaliteit Onderwijs</u></td></tr><tr><td>OSG De Hogeberg (Vmbo, Mavo, Havo, Vwo)</td><td>Basistoezicht</td><td>Basistoezicht</td></tr></table>	<u>School</u>	<u>Financieel</u>	<u>Kwaliteit Onderwijs</u>	OBS Jac. P. Thijsseschool	Basistoezicht	Zeer zwak	OBS Durperhonk	Basistoezicht	Basistoezicht	OBS Bruinvis	Basistoezicht	Zwak	OBS Vliekotter	Basistoezicht	Basistoezicht	ABBS Lubertischool	Basistoezicht	Basistoezicht	<u>School</u>	<u>Financieel</u>	<u>Kwaliteit Onderwijs</u>	OBS Kompasschool	Basistoezicht	Basistoezicht	PCBS De Fontein	Basistoezicht	Basistoezicht	KBS Jozefschool	Basistoezicht	Basistoezicht	Vrije School Texel	Basistoezicht	Geen oordeel*	<u>School</u>	<u>Financieel</u>	<u>Kwaliteit Onderwijs</u>	OSG De Hogeberg (Vmbo, Mavo, Havo, Vwo)	Basistoezicht	Basistoezicht
<u>School</u>	<u>Financieel</u>	<u>Kwaliteit Onderwijs</u>																																						
OBS Jac. P. Thijsseschool	Basistoezicht	Zeer zwak																																						
OBS Durperhonk	Basistoezicht	Basistoezicht																																						
OBS Bruinvis	Basistoezicht	Zwak																																						
OBS Vliekotter	Basistoezicht	Basistoezicht																																						
ABBS Lubertischool	Basistoezicht	Basistoezicht																																						
<u>School</u>	<u>Financieel</u>	<u>Kwaliteit Onderwijs</u>																																						
OBS Kompasschool	Basistoezicht	Basistoezicht																																						
PCBS De Fontein	Basistoezicht	Basistoezicht																																						
KBS Jozefschool	Basistoezicht	Basistoezicht																																						
Vrije School Texel	Basistoezicht	Geen oordeel*																																						
<u>School</u>	<u>Financieel</u>	<u>Kwaliteit Onderwijs</u>																																						
OSG De Hogeberg (Vmbo, Mavo, Havo, Vwo)	Basistoezicht	Basistoezicht																																						

Programma 6 Samen beleven en bewegen

Vraag 25	Hoeveel restauratie-subsidies zijn verstrekt?
Antwoord	Gegevens worden in fase 2 geactualiseerd.

Vraag 26	Hoeveel abonnementen zijn er voor Molenkoog verkocht?												
Antwoord	<p>In 2015 zijn er <u>444</u> (totaal voor- en na-verkoop) abonnementen verkocht:</p> <table> <tr> <td>Voorverkoop abonnementen (€ 37,50):</td><td>253</td></tr> <tr> <td>Na-verkoop abonnementen (€ 43,15):</td><td>94</td></tr> <tr> <td>Voorverkoop abonnementen 65-plus (€ 20,35):</td><td>66</td></tr> <tr> <td>Na-verkoop abonnementen 65-plus (€ 23,45):</td><td>7</td></tr> <tr> <td>Abonnementen 4 of meer gezinsleden (€ 25,40):</td><td><u>24</u></td></tr> <tr> <td>Totaal:</td><td>444</td></tr> </table> <p>Gegevens 2016 zijn in fase 2 bekend.</p>	Voorverkoop abonnementen (€ 37,50):	253	Na-verkoop abonnementen (€ 43,15):	94	Voorverkoop abonnementen 65-plus (€ 20,35):	66	Na-verkoop abonnementen 65-plus (€ 23,45):	7	Abonnementen 4 of meer gezinsleden (€ 25,40):	<u>24</u>	Totaal:	444
Voorverkoop abonnementen (€ 37,50):	253												
Na-verkoop abonnementen (€ 43,15):	94												
Voorverkoop abonnementen 65-plus (€ 20,35):	66												
Na-verkoop abonnementen 65-plus (€ 23,45):	7												
Abonnementen 4 of meer gezinsleden (€ 25,40):	<u>24</u>												
Totaal:	444												

Vraag 27	Hoeveel evenementen worden er georganiseerd?
Antwoord	In 2016 naar verwachting 160.

Vraag 28	Kosten die de gemeente maakt t.b.v. sportaccommodaties in verhouding tot het deel dat de verenigingen zelf bijdragen/investeren.
Antwoord	<p>De gemeente baseert de verhuurtarieven op een kostenverdeling van 70/30 (procent). Dit betekent dat 30 procent van de exploitatiekosten van de sportaccommodaties wordt doorbelast aan/verrekend met de sportverenigingen. De gemeente draagt 70 procent.</p> <p>Op basis van het tarievenbeleid zijn de tarieven vanaf 1996 geïndexeerd. In de ontwikkeling van het nieuwe sportbeleid wordt het tarievenbeleid voor de sportaccommodaties herijkt.</p>

Programma 7**Duurzaam, schoon en innovatief**

Vraag 29	Waar staan we in de ambitie om zelfvoorzienend te zijn, procentueel?
Antwoord	<p>Er is veel gedaan aan energiebesparing, vooral ook gestimuleerd door het Energieloket, met name in woningen. Particulieren hebben ook veel geïnvesteerd in energie-opwek voor eigen gebruik, met name door PV(zonne)-panelen. Alleen van de projecten die met geld vanuit het Energieloket gestimuleerd zijn, weten we exact hoeveel kWh of Joule er bespaard is. Daarnaast is de vervanging van de openbare verlichting en de opwekking van energie daarvoor middels PV uitgevoerd. Veel andere acties zijn wel opgestart, maar nog beperkt van schaal, zoals in het (elektrisch) vervoer.</p> <p>De grootschalige energieopwekking staat nog in de kinderschoenen. Texelenergie heeft enkele grotere PV-projecten gerealiseerd en een houtkachel geïnstalleerd voor de 99, maar daar blijft het op dit moment bij. Wel is in Planet Texel de mogelijkheid verkent, waaruit het idee van de “Innovatiewaard” bij Nieuweschild is voortgekomen. Die mogelijkheid wordt nu verder onderzocht.</p> <p>Procentueel moet het blijven bij een ruwe schatting: 5% (vooral door besparing dus).</p> <p>De herijking van het energiebeleid komt in de eerste helft van 2016 gereed. Op basis van het totale energieverbruik op het eiland, de ontwikkelingen daarin en de mogelijkheden die in Planet Texel zijn geschetst, worden uitvoeringsprojecten geformuleerd voor zowel de verschillende doelgroepen (gemeente, bedrijven, inwoners) als de thema's (voorbeeldfunctie, energiebesparing, duurzame energieopwekking, mobiliteit en bewustwording) die er zijn op het gebied van energie. Deze uitvoeringsprojecten geven aan welke maatregelen moeten worden genomen om Texel energie zelfvoorzienend te laten zijn, hoe groot de bijdrage aan deze ambitie is (in hoeveelheid besparing dan welk opwekking van energie) en welke financiële gevolgen deze met zich meebrengen.</p>

Programma 8**Goed wonen, goede bereikbaarheid**

Vraag 30	Hoeveel woningzoekenden zijn er? (met name de urgente)
Antwoord	Er zijn 1300 woningzoekenden. Hiervan worden er 355 als actief woningzoekend aangemerkt. Actuele info volgt in fase 2.

Hoofdstuk 7 - Begrippenlijst Programmabegroting

BDU: Brede Doeluitkering

Een Brede Doeluitkering is een financiële bijdrage van het rijk aan provincies en stadsregio voor de uitvoering van verkeer- en vervoerbeleid op regionaal niveau. De gemeente kan bij de provincie om een bijdrage verzoeken in projecten die het verkeer en vervoer kwalitatief verbeteren.

Bestaand beleid:

Beleid is het stellen van doelen, middelen en een tijdpad *in onderlinge samenhang*. Liefst zijn plaats en tijd omschreven. Onder beleid wordt dus verstaan het aangeven van de richting en de middelen waarmee men gestelde organisatiedoelen wil gaan realiseren.

Bestemmingsreserve:

Een reserve is een vermogensbestanddeel dat behoort tot het eigen vermogen. Een reserve kan (bedrijfs)economisch vrij worden besteed.

Een [bestemmingsreserve](#) is een reserve waaraan door de raad een bepaalde bestemming is gegeven. Zie artikel 43 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor de nadere beschrijving.

Binnen de bestaande formatie:

De formatie is de toegestane omvang van het personeel uitgedrukt in full-time eenheden (fte). Indien werkzaamheden “binnen de bestaande formatie” kunnen worden uitgevoerd betekent dit dat er geen extra middelen beschikbaar nodig zijn. De taak kan worden uitgevoerd binnen de aanwezige personeelsbezetting.

Doelenboom:

De doelenboom is een instrument, waarbij per programma een maatschappelijk doel (wat willen we bereiken), beleidsdoelen en operationele doelen (wat gaan we daarvoor doen) worden geformuleerd. De doelenboom beschrijft een toekomstige situatie en maakt het mogelijk de voorgenomen doelen te volgen tot en met de realisatie.

Economisch nut:

Economische nut heeft als kenmerk een zekere mate van verhandelbaarheid en draagt bij aan de mogelijkheid om (financiële) middelen te verwerven.

GREX:

De afkorting GREX staat voor grondexploitatie. Een grondexploitatie is een financiële vertaling van een ruimtelijk plan, waarbij kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd. Een grondexploitatie geeft inzicht in de kosten van bouwrijpmaken en woonrijpmaken enerzijds en de te verwachten grondopbrengsten anderzijds.

Voor nadere informatie: zie [commissie BBV](#)

Incidentele en structurele lasten/baten:

Incidentele lasten/baten zijn éénmalige uitgaven/inkomsten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Structurele lasten/baten zijn uitgaven/inkomsten die jaarlijks terugkomen.

Inflatie:

Inflatie is een stijging van het algemeen prijspeil. Bij inflatie daalt de waarde van het geld; voor hetzelfde bedrag kan minder gekocht worden.

Kapitaalgoederen:

Kapitaalgoederen zijn gemeentelijke investeringen in de vorm van wegen, groen en recreatieve voorzieningen, speelvelden, riolering, gebouwen, openbare verlichting, en civiele kunstwerken. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van de gemeente, onder andere op het gebied van vervoer, leefbaarheid en recreatie. Daarnaast is het onderhoud nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Kasgeldlimiet:

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel de gemeente kort (korter dan 1 jaar) mag financieren als percentage van de begroting. De toegestane [kasgeldlimiet](#) bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal.

Liquiditeitsplanning:

Het doel van de liquiditeitsbegroting is om per maand, kwartaal of jaar inzicht te krijgen of er voldoende financiële middelen in de gemeente aanwezig zijn om aan alle betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Een liquiditeitsplanning geldt als een controlemiddel. Het is een schatting van de inkomende en uitgaande geldstromen.

Maatschappelijk nut:

Maatschappelijk nut is datgene dat voor het welzijn van de inwoners nuttig, gewenst of nodig is. Investerings- en voorzieningen met een maatschappelijk nut zijn niet verhandelbaar en genereren geen inkomsten.

Mei- en septembercirculaire algemene uitkering:

In de [mei- en septembercirculaire](#) wordt de gemeente geïnformeerd over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen, inclusief die voor het sociaal domein, en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds. De informatie betreft zowel de financiële kant als de beleidsmatige kant. De informatie gaat over het begrotingsjaar, tevens wordt er vooruitgekeken en in de septembercirculaire wordt er een afrekening gemaakt over de afgelopen jaren.

Paragrafen: wat staat daar voor informatie in?

In de begroting worden in afzonderlijke [paragrafen](#) de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen. De paragrafen zijn programma-overschrijdend. Zie voor nadere informatie artikel 9 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Rationeel beheer

Rationeel beheer is het planmatig beheer van kapitaalgoederen, waarbij met behulp van software het meerjarig onderhoud kan worden gepland. Hierdoor ontstaat inzicht in de meerjarige structurele kosten van deze kapitaalgoederen en kunnen maatregelen genomen worden om pieken in deze onderhoudskosten op te vangen.

Schatkistbankieren

[Schatkistbankieren](#) verplicht gemeenten hun liquide middelen - met uitzondering van een werkkapitaal - aan te houden bij de schatkist.

Treasury

[Treasury](#) staat voor het beheren van de geldstromen en het beperken van de financiële risico's.

Verbonden partij

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en N.V. Huisvuilcentrale zijn voorbeelden van verbonden partijen.

Hoofdstuk 8 - Schema behandeling Programmabegroting 2017

6 april 2016	Verzenden programmabegroting fase 1: Ontwikkelingen schetsen en kaders stellen naar raadsfracties
08 mei 2016	Uiterste datum aanlevering nieuwe voorstellen raadsfracties
22 juni 2016	Bespreking programmabegroting 2017 fase 1 in commissie
13 juli 2016	Vaststelling programmabegroting 2017 fase 1 in raad
12 oktober 2016	Verzenden programmabegroting 2017 fase 2: Begroting vaststellen naar raadsfracties
18 oktober 2016	Informeel avond technische vragen
21 oktober 2016	Uiterste datum indiening schriftelijke vragen programmabegroting fase 2
27 oktober 2016	Bespreking programmabegroting fase 2 in commissie
10 november 2016	Vaststelling programmabegroting fase 2 (inclusief investeringsplan, begroting DSW De Bolder, begroting OSG De Hogeberg en belastingvoorstellen)

Hoofdstuk 9 - Besluit

In de programmabegroting 2017 wordt een beeld geschetst van de begroting 2017-2020.
Besluitvorming met betrekking tot de financiële informatie vindt alleen plaats voor het begrotingsjaar 2017.

De raad van de gemeente Texel;

Gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

Overwegende

Besluit

1. Vast te stellen de programmabegroting 2017 van de gemeente Texel.
2. Vast te stellen de begroting 2017 van DSW De Bolder
3. Vast te stellen de begroting 2017 van de OSG De Hogeberg.

Vastgesteld in de openbare vergaderingen van 14 november 2016,

De griffier,   De voorzitter,